

Přírodovědecká fakulta

BIOGRAFIE

Eduard FUCHS

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 1 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 2 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

© Eduard FUCHS, 2000

© Konverze textů do PDF a grafická úprava Robert DRESLER, 2000

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)
[Stránka 3 z 638](#)
[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

SEZNAM BIOGRAFIÍ

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W Z

ABEL Niels Henrik	6
ACKERMANN Wilhelm Friedrich	11
d'ALEMBERT Jean Baptiste Le Rond	12
ALEXANDR MAKEDONSKÝ, správněji Alexandros III. Veliký	17
APOLLÓNIOS z Pergé	18
ARCHIMÉDÉS ze Syrakús	20
ARISTOTELÉS ze Stageiry	29
BANACH Stefan	34
BARROW Isaac	37
BECQUEREL Antoine Henri	40
BELL Eric Temple	41
BELTRAMI Eugenio	44
BERNAYS Paul Isaak	46
BERNOULLIOVÉ	48
BERNOULLI Daniel I.	50

BERNOULLI Jacob I.	54
BERNOULLI Johann I.	59
BERNSTEIN Felix	63
BETTI Enrico	65
BLASCHKE Wilhelm	67
BOETHIUS Anicius Manlius Torquatus Severinus	69
BOLYAI János	71
BOLZANO Bernard	74
BOOLE George	78
BOREL Émile Felix Edouard Justin	80
BORŮVKA Otakar	83
BRAHE Tycho	86
BROUWER Luitzen Egbertus Jan	91
BURALI-FORTI Cesare	94
BÜRGI Joost	95
CANTOR Georg Ferdinand Ludwig Philipp	97
CARLEMANN Tage Yilles Torste	105
CARTAN Élie Joseph	106
CASTELLI Benedetto	108
CATALAN Eugène Charles	109
CATALDI Pietro Antonio	111
CAUCHY Augustin Louis	112
CAVALIERI Bonaventura	118
CAYLEY Arthur	120
CLAVIUS Christopher	124
COHEN Paul Joseph	126

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 4 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CRELLE August Leopold	129
ČECH Eduard	131
DARBOUX Jean Gaston	134
DEDEKIND Richard Julius Wilhelm	138
DESCARTES René	144
DIOFANTOS z Alexandrie	151
DIRAC Paul Adrien Maurice	152
DIRICHLET Peter Gustav Lejeune	155
DOBROVSKÝ Josef	159
DUNS SCOTUS John	161
DÜRER Albrecht	162
EINSTEIN Albert	170
ERATOSTHENÉS z Kyrény	175
ERDÖS Paul	177
EUKLEIDÉS z Alexandrie	182
EULER Leonhard	187
FERMAT Pierre	199
FERRERS Norman Macleod	206
FIBONACCI	207
FOURIER Jean Baptiste Joseph	210
FRAENKEL Abraham Adolf	213
FRANKLIN Benjamin	215
FREGE Gottlob Friedrich Ludwig	217
FRÉCHET Maurice René	219
FROBENIUS Georg Ferdinand	221
FUBINI Guido	223

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 5 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FULKERSON Delbert Ray	225
FUSS Nikolaj Ivanovič	226
GALILEI Galileo	227
GALOIS Évariste	236
GAUSS Karl Friedrich	241
GENTZEN Gerhard Karl Erich	251
GERSTNER František Josef	253
GIRARD Albert	254
GÖDEL Kurt	255
GRASSMANN Hermann Günther	262
GRUNERT Johann August	264
HADAMARD Jacques	265
HAHN Hans	269
HALL Phillip	271
HAMILTON William Rowan, sir	273
HARDY Godfrey Harold	280
HASSE Helmut	285
HAUSDORFF Felix	287
HEAWOOD Percy John	291
HEGEL Georg Wilhelm Friedrich	294
HEINE Heinrich Eduard	296
HEISENBERG Werner Karl	297
HERBRAND Jacques	301
HERMITE Charles	303
HILBERT David	306
HÖLDER Otto Ludwig	314

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 6 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HORNER William George	316
de l'HOSPITAL Guillaume François Antoine, markýz	317
HURWITZ Adolf	319
HUYGENS Christian	322
CHURCH Alonzo	326
JACOBI Carl Gustav Jacob	328
JANG Hui	331
JORDAN Camille Marie Edmond	332
KEMPE Alfred Bray	334
KEPLER Johann	336
KIRCHHOFF Gustave-Robert	339
KIRKMAN Thomas Penyngton	342
KLEIN Felix Christian	344
KLÜGEL Georg Simon	349
KOPERNÍK Mikuláš	350
KÖNIG Dénes	359
KRONECKER Leopold	361
KUMMER Ernst Eduard	364
KURATOWSKI Kazimierz	367
KUSÁNSKÝ Mikuláš	370
LAGRANGE Joseph Louis	371
LAPLACE Pierre Simon	378
LEBESGUE Henri Léon	383
LEGENDRE Adrien-Marie	386
LEIBNIZ Gottfried Wilhelm von	387
LEONARDO da Vinci	395

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 7 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LERCH Matyáš	401
LEVI Beppo	404
LIE Sophus Marius	405
LINDEMANN Lorenz Leonhard	407
LIOUVILLE Joseph	409
LITTLEWOOD John Edeneor	411
LOBAČEVSKIJ Nikolaj Ivanovič	413
LORENTZ Hendrik Anton	417
LUCAS François Edouard Anatole	421
LUTHER Martin	424
LUZIN Nikolaj Nikolajevič	427
MacMAHON Percy Alexander	429
MACH Ernst	431
MARCELLUS Claudius	433
MENGER Karl	434
MERSENNE Marin	436
MICHELANGELO Buonarrotti	438
MICHELSON Albert Abraham	443
MINKOWSKI Hermann	444
MÖBIUS August Ferdinand	448
de MOIVRE Abraham	450
MONGE Gaspard	452
de MORGAN Augustus	457
MORGENSTERN Oscar	460
NAPOLEON I. Bonaparte	461
NEPER John	465

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 8 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NETTO Eugen Otto Erwin	468
NEUMANN John von	470
NEWTON Isaac	476
ORE Oystein	491
OSTROGRADSKIJ Michail Vasiljevič	492
OZANAM Jacques	494
PACIOLI Luca	495
PAPPOS z Alexandrie	498
PARMENIDÉS z Eleje	499
PASCAL Blaise	500
PEANO Giuseppe	504
PEIRCE Charles Santiago Sanders	506
PETERSEN Julius Peter Christian	508
PLATÓN	510
PLÜCKER Julius	514
POINCARÉ Henri Jules	516
PÓLYA Gyergy	519
PTOLEMAIOS Klaudios	523
PURKYNĚ Jan Evangelista	528
QUINE Orman Willard van	530
RADEMACHER Hans	532
RAMANUJAN Srinivasa Aaiangar	534
RIEMANN Bernhard Georg Friedrich	536
RICHARD Jules Antoine	541
ROTA Gian-Carlo	543
RUDOLF II. Habsburský	545

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 9 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 10 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

RUFFINI Paolo	546
RUSSELL Bertrand Arthur William, sir	548
SCHLÄFLI Ludwig	555
van SCHOUTEN Franz	557
SCHRÖDER Ernst Friedrich Wilhelm Karl	559
SCHRÖDINGER Erwin	560
SIERPIŃSKI Wacław Franciszek	565
SOKRATES	567
SPINOZA Baruch	568
STEINER Jacob	570
STIFEL Michael	573
STIRLING James	574
STRUIK Dirk Jan	575
TAIT Peter Guthrie	577
TARRY Gaston	578
TARSKI Alfred	580
TAYLOR Brook	582
THEON z Alexandrie	584
TORRICELLI Evangelista	585
ULAM Stanisław Marcin	588
URYSON Pavel Samujlovič	591
de la VALLÉE POUSSIN Charles Jean	593
VEBLEN Oswald	594
VENN John	596
VIÈTE François	599
VIVIANI Vincenzo	601

VOPĚNKA Petr	603
VYDRA Stanislav	604
WALLIS John	605
WANG Hao	609
WARING Eduard	610
WEBER Wilhelm Eduard	612
WEIERSTRASS Karl Theodor Wilhelm	616
WEYL Hermann Klaus Hugo	621
WEYR Eduard	626
WHITEHEAD Alfred North	627
WILSON John	629
ZÉNÓN z Eleje	630
ZERMELO Ernst Friedrich Ferdinand	632
ZORN Max	634
ZUSE Konrad	636

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 11 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BIOGRAFIE

V této části uvádíme stručné biografie téměř všech osobností, které jsou v textech na tomto CD zmíněny. U vědců, kteří ovlivnili několik vědeckých odvětví, se většinou omezujeme na tu část jejich díla, která více či méně souvisí s matematikou.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 12 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 13 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

ABEL Niels Henrik (1802–1829)

NORSKÝ MATEMATIK.

Nielsův otec byl pastorem, v r. 1820 však podlehl alkoholismu a Niels společně se šesti sourozenci vyrůstal v nuzných poměrech. Jeho matematický talent rozpoznal již učitel na základní škole. V r. 1821 začal Niels studovat na univerzitě v Christianii (dnešní Oslo). Studia dokončil díky svým profesorům, kteří ho z vlastních prostředků zaopatřovali. Po ukončení studií v r. 1825 dostal stipendium na dvouletý zahraniční pobyt. V letech 1825–1827 se zdržoval v Berlíně a v Paříži. V Berlíně se seznámil s **A. L. Crellem** a spolupracoval s ním při vydávání časopisu *Journal für reine und angewandte Mathematik*.

Abel již v r. 1824 publikoval důkaz neřešitelnosti obecných algebraických rovnic 5. a vyšších stupňů pomocí elementárních početních operací (včetně odmocnin). Většina jeho prací však byla publikována v r. 1826 a nepřinesla mu obecnější uznání.

Po návratu do Norska žil ve velké nouzi, působil jako soukromý učitel matematiky a v podstatě neměl trvalé zaměstnání. V prosinci 1828 se nachladil a v dubnu 1829 zemřel na zápal plic. Ironií osudu mu dva dny po jeho smrti odeslal přítel **Crelle** zprávu, že pro něho získal profesuru v Berlíně.

Abel se zabýval algebrou, teorií funkcí a matematickou analýzou. Ve svých pracech o řešitelnosti algebraických rovnic položil základy teorie komutativních grup (*abelovské grupy*), rozvinul teorii eliptických a hyperbolických integrálů, založil teorii integrace algebraických funkcí. V letech 1826–1829 nezávisle na **K. Jacobim** založil teorii eliptických a hypereliptických funkcí. V návaznosti na práce **Cauchyho** prohloubil teorii konvergence mocninných řad; v r. 1826 jako první vyřešil problém konvergence obecné binomické řady. Již v r. 1823

položil základy teorie integrálních rovnic. Přispěl k rozvoji teorie funkcí komplexní proměnné. Posmrtně obdržel (společně s **Jacobim** cenu pařížské Akademie (1830) za vybudování teorie eliptických funkcí.

Abelovým jménem je nazvána řada vět v matematické analýze. Existuje abelovský diferenciál, abelovský integrál, abelovská diferenciální i integrální rovnice, Abelovo kritérium konvergence, abelovská sumace atd.

Obr. 1

Obr. 2 Abelovo socha v Oslo

Obr. 3 Abel na norské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 14 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ABEL Niels Henrik (1802–1829)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 15 z 638

FullScreen

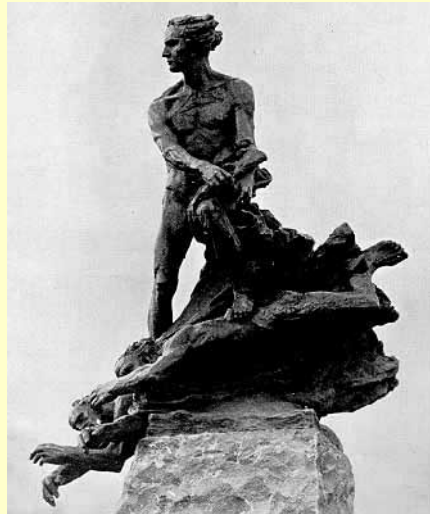
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ABEL Niels Henrik (1802–1829)

obr. č. 2 z 3

Abelovo socha v Oslo

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 16 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ABEL Niels Henrik (1802–1829)

obr. č. 3 z 3

Abel na norské známce

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 17 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

ACKERMANN Wilhelm Friedrich (1896–1962)

NĚMECKÝ MATEMATIK A LOGIK, ŽÁK D. HILBERTA.

Působil na univerzitě v Münsteru. Významně se podílel na realizaci *hilbertovského programu*. Je autorem mnoha důležitých prací z metodologie matematiky.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 18 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 19 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

d'ALEMBERT Jean Baptiste Le Rond (1717–1783)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK A FYZIK, OSVÍCENSKÝ FILOZOF, JEDEN Z ENCYKLOPEDISTŮ.

Narodil se v Paříži, kde také vystudoval práva (1735) a stal se advokátem. Soukromě se zabýval matematikou, věnoval se však také intenzívně medicíně a přírodním vědám.

V r. 1739 a 1740 zaslal pařížské akademii své práce o pohybu pevných těles v kapalinách a o integrálním počtu. Za tyto práce byl přijat za člena Akademie. Dosáhl významných výsledků v hydrodynamice a v mechanice, v r. 1743 zformuloval známý *d'Alembertův princip*.

Jeho základní matematické práce se týkají diferenciálních rovnic. Společně s Eulerem a D. Bernoullim je považován za zakladatele matematické fyziky. Při studiu jedné z rovnic hydrodynamiky jako první aplikoval funkce komplexní proměnné. D'Alembert a Euler jako první postřehli vztahy mezi složkami analytických funkcí, kterým se dnes běžně říká *Cauchy-Riemannovy rovnice*.

V algebře podal první (ne však zcela přesný a úplný) důkaz základní věty algebry. Podílel se na tvorbě *Encyclopedie*, byl literárně činný, zabýval se též teorií hudby a estetikou.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4 D'Alembert na francouzské známce

d'ALEMBERT Jean Baptiste Le Rond (1717–1783)

obr. č. 1 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 20 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

d'ALEMBERT Jean Baptiste Le Rond (1717–1783)

obr. č. 2 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 21 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

d'ALEMBERT Jean Baptiste Le Rond (1717–1783)

obr. č. 3 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 22 z 638

FullScreen

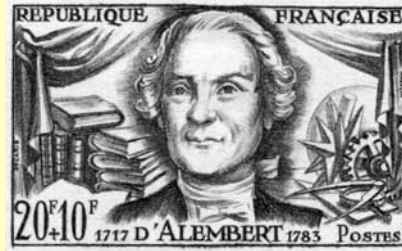
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

d'ALEMBERT Jean Baptiste Le Rond (1717–1783)

obr. č. 4 z 4

D'Alembert na francouzské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 23 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 24 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

ALEXANDR MAKEDONSKÝ, správněji Alexandros III. Veliký (356–323 př. Kr.)

MAKEDONSKÝ KRÁL OD R. 336.

Do dějin vstoupil především tím, že zahájil tažení proti Persii jako „svatou válku“ Řeků proti barbarům. Zmocnil se velké části Malé Asie, r. 332 vstoupil do Egypta, kde byl přijat jako faraón. Posléze porazil Babylón, Súsy a zničil Persepolis a v r. 327 pronikl hluboko do střední Asie, kde překročil dokonce Indus. V r. 322 podlehl infekční nemoci. Po jeho smrti se jím vytvořená říše záhy rozpadla.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 25 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

APOLLÓNIOS z Pergé (kolem 262 – 190 př. Kr.)

ANTICKÝ MATEMATIK.

Je autorem řady prací, které se však většinou nedochovaly. Z jeho hlavní práce *Kóniká*, v níž podal systematický výklad kuželoseček, se zachovaly v originálu první čtyři knihy, tři další pak v arabských překladech, osmá kniha se nedochovala. Jeho dílo mělo velký vliv na celé generace nejen matematiků, ale též astronomů, mechaniků apod. Z jeho myšlenek vycházeli i zakladatelé analytické geometrie **R. Descartes** a **P. Fermat**.

Apollóniovým jménem je pojmenována řada úloh konstruktivní geometrie. Apollónios samotný zavedl řadu dodnes používaných pojmů jako například *asymptota*, *parabola*, *hyperbola* a další.

Obr. 1

APOLLÓNIOS z Pergé (kolem 262 – 190 př. Kr.)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 26 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 27 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

ARCHIMÉDÉS ze Syrakús (asi 287–212 př. Kr.)

ANTICKÝ FYZIK A MATEMATIK.

Narodil se v Syrakúsách na Sicílii, studoval v Alexandrii. V době druhé punské války, kdy Syrakúsy bojovaly po boku Kartága proti Římu, využil řady svých vynálezů a znalostí k účinné obraně proti římským lodím.

Když po čase Syrakúsy padly, nařídil římský vojevůdce **Marcellus**, aby byl Archimédés ušetřen. Přesto byl při plenění města jedním římským vojákem zavražděn. O jeho skonu kolovala řada protichůdných zpráv. Nejznámější je následující: Archimédés, který ani nevnímal, že Syrakúsy padly, se zabýval studiem nějakého obrazce, který si narýsoval do písku. Když se náhle objevil římský voják, Archimédés na něj křikl: *Noli tangere circulos meos!* (*Nedotýkej se mých obrazců!*) Voják ho nato zavraždil.

Archimédés významně přispěl k rozvoji matematiky, fyziky, mechaniky a astronomie. V matematice především rozpracoval metody výpočtu ploch a objemů. Ve spisu *Efodos* (*Úvod do matematiky*), věnovaném **Eratosthénovi**, užíval metod velmi blízkých integrálnímu počtu, který vznikl až po dalších dvou tisících letech. (Tento spis byl nalezen až r. 1907 na tzv. *jeruzalémském palimpsestu*.) Dále Archimédés podal geometrické řešení kubických rovnic, studoval řadu křivek (*Archimédova spirála*), aproximoval číslo π atd.

Sám si nejvíce cenil svého důkazu toho, že poměr objemů koule a jí opsaného válce je 2:3. (Odpovídající obrazec byl podle jeho přání vytesán na jeho náhrobním kamenu.) Dochované Archimédovy matematické práce jsou: *Psammítes* (O počtu zrněk písku, která by vyplnila vesmír), *Perikónoeidón kaj sfairoeideón* (O kuželosečkách), *Peri tón méchanikón théorémation efodos* (Metodika mechaniky), *Peri sfairás kaj kylindrú* (O kouli a válci), *Kyklú metrésis* (Měření

kruhu), *Tetragónismus parabolés* (Kvadratura paraboly), *Peri isorropión* (O rovnováze) a *Peri tón ochúmerón* (O plovoucích tělesech).

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5 Archimédés na řecké známce

Obr. 6 Archimédés na italské známce

Obr. 7 Archimédés na španělské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 28 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARCHIMÉDÉS ze Syrakús (asi 287–212 př. Kr.)

obr. č. 1 z 7

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 29 z 638

FullScreen

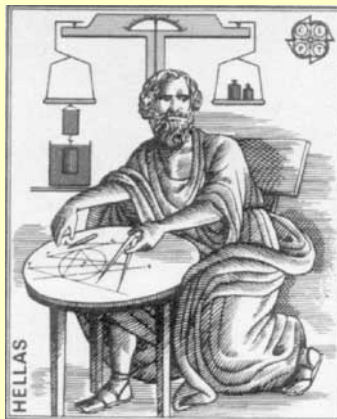
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARCHIMÉDÉS ze Syrakús (asi 287–212 př. Kr.)

obr. č. 2 z 7

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 30 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARCHIMÉDÉS ze Syrakús (asi 287–212 př. Kr.)

obr. č. 3 z 7

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 31 z 638

FullScreen

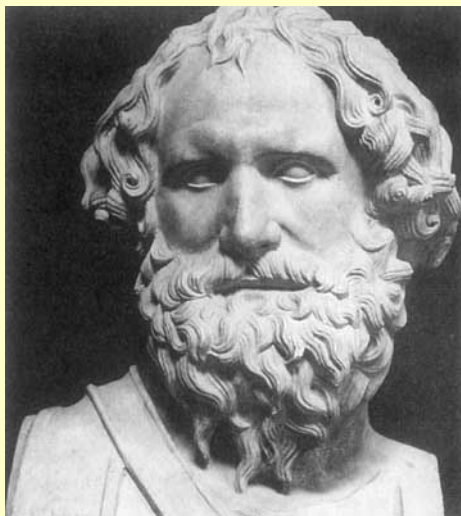
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARCHIMÉDÉS ze Syrakús (asi 287–212 př. Kr.)

obr. č. 4 z 7

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 32 z 638

FullScreen

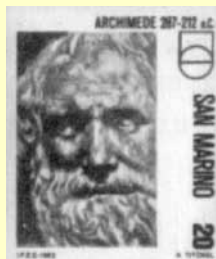
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARCHIMÉDÉS ze Syrakús (asi 287–212 př. Kr.)

obr. č. 5 z 7

Archimédés na řecké známce

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 33 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARCHIMÉDÉS ze Syrakús (asi 287–212 př. Kr.)

obr. č. 6 z 7

Archimédés na italské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 34 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARCHIMÉDÉS ze Syrakús (asi 287–212 př. Kr.)

obr. č. 7 z 7

Archimédés na španělské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 35 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 36 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

ARISTOTELÉS ze Stageiry (384–322 př. Kr.)

NEJUNIVERZÁLNĚJŠÍ A PODLE OBECNÉHO MÍNĚNÍ NEJVĚTŠÍ ANTICKÝ MYSLITEL, ZAKLADATEL LOGIKY A ŘADY VĚDECKÝCH DISCIPLÍN.

Aristotelův otec, který byl lékařem makedonského krále, poskytl svému synovi vynikající vzdělání v Aténách u samotného **Platóna**. Aristotelés se později stal vychovatelem **Alexandra Makedonského**, od r. 336 žil v Aténách, kde v Lykeiu, gymnáziu blízko Apollóniova chrámu, založil filozofickou školu.

Během 13 let tamního pobytu vznikla skoro všechna Aristotelova základní díla, určená především pro vyučování. Vzhledem k tomu, že mají často charakter poznámek nebo záznamů přednášek, není jejich formální zpracování příliš pečlivé.

Aristotelovi však nebylo dopřáno v Aténách v klidu dožít. Po smrti **Alexandra Makedonského** musel v r. 323 odejít do vyhnanství, kde o rok později zemřel.

Aristotelés obsáhl prakticky celou řeckou vědu, vytvořil veliký systém lidského poznání. Jeho obrovský literární odkaz se dělí na spisy logické, metafyzické, přírodovědecké, psychologické, etické, politické, rétorické a estetické. Myšlenkově sice navazoval na svého učitele **Platóna**, významně však jeho ideje rozvinul a v mnoha směrech se od něho odklonil.

Zatím co **Platón** umisťoval ideje mimo svět, Aristotelés tvrdil, že jsou ve věcech samotných. Jeho filozofie má analytický ráz; i z toho důvodu dovedl přesně rozlišovat filozofické disciplíny. Sám filozofii dělil na *teoretickou* (sem patřila například matematika), *praktickou* (například politika) a *poétickou* (například poetika).

V logice vypracoval nauku o pojmu, soudu a definici. Jeho *sylogismy* (dva soudy a úsudek) tvořily po tisíciletí základ vědeckého myšlení. Nejvyšší pojmy nazýval *kategorie*; vypočítal

jich deset (například substance, kvalita, kvantita).

Aristotelova metafyzika vysvětluje změny pohybem, který má příčinu v látce a ve formě. Příčinu i účel označuje *energiá*. Život je pohyb a postupuje od nejnižšího k nejvyššímu (anorganismy, rostliny, živočichové, člověk). Prapříčina a forma forem je duch a bůh. Bůh je prvním hybatelem, hmota je věčná, v celém světě vládne účelnost.

Hlavní hodnotou Aristotelovy filozofie je její věčná střízlivost, systematičnost a encyklopedičnost. Na jejích základech jsou založeny téměř všechny teologické soustavy středověku.

Aristotelovy logické spisy byly již antickými komentátory nazvány souhrnně *Organon* (tj. *Nástroj* – rozuměj nástroj poznání). Obvykle jsou citovány pod latinskými názvy *Categoriae* (s definicí deseti základních kategorií), *De interpretatione* (Pojednání o větě a soudu), *Analytica priora et posteriora* (První a druh analytika – zkoumání sylogismů), *Topica* (výklad o pravděpodobnostních důkazech) a konečně *Sophistici elenchi* (diskuse o klamných argumentech sofistů).

Obr. 1

Obr. 2 Aristotelés na řecké známce

Obr. 3 Aristotelés na detailu Raffaelovy fresky

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 37 z 638

FullScreen

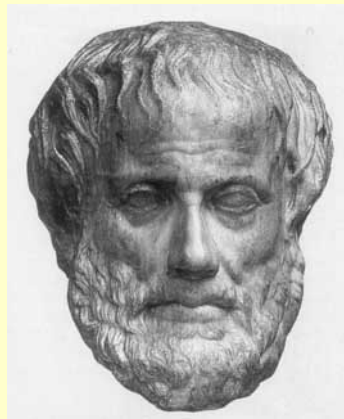
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARISTOTELÉS ze Stageiry (384–322 př. Kr.)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 38 z 638

FullScreen

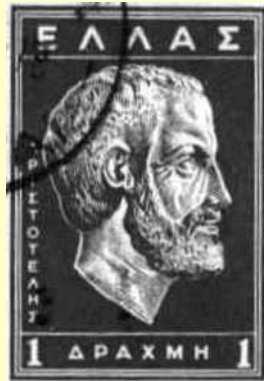
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARISTOTELÉS ze Stageiry (384–322 př. Kr.)

obr. č. 2 z 3

Aristotelés na řecké známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 39 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ARISTOTELÉS ze Stageiry (384–322 př. Kr.)

obr. č. 3 z 3

Aristotelés na detailu Raffaelovy fresky

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 40 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 41 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BANACH Stefan (1892–1945)

POLSKÝ MATEMATIK, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ FUNKCIONÁLNÍ ANALÝZY.

Narodil se v Krakově, vystudoval polytechniku ve Lvově, kde také téměř celý život na univerzitě působil. Byl zakladatelem Lvovské matematické školy, která měla světové jméno.

Užití axiomatických metod mu umožnilo sjednotit rozličné přístupy a znalosti o funkciónálech a zformulovat dostatečně obecné věty. Dokázal fundamentální věty o vlastnostech lineárních operátorů. Jsou po něm nazvány úplné lineární normované prostory, tzv. *Banachovy prostory*. Založil teorii tzv. *Banachových algeber*. V r. 1929 společně s [Kuratowským](#), vycházejí z hypotézy kontinua, dokázal nejednoznačnost míry.

Významných výsledků dosáhl v teorii množin, odvodil řadu vět o pevných bodech (*Banachova věta o pevném bodě* v metrických prostorech).

Byl jedním ze zakladatelů časopisu *Studia Mathematica*.

Obr. 1

Obr. 2 S. Banach na polské známce

BANACH Stefan (1892–1945)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 42 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BANACH Stefan (1892–1945)

obr. č. 2 z 2

S. Banach na polské známce

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 43 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#) [Dopředu](#)

Stránka 44 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BARROW Isaac (1630–1677)

ANGLICKÝ MATEMATIK, FILOLOG A TEOLOG, UČITEL I. NEWTONA.

Narodil se v Londýně, studoval v Cambridgi. Mnoho cestoval, žil ve Francii, v Itálii a v Turecku. Po návratu do Anglie byl **Newtonovým** předchůdcem na katedře univerzity v Cambridgi (1663–1669). V r. 1669 se vzdal vedení katedry ve prospěch svého geniálního žáka.

Barrow byl jedním z hlavních předchůdců **Newtona** a **Leibnize** ve výstavbě infinitesimálního počtu. Podstatně přitom rozvinul **Fermatovy** metody. Jeho nejvýznamnějším výsledkem je odhalení souvislosti mezi derivováním a integrováním.

Hlavní prací jsou *Lekce z optiky a geometrie* (1669–1670). Odvodil nerovnost

$$(1 + x)^n > 1 + nx, x > 0, n > 1 \text{ přirozené,}$$

kterou v r. 1689 znovu odvodil **Jacob I. Bernoulli** a dnes se nazývá *Bernoulliova nerovnost*.

Obr. 1

Obr. 2

BARROW Isaac (1630–1677)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 45 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BARROW Isaac (1630–1677)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 46 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

BECQUEREL Antoine Henri (1852–1908)

FRANCOUZSKÝ FYZIK, OBJEVITEL RADIOAKTIVNÍHO ZÁŘENÍ.

Působil na polytechnice v Paříži, v r. 1903 obdržel Nobelovu cenu.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 47 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 48 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BELL Eric Temple (1883–1960)

AMERICKÝ MATEMATIK SKOTSKÉHO PŮVODU.

Ve Spojených Státech žil od r. 1903. Působil na univerzitě ve Washingtonu a od r. 1926 na kalifornském technologickém institutu. Ačkoliv napsal 250 vědeckých prací, je znám především jako autor řady populárních knih z historie matematiky.

Méně známo je, že pod pseudonymem John Taine psal rovněž science fiction.

Jsou po něm pojmenována „Bellova čísla“ v kombinatorice.

Obr. 1

Obr. 2

BELL Eric Temple (1883–1960)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 49 z 638

FullScreen

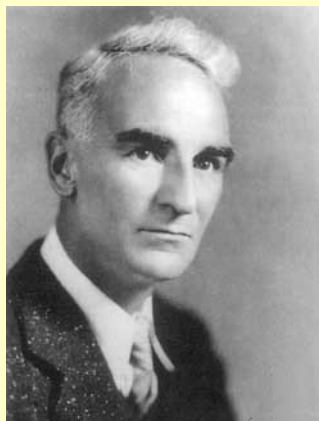
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BELL Eric Temple (1883–1960)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 50 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 51 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

BELTRAMI Eugenio (1835–1900)

ITALSKÝ MATEMATIK.

Vystudoval univerzitu v Pavii, působil na univerzitách v Bologni (1862–1873), v Římě (1873–1876, 1891–1900) a v Pavii (1876–1891). Zabýval se geometrií, matematickou analýzou, algebrou, matematickou fyzikou, teorií invariantů diferenciálních kvadratických forem aj. V r. 1865 zformuloval a vyřešil kartografický problém o takovém zobrazení plochy na rovinu, při němž se geodetické křivky¹ zobrazí na přímky. Dokázal, že takové zobrazení může existovat pouze pro plochy s konstantní křivostí. Přitom odvodil, že na plochách o konstantní záporné křivosti (tzv. *pseudosférách*) platí **Lobačevského** geometrie. Beltramiho práce tak vyvrátila přetrvávající domněnky o logické nesprávnosti **Lobačevského** geometrie. Od té doby se neeuclidovská geometrie začala intenzívně rozvíjet.

Po Beltramim je pojmenována řada geometrických pojmů.

Obr. 1

¹*Geodetická křivka* na ploše je taková křivka, pro jejíž každý bod splývá hlavní normála s normálou plochy. V kartografii jsou tyto křivky důležité především z toho důvodu, že tvoří nejkratší spojnice mezi zadanými dvěma body. Například na kulové ploše jsou geodetickými křivkami tzv. *hlavní kružnice*.

BELTRAMI Eugenio (1835–1900)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 52 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 53 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BERNAYS Paul Isaak (1888–1977)

ŠVÝCARSKÝ MATEMATIK.

Narodil se v Londýně, studoval na univerzitách v Berlíně a v Göttingen, působil na univerzitách v Curychu (1912–1917), v Göttingen (1917–1933; do r. 1930 jako asistent **D. Hilberta**), v letech 1935–1936 v Princetonu (USA) a od r. 1939 na polytechnice v Curychu.

Studoval základy matematiky (především geometrie) a moderní axiomatiku. Od r. 1937 budoval vlastní axiomatickou teorii množin, která spojena s idejemi **K. Gödela** a **J. von Neumanna** dala vzniknout (vedle *Zermelo-Fraenkelovy teorie*) nejběžnější axiomatické teorii množin – tzv. *teorii Gödel-Bernaysově*.

Společně s **Hilbertem** napsal obsáhlou monografii *Základy matematiky* (1934, druhé vydání 1968).

Obr. 1

BERNAYS Paul Isaak (1888–1977)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 54 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 55 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

BERNOULLIOVÉ

RODINA VÝZNAMNÝCH ŠVÝCARSKÝCH VĚDCŮ, MEZI NIMIŽ BYLA I ŘADA MATEMATIKŮ NEJVĚTŠÍHO FORMÁTU.

Historicky podložený je jejich původ až do 16. století, kdy jejich předek Jacob opustil Holandsko (v období pronásledování luteránů) a usadil se i se svou početnou rodinou ve Frankfurtu nad Mohanem v Německu, kde také v r. 1583 zemřel. Jeho vnuk — též Jacob — se přestěhoval do Basileje a r. 1622 se tam stal měšťanem.

Jeho syn Nicolas zdědil po otci výnosný obchod s kořením, oženil se s dcerou bohatého radního a patřil k nejpřednějším basilejským občanům. Jeho nejstarším synem Jacobem I. začíná slavná plejáda vynikajících matematiků, která výrazně ovlivnila vývoj matematiky v 18. století.

V historii vědy a kultury se několikrát stalo, že o pokrok v některé oblasti se zasloužilo více význačných příslušníků jedné rodiny (například Bachové v hudbě, Herschelové v astronomii apod.), případ rodiny Bernoulliovy je však zcela ojedinělý a jen obtížně vysvětlitelný.

Vzhledem k tomu, že se v rodině často opakují stejná jména — jen například Jacobů je známo 28, Johannů 33, Nicolasů 16 atd. — je zvykem označovat stejnojmenné slavné příslušníky rodiny římskými číslicemi.

Posledním ze slavných Bernoulliů byl Jacob II. Těžko říci, co způsobilo „zánik“ (nebo ještě výstižněji „vznik“) geniálního bernoulliovského genu. Nicméně i později se mezi Bernoullii vyskytla řada význačných osobností. Jejich činnost však již nebyla soustředěna do Basileje. Tři Bernoulliové například působili v 19. století i v Praze (2 lékaři, 1 chemik), v r. 1917 se stal profesorem fyziky na univerzitě v Basileji Leonhard Bernoulli atd.

Jména Bernoulliů nese řada matematických a fyzikálních pojmů, rovnic, výrazů, ale také pět rostlinných druhů apod. Po **Jacobovi I.** a **Johannovi I.** je pojmenován měsíční kráter, jméno Bernoulliů nese mys na australském pobřeží a ostrov u Tasmánie.

Biografie

[HomePage](#)

[Obsah CD](#)

[Seznam biografí](#)

[Zpět](#)

[Dopředu](#)

Stránka 56 z 638

[FullScreen](#)

[Verze k tisku](#)

[Zavřít BM](#)

[Ukončit CD](#)

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografii](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 57 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

BERNOULLI Daniel I. (1700–1782)

ŠVÝCARSKÝ MATEMATIK, FYZIK A LÉKAŘ-FYZIOLOG, JEDEN Z NEJS LAVNĚJŠÍCH BERNOULLIŮ.

Vystudoval univerzitu v Basileji (1716). Dostalo se mu prvotřídního matematického a fyzikálního vzdělání od otce, **Johanna I.** Studoval však také medicínu a fyziologii. V r. 1725 odešel na nejasně formulované pozvání do petrohradské akademie. (Pozvání presidenta petrohradské akademie bylo sice adresováno **Johannovi I.**, nebylo však z něho jasné, kterého z Bernoulliů vlastně do Petrohradu zvou. **Johann I.** nakonec rozhodl, že do Petrohradu pošle Nicolase II. a Daniela I. Nicolas přednášel v Petrohradě matematiku, záhy však zemřel na střevní infekci. Daniel přednášel do r. 1728 fyziologii a pak až do r. 1733 matematiku.)

V roce 1733 se vrátil Daniel do Basileje, kde byl na univerzitě nejprve profesorem fyziologie a od r. 1750 profesorem mechaniky.

Nejvýznamnějšího výsledku dosáhl v hydrodynamice. V knize *Hydrodynamica sive de viribus et motibus fluidorum commentarii* (Hydrodynamika čili objasnění sil a pohybů v kapalinách), vydané v r. 1738, odvodil známou *Bernoulliho rovnici*, vyjadřující zákon zachování mechanické energie v proudící nestlačitelné kapalině.

V matematice se zabýval algebrou, teorií pravděpodobnosti, teorií řad, diferenciálními rovnicemi aj. V algebře je známa jeho metoda přibližného řešení algebraických rovnic. V teorii pravděpodobnosti jako první aplikoval infinitezimální počet a samotnou teorii pravděpodobnosti aplikoval na statistiku. Jako první zavedl do teorie chyb normální rozdělení a publikoval první tabulku tohoto rozdělení. Definoval číslo *e* jako $\lim_{n \rightarrow \infty} (1 + 1/n)^n$. Významných výsledků dosáhl v teorii nekonečných řad, které aplikoval v mechanice. Jako první využil k řešení

parciálních diferenciálních rovnic trigonometrických řad, které byly později nazvány *Fourierovými řadami*.

Jako první přírodovědec navrhl model vzniku sluneční soustavy založený na principech **Newtonovy** gravitační teorie. Za tento model obdržel půlku ceny pařížské akademie. (Druhou polovinu obdržel jeho otec, který byl — ostatně jako většina Bernoulliů — přívržencem **Leibnizovým** a tedy automaticky odpůrcem **Newtonovým**!)

Obr. 1

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 58 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BERNOULLI Daniel I. (1700–1782)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 59 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BERNOULLI Daniel I. (1700–1782)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 60 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 61 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

BERNOULLI Jacob I. (1654–1705)

ŠVÝCARSKÝ MATEMATIK A FYZIK, BRATR JOHANNA I., PRVNÍ Z PLEJÁDY SLAVNÝCH BERNOULLIŮ.

Na otcovo přání studoval teologii, současně se však — proti jeho vůli — systematicky vzdělával v matematice a astronomii. Od r. 1687 byl profesorem matematiky na basilejské univerzitě.

Zabýval se matematickou analýzou, teorií pravděpodobnosti a mechanikou. V r. 1684 se seznámil s **Leibnizovou** prací o diferenciálním počtu. Požádal písemně **Leibnize** o objasnění některých nejasných míst. Když nedostával odpověď (**Leibniz** byl na cestách a dopis neobdržel), vypracoval si potřebné metody samostatně. V r. 1690 odvodil rovnici izochrony² a v práci o ní poprvé ve světové matematické literatuře použil slovo „integrál“. (Název však „oficiálně“ zavedl až jeho bratr **Johann I. s Leibnizovým** souhlasem v r. 1696; symbol pro integrál pochází od **Leibnize**.)

Jacob I. položil současně s **Johannem I.** základy *variačního počtu*, vyřešil *úlohu o brachystochroně*³, zformulovanou **Johannem I.**, dokázal divergenci harmonické řady, řešil některé kombinatorické úlohy. Jsou po něm nazvána *Bernoulliova čísla*, dokázal tzv. *Bernoulliovu větu*

²Předpokládejme, že v gravitačním poli zvolíme pevný bod a rovinu procházející tímto bodem. *Izochrona* je množina těch bodů v uvedené rovině, do nichž se hmotný bod dostane vlivem gravitace ze zvoleného bodu za zvolenou časovou jednotku.

³*Brachyochrona* je křivka spojující dva body v gravitačním poli, po níž se vlivem gravitace dostane hmotný bod z jednoho zvoleného bodu do druhého za nejkratší dobu. Tato křivka je obloukem dobře známé *cykloidy*.

— speciální případ *zákona velkých čísel*, sestrojil matematický model pro popis opakovaných pokusů, tzv. *Bernoulliovo schéma*.

Jeho žáky byli mj. bratr **Johann I.**, synovec Nicolas I. a P. Euler, otec **Leonharda Eulera**.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 Jacob Bernoulli na švýcarské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 62 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BERNOULLI Jacob I. (1654–1705)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 63 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BERNOULLI Jacob I. (1654–1705)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 64 z 638

FullScreen

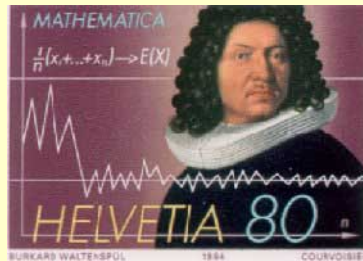
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BERNOULLI Jacob I. (1654–1705)

obr. č. 3 z 3

Jacob Bernoulli na švýcarské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 65 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 66 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

BERNOULLI Johann I. (1667–1748)

ŠVÝCARSKÝ MATEMATIK, JEDEN Z NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH BERNOULLIŮ, BRATR JACOBA I.

Původně se měl vyučit obchodníkem, pak však studoval medicínu a současně pod vedením svého bratra **Jacoba I.** matematiku. Po ukončení studií odjel na dva roky do Francie, kde si získal uznání svými vědomostmi, které o diferenciálním počtu získal od **Jacoba**. (O 13 roků mladší Johann byl mimořádně bystrý a tak mnohé úlohy vyřešil a publikoval dříve než pomalejší avšak mnohem důkladnější **Jacob**. Tento fakt se stal mezi bratry zdrojem mnoha nedorozumění, která nakonec vyvrcholila vzájemným nepřátelstvím.)

V Paříži byl Johann kromě jiného, soukromým učitelem matematiky markýze **l'Hospitala**. Na základě Johannových přednášek a korespondence vydal posléze **l'Hospital** první učebnici diferenciálního počtu, v níž však neuvedl dostatečně Johannův podíl na jejím vzniku. Vzhledem k finanční závislosti na **l'Hospitalovi** (z domova v Basileji odešel Johann ve zlém a bez prostředků) reklamoval roztrpčený Johann autorství známého *l'Hospitalova pravidla* až po **l'Hospitalově** smrti. (Historie dala Johannovi za pravdu v r. 1921, kdy byl v Basileji nalezen rukopis Johannových přednášek, z nichž **l'Hospital** čerpal.)

V letech 1695–1705 vyučoval Johann na **Huygensovo** doporučení matematiku na univerzitě v holandském Groningenu. Na počátku tamního působení zformuloval proslavenou *úlohu o brachystochroně*. Řešení tohoto problému podali samotný Johann, jeho bratr **Jacob I.**, **Newton**, **Leibniz** a **l'Hospital**.

Řešení obou bratrů byla názorným dokladem rozdílnosti jejich přístupů k matematickým problémům. Johann obdržel výslednou rovnici cykloidy geniální intuicí a využitím analogie s **Fer-**

matovým principem o šíření světla. **Jacobův** systematický postup vedl k objevu variačního počtu, k němuž dal takto vlastně Johann podnět.

Opačný případ nastal o rok později se známou *Bernoulliovou diferenciální rovnicí*, kterou se **Jacob** snažil bez úspěchu vyřešit a Johann ji rychle vyřešil, když jako první použil substituce součinu dvou funkcí za hledanou funkci.

V r. 1705 se po **Jacobově** smrti Johann vrátil do Basileje a stal se na univerzitě profesorem matematiky. Mezi jeho žáky patřil i geniální **Leonhard Euler**.

Obr. 1

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 67 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BERNOULLI Johann I. (1667–1748)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 68 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BERNOULLI Johann I. (1667–1748)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 69 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 70 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BERNSTEIN Felix (1878–1956)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Studoval nejprve u **G. Cantora** na univerzitě v Halle, pak přešel do Göttingen, kde studoval u **D. Hilberta** a **F. Kleina**. Studia dokončil opět v Halle, kde kromě matematiky studoval ještě i fyziologii.

Působil v Göttingen jako profesor matematické statistiky. Během 1. světové války se matematice nevěnoval, vrátil se k ní až v r. 1921. V r. 1934 emigroval do USA, v r. 1940 získal americké občanství. Působil na univerzitách v New Yorku (Columbia University) a v Syracu-sách. V r. 1948 se vrátil do Göttingen.

Jeho zájmy stále více směřovaly k umění, především k architektuře a sochařství, věnoval se také genetice.

Do dějin matematiky vešel především tím, že v r. 1897 jako student v **Cantorově** semináři jako první dokázal známou větu o ekvivalenci množin (**Cantor-Bernsteinova věta**), která má zásadní význam v teorii kardinálních čísel.

Obr. 1

BERNSTEIN Felix (1878–1956)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 71 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 72 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BETTI Enrico (1823–1892)

ITALSKÝ MATEMATIK.

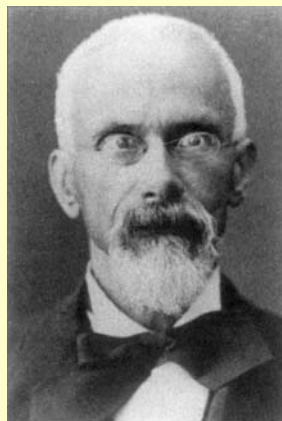
V mládí byl příslušníkem Garibaldiho vojsk. V r. 1846 ukončil studia na univerzitě v Pise, kde také skoro celý život působil.

Je jedním z čelných zakladatelů moderní italské matematické školy. Zabýval se algebrou, matematickou analýzou, teorií funkcí, diferenciální geometrií a matematickou fyzikou. V r. 1852 podal první ucelený přehled **Galoisovy** teorie, řadu vět této teorie poprvé v úplnosti dokázal. Po roce 1863, kdy Pisu navštívil **B. Riemann**, intenzivně rozvíjel **Riemannovy** ideje. Významně přispěl k algebraizaci analýzy. „Bettiho čísla“ – číselné charakteristiky topologických simplexů, po něm pojmenoval **H. Poincaré**. Známa je také Bettiho grupa.

Obr. 1

BETTI Enrico (1823–1892)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 73 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 74 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BLASCHKE Wilhelm (1885–1962)

NĚMECKÝ MATEMATIK, ZAKLADATEL HAMBURSKÉ GEOMETRICKÉ ŠKOLY.

Narodil se v rakouském Grazu, studoval na univerzitách v Grazu a ve Vídni, poté se vzdělával u čelných geometrů v Bonnu, Pise, Greifswaldu a posléze v Göttingen u **D. Hilberta**. Působil v Bonnu, Praze, Lipsku, Königsbergu, Tübingen a nejdéle (1919–1962) na univerzitě v Hamburku. Vychoval řadu žáků v nejrůznějších zemích Evropy a latinské Ameriky.

Jeho nejdůležitější práce se týkají diferenciální geometrie, pracoval však i v jiných odvětvích geometrie. Jeho jménem je nazvána nejen řada geometrických pojmů a tvrzení, ale také pojmy z teorie funkcí komplexní proměnné.

Obr. 1

BLASCHKE Wilhelm (1885–1962)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 75 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 76 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BOETHIUS Anicius Manlius Torquatus Severinus (asi 480–524)

ŘÍMSKÝ FILOZOF, POLITIK A MATEMATIK.

Narodil se v Římě, studoval v Aténách. Jeho práce měly velký vliv na rozšíření matematických znalostí ve středověké Evropě. Vlastních výsledků sice v podstatě nedosáhl, napsal však řadu učebnic a přeložil řadu významných řeckých děl včetně například prvních tří knih Eukleidových *Základů* (bez důkazů).

Jeho *Útěcha z filozofie* byla dokonce vyučována ve školách po celá staletí. Napsal také rozsáhlý traktát *O hudbě*.

Jako první začal užívat pojmu „přirozené číslo“. Jedničku nazýval — po vzoru starých Řeků — základem pro tvorbu dalších čísel, samotnou ji však za číslo nepovažoval.

Obr. 1

BOETHIUS Anicius Manlius Torquatus Severinus (asi 480–524)

obr. č. 1 z 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět Dopředu

Stránka 77 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 78 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BOLYAI János (1802–1860)

MAĎARSKÝ MATEMATIK, JEDEN Z OBJEVITELŮ NEEUKLEIDOVSKÉ GEOMETRIE.

Narodil se v Kluži v Sedmihradsku (v dnešním Rumunsku). Otec, Farkaš Bolyai (1775–1856), byl gymnaziálním profesorem matematiky, fyziky a chemie, spolužákem **K. Gausse** na univerzitě a prakticky prvním významnějším maďarským matematikem.

Syn János projevoval matematické nadání již za studia na gymnáziu. V letech 1822–1823 studoval na vojenské inženýrské akademii ve Vídni a stal se důstojníkem rakouské armády. Nikdy tedy nebyl profesionálním matematikem, i když se prakticky celý život matematikou zabýval. Své první práce uveřejnil v r. 1822. Nedostatek porozumění, na které se svými objevy permanentně narážel, ho postupně přivedl až k chorobné nedůvěřivosti k lidem. Pomalu duševně i tělesně upadal a po 10 letech vojenské služby musel být předčasně penzionován. I poté se pokoušel o řešení řady matematických problémů, většinou však neúspěšně. Zemřel osamocen a v nouzi v Maros-Vásárhely.

S problematikou 5. **Eukleidova** postulátu ho zřejmě seznámil otec, který se jím sám dlouhá léta zabýval. János zřejmě dospěl k názoru o nedokazatelnosti tohoto postulátu v r. 1823, tj. současně s **Lobačevským**, pravděpodobně na konci svých vídeňských studií. Otec ho zprvu od této problematiky zrazoval, po úspěšném vyřešení však na něho naléhal, aby práci urychleně sepsal. János rukopis v r. 1826 odeslal svému učiteli z akademie, ten mu ho však po třech letech vrátil. (Téhož roku 1826 předložil svou práci rovněž **Lobačevskij**, jeho rukopis se však v Kazani ztratil.)

První tištěnou prací z neukleidovské geometrie se tak stalo **Lobačevského** pojednání *O načalch geometrii*, které vycházelo v Kazani v letech 1829–1830.

Bolyaiova práce vyšla až v r. 1832 jako dodatek k prvnímu dílu otcovy učebnice matematiky. Byla psána latinsky, název byl *Appendix scientiam spatii absolute veram exhibens*. Na synovo naléhání zaslal Farkaš Bolyai tuto práci ještě v r. 1832 k posouzení **Gaussovi**. Ten práci pochválil, avšak poznamenal, že výsledky jsou mu již dávno známy, nechtěl je však nikdy publikovat. János tento fakt těžce nesl a od té doby se počal datovat jeho úpadek. Jeho osamocenost také způsobila, že k řadě problémů, které se poté snažil řešit, přistupoval nesprávně. To však ani v nejmenším nesnižuje jeho geniální přínos ke vzniku neukleidovské geometrie.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 79 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BOLYAI János (1802–1860)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 80 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 81 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BOLZANO Bernard (1781–1848)

PRAŽSKÝ FILOZOF, MATEMATIK A LOGIK.

Narodil se v Praze; otec, původem Ital, byl obchodníkem, matka byla z německé rodiny. Ze 12 dětí se pouze 4 dožily dospělosti. Bernard trpěl tuberkulózou plic a občasným chrlením krve, přesto se dožil 67 let.

Po absolvování piaristického gymnázia studoval na pražské univerzitě matematiku u **S. Vydry** a **F. J. Gerstnera** a filozofii. Po absolvování univerzity si podal žádost o místo na katedru matematiky i katedru filozofie. Přes vynikající výsledky, jichž v matematice již v té době dosáhl, nebyl na katedru matematiky přijat. Stal se knězem a od r. 1805 vyučoval na univerzitě teologii. Svými názory si záhy získal nesmírnou oblibu u studentů. Jeho nepovinná nedělní kázání se postupně stávala demonstrací mládežnické vzpoury proti strnulému oficiálnímu myšlení.

Pro Bolzana z toho vyplývala řada obtíží. Postupně mu byla omezována a zakazována přednášková činnost a v r. 1819 byl definitivně suspendován. Před chystaným soudem ho zachránilo jen nekompromisní vystoupení jeho přátel v čele s **J. Dobrovským**, který se za něho zasadil celou svou autoritou.

V letech 1825–1841 pobýval Bolzano u přátel mimo Prahu. Pobyt na českém venkově mu zdravotně bezesporu prospěl. Od r. 1841 žil u svého bratra v Praze, v Celetné ulici.

Své práce psal německy, celý život však prožil v Čechách. Pro české obrozence se stal symbolem boje za národní spravedlnost.

Bolzano se zabýval matematickou analýzou, logikou, mechanikou, fyzikou a hluboce se zamýšlel nad základy a metodologii těchto věd. Přestože patří k nejvýznamnějším matematickým

osobnostem 19. století, mnohé stránky jeho práce zůstaly pod vlivem mnoha okolností jeho současníkům prakticky utajeny a některé jeho výsledky nejsou pravděpodobně známy dodnes. Jeho vliv na rozvoj matematiky proto nebyl zdaleka tak velký, jak by si jeho dílo zasloužovalo. Svou roli sehrála skutečnost, že nikdy matematiku nepřednášel a tak ani neměl žádného významnějšího žáka a následovníka, který by se ujal jeho matematického odkazu. Za svého života navíc Bolzano uveřejnil jen několik prací, neboť po odchodu z univerzity měl s publikováním svých prací v Čechách i v zahraničí značné potíže. Velká část jeho pozůstalosti je tak dodnes ve Vídni nepracována.

I přes uvedené problémy jsou Bolzanovy výsledky v matematické analýze srovnatelné s dílem **A. Cauchyho**. Poznamenejme pro zajímavost, že **Cauchy**, Bolzanův současník, prožil jistou dobu v Praze. Není však známo, zda se někdy setkali. Bolzano významně přispěl k upřesnění pojmů **limita** a **spojitost** funkce. Jako první, dávno před **Weierstrassem**, kterému je tento výsledek zpravidla přisuzován, udal příklad spojitě funkce, která nemá v žádném bodě derivaci. (Pro spravedlnost je však nutno dodat, že Bolzano sám si této skutečnosti nebyl vědom; domníval se, že našel funkci, která nemá derivaci na husté podmnožině definičního oboru.)

Bolzano v podstatě dospěl k topologickému pojmu *dimense*, který rigorózně zavedl až téměř za sto let **Uryson**. V knize *Paradoxy nekonečna*, o níž jsme podrobně hovořili ve 4. kapitole teorie množin, dospěl na práh vzniku teorie množin.

Jak jsme rovněž ve 4. kapitole uvedli, Bolzano sám si ze svých prací nejvíce cenil monumentálního díla *Vědosloví*, které sice napsal již ve dvacátých letech, poprvé však vyšlo až v r. 1837.

Obr. 1

Obr. 2 Bolzano na československé známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 82 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BOLZANO Bernard (1781–1848)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 83 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BOLZANO Bernard (1781–1848)

obr. č. 2 z 2

Bolzano na československé známce

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 84 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 85 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BOOLE George (1815–1864)

IRSKÝ MATEMATIK A LOGIK, ZAKLADATEL MATEMATICKÉ LOGIKY.

Byl samoukem, samostatně se naučil řecky, latinsky, německy, francouzsky a italský a poté i matematiku. Šestnáct let byl učitelským pomocníkem, od r. 1849 pak profesorem matematiky v irském Corku.

Měl široké vědecké zájmy. Zabýval se filosofií, logikou, matematickou analýzou, teorií pravděpodobnosti aj. V r. 1847 publikoval *Matematickou analýzu logiky*, která je náčrtem analýzy deduktivního usuzování. Jeho hlavní prací je *Zkoumání zákonů myšlení* (1854), v níž vyjádřil logiku v algebraické formě a stanovil systém axiomů symbolické logiky. Booleův „logický počet“ byl nazván *Booleovou algebrou*. (Tento pojem má ovšem v dnešní matematice obecnější význam.)

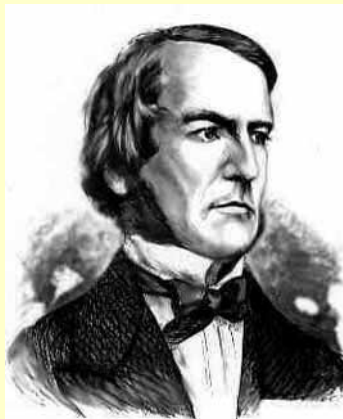
Booleovy ideje později rozvinuli [de Morgan](#), [Russell](#), [von Neumann](#) a další.

Jedna z pěti Booleových dětí byla známou spisovatelkou, druhá dcera se stala první anglickou univerzitní profesorkou chemie.

Obr. 1

BOOLE George (1815–1864)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 86 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 87 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BOREL Émile Felix Edouard Justin (1871–1956)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

Vystudoval École normale (1891), působil na univerzitě v Lille (1893–1897) a na Sorbonně v Paříži (1897–1941), v letech 1928–1941 byl ředitelem Institutu **H. Poincarého**. Byl také významným politikem.

Významně přispěl k rozvoji matematické analýzy. Jako jeden z prvních obrátil pozornost na práce **G. Cantora** z teorie množin v době, kdy se tato teorie setkávala ještě se značnou nedůvěrou. Aplikoval teorii množin na teorii funkcí (známá *věta Heine-Borelova*). Po r. 1914, na protest proti logickému formalismu, však tyto ideje opouští a stává se přívržencem intuicionismu.

Řada jeho prací se týká rovněž teorie čísel, algebry, geometrie, matematické fyziky a teorie pravděpodobnosti. Celkem publikoval více než 300 vědeckých prací.

Jsou po něm pojmenovny *borelovské množiny*, *Borelova podgrupa*, *transformace*, *integrál, míra* a řada vět z nejrůznějších oblastí matematiky.

Obr. 1

Obr. 2

BOREL Émile Felix Edouard Justin (1871–1956)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 88 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BOREL Émile Felix Edouard Justin (1871–1956)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 89 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 90 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

BORŮVKA Otakar (1899–1995)

VÝZNAMNÝ ČESKÝ MATEMATIK, PROFESOR UNIVERZITY V BRNĚ.

Narodil se v Uherském Ostrohu, studoval současně stavební inženýrství na technice (od r. 1918) a matematiku s fyzikou na přírodovědecké fakultě v Brně. V r. 1923 dosáhl doktorátu z přírodních věd. Z učitelů na něj měl mimořádný vliv **Matyáš Lerch**, který však v r. 1922 zemřel. Právě **Lerch** mu již v r. 1920 nabídl místo asistenta na brněnské univerzitě, kde pak Borůvka prakticky celý život působil. V r. 1934 zde byl jmenován mimořádným profesorem, po osvobození — v r. 1946 — pak řádným profesorem (s platností od r. 1940). O. Borůvka má mimořádné zásluhy rovněž o rozvoj slovenské matematiky. Celkem 23 semestrů (až do r. 1958) vyučoval souběžně se svou činností v Brně i na univerzitě v Bratislavě.

Vynikajících výsledků dosáhl v projektivní diferenciální geometrii, v algebře, matematické analýze a v teorii diferenciálních rovnic. Zpočátku byl Borůvka, po Lerchově vzoru, orientován na matematickou analýzu. Po Lerchově smrti nastoupil na uprázdněné místo **E. Čech**, který byl tehdy plně zaměřen na projektivní diferenciální geometrii. Pod **Čechovým** vlivem se jí začal věnovat i Borůvka. Jako jeden z prvních na světě pronikl do progresivních metod **É. Cartana**, u něhož také (na Sorbonně v Paříži) v letech 1926–29 studoval. Tam se také seznámil například s **J. Hadamardem**, **M. Fréchetem** a dalšími vynikajícími matematiky. V r. 1930–31 studoval také jeden semestr u prof. **Blaschkeho** v Hamburku.

Přestože v geometrii dosahoval vynikajících výsledků, přeorientoval se od poloviny 30. let na algebru, které se tehdy v Brně nikdo nevěnoval. Světový význam má jeho *teorie rozkladů*, kterou v té době vybudoval.

Po 2. světové válce se začal převážně věnovat diferenciálním rovnicím, byl zakladatelem školy z diferenciálních rovnic, jejíž význam přesáhl čs. hranice. Je autorem desítek vědeckých prací, řady knih a učebnic.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

◀◀ ◀ ▶ ▶▶

Zpět Dopředu

Stránka 91 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BORŮVKA Otakar (1899–1995)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 92 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

BRAHE Tycho (1546–1601)

DÁNSKÝ ASTRONOM, VYNIKAJÍCÍ POZOROVATEL.

Od r. 1599 působil v Praze jako dvorní astronom Rudolfa II..

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 Tycho Brahe ve své observatoři na ostrově Hven

Obr. 4 Tycho Brahe na dánské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 93 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BRAHE Tycho (1546–1601)

obr. č. 1 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 94 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BRAHE Tycho (1546–1601)

obr. č. 2 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 95 z 638

FullScreen

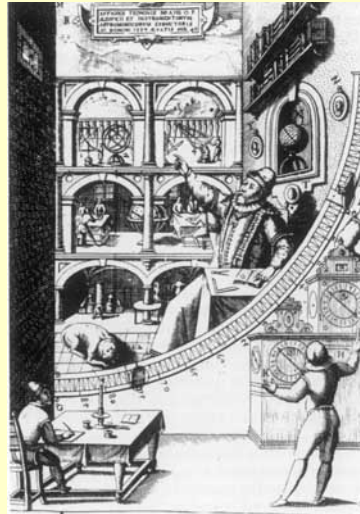
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BRAHE Tycho (1546–1601)

obr. č. 3 z 4

Tycho Brahe ve své observatoři na ostrově Hven

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 96 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BRAHE Tycho (1546–1601)

obr. č. 4 z 4

Tycho Brahe na dánské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 97 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

BROUWER Luitzen Egbertus Jan (1881–1966)

NIZOZEMSKÝ MATEMATIK A LOGIK, ZAKLADATEL *intuicionismu*.

Vystudoval univerzitu v Amsterdamu a na ní také celý život působil. Dosáhl vynikajících výsledků v konstruktivní logice a topologii, zabýval se rovněž základy matematiky a jejími filozofickými problémy.

V topologii vybudoval řadu odvětví, rozpracoval základy kombinatorické topologie.

Obr. 1

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 98 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BROUWER Luitzen Egbertus Jan (1881–1966)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 99 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

BROUWER Luitzen Egbertus Jan (1881–1966)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 100 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 101 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BURALI-FORTI Cesare (1861–1931)

ITALSKÝ MATEMATIK.

Vystudoval univerzitu v Pise (1884), působil v Augustu a později na vojenské škole a na univerzitě v Turinu. Zabýval se vektorovým počtem, který aplikoval v projektivní a diferenciální geometrii, v mechanice a hydrodynamice. Společně s **G. Peanem** se zabýval základy matematiky.

Je po něm pojmenována první publikovaná antinomie teorie množin.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 102 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

BÜRGI Joost (1552–1632)

ŠVÝCARSKÝ ASTRONOM A MECHANIK, PŮVODEM Z LICHTENŠTEJNSKA.

Neměl systematické vzdělání. Od r. 1579 působil v Kasselu, v letech 1603–1622 pak v Praze, kde byl dvorním hodinářem **Rudolfa II.** a současně počtářem **J. Keplera**. Složitost astronomických výpočtů ho přivedla k zavedení logaritmů nezávisle na **J. Neperovi**. Bürgiho tabulky, sestavené již na počátku 17. stol. byly vydány v r. 1620 pod názvem *Aritmetické a geometrické tabulky progresů*. Ve skutečnosti to však byly spíše tabulky „antilogaritmické“ se základem blízkým číslu e .

Obr. 1

BÜRGI Joost (1552–1632)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 103 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 104 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

CANTOR Georg Ferdinand Ludwig Philipp (1845–1918)

NĚMECKÝ MATEMATIK, ZAKLADATEL TEORIE MNOŽIN.

Narodil v Petrohradě, kde jeho otec, Georg Waldemar Cantor (jehož rod pocházel z Dánska), vedl až do r. 1856 mezinárodní obchodní firmu. Matka Marie, roz. Böhmová, pocházela z hudebnické rodiny a Georg po ní zdědil značné umělecké sklony a nadání.

Za středoškolských studií ve Wiesbadenu a v Darmstadtu začal Georg tíhnout k matematice a přes počáteční otcův odpor ji také — současně s fyzikou a filozofií — studoval na univerzitách v Curychu, Göttingen a především v Berlíně, kde r. 1867 promoval.

Mezi jeho berlínské učitele patřili **E. Kummer**, **L. Kronecker** a především **K. Weierstrass**, který na něj měl ze všech učitelů největší vliv. **Weierstrass** také po letech patřil k těm nemnoha matematikům, kteří stáli na Cantorově straně v těžkých dobách jeho boje za uznání teorie množin. Cantor projevoval od studentských let vynikající nadání. Vysoce oceňována byla již jeho disertační práce *De aequationibus secundi gradua indeterminati*, zabývající se problematikou teorie čísel.

Již za studentských let v Berlíně byl členem (a v letech 1864–1865 presidentem) *Matematické společnosti*. (Jeho zájem o aktivní práci při organizaci vědeckého života neustal ani později. Dlouhá léta se zasazoval o zřízení *Asociace německých matematiků*, která byla založena posléze v r. 1890 a Cantor pak byl jejím prvním presidentem až do r. 1893. Aktivní byl i při organizaci mezinárodních vědeckých styků. Byl hlavním iniciátorem svolání *I. Mezinárodního matematického kongresu*, který se konal v r. 1897 v Curychu.)

Od r. 1869 až do r. 1913 Cantor působil na univerzitě v Halle, kde byl od r. 1879 profesorem.

V r. 1874 se oženil s Vally Guttmanovou (která měla rovněž silné umělecké sklony a řadu přátel mezi umělci), s níž měl pět dětí.

Jak jsme již uvedli, nejvýznamnějších výsledků dosáhl Cantor v období 1873–1884, kdy geniálně položil **základy teorie množin** a po obsahové stránce tuto teorii vybudoval prakticky do dnešní podoby.

Koncem 60. let Cantor pracoval nad problémy teorie čísel, algebry i matematické analýzy. Při studiu trigonometrických řad se na počátku 70. let dostal k otázce, zda lze všechna reálná čísla z nějakého intervalu (a, b) „spočítat“ v tom smyslu, že je lze bijektivně zobrazit na množinu všech přirozených čísel. Po dlouhém úsilí ke svému překvapení zjistil, že tomu tak není. Jak napsal v dopise ze dne 7. 12. 1873 svému dlouholetému příteli **R. Dedekindovi**, přesvědčil se právě toho dne s úžasem, že systém reálných čísel je ve výše uvedeném smyslu **nespočetný**. Jak jsme v Teorii množin podrobně dokumentovali, právě tento fakt ještě **Bolzano** o dvě a půl desetiletí dříve neodhalil. Lze tedy říci, že dne 7. 12. 1873 se teorie množin „narodila“.

Důkaz nespočetnosti množiny reálných čísel Cantor publikoval v r. 1874 v práci *Über eine Eigenschaft des Inbegriffes aller reelen algebraischen Zahlen*, kterou nemusíme blíže komentovat, protože jsme v Teorii množin uvedli její český překlad.

Existence neekvivalentních nekonečných množin se pro Cantora stala odrazovým můstkem k vybudování teorie kardinálních a ordinálních čísel.

Řada matematiků jeho ideje a hloubku a dosah nové teorie nikdy nepochopila a vznášela proti ní četné výhrady. V čele někdy značně nevybíravých útoků proti Cantorovi stál jeho dřívější berlínský učitel **L. Kronecker**, který mimo jiné zmařil i zamýšlený přechod G. Cantora z Halle na lépe placené a výše hodnocené místo na univerzitě v Berlíně. Značné potíže měl Cantor v té době i s uveřejňováním svých prací.

Jaké důsledky tato kampaň měla v Cantorově osobním i vědeckém životě, jsme uvedli již ve 4. kapitole *Teorie množin*. Připomeňme tedy pouze, že od r. 1897 již prakticky vědecky nepracoval. V r. 1905 pak ukončil i přednáškovou činnost a v r. 1913 odešel z univerzity. Zemřel

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 105 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

v r. 1918 v psychiatrické léčebně v Halle. V historii matematiky však navždy zůstane zapsán jako tvůrce jedné z jejích nejdůležitějších a nejkrásnějších teorií.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 106 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CANTOR Georg Ferdinand Ludwig Philipp (1845–1918)

obr. č. 1 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 107 z 638

FullScreen

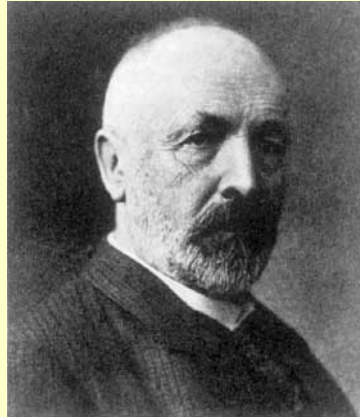
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CANTOR Georg Ferdinand Ludwig Philipp (1845–1918)

obr. č. 2 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 108 z 638

FullScreen

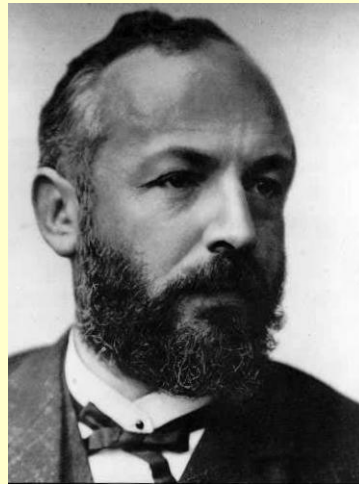
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CANTOR Georg Ferdinand Ludwig Philipp (1845–1918)

obr. č. 3 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 109 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CANTOR Georg Ferdinand Ludwig Philipp (1845–1918)

obr. č. 4 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 110 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CANTOR Georg Ferdinand Ludwig Philipp (1845–1918)

obr. č. 5 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 111 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 112 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

CARLEMANN Tage Ylles Torste (1892–1949)

ŠVÉDSKÝ MATEMATIK.

Vystudoval univerzitu v Uppsale (1916), působil na univerzitách v Lundu (1923–1924) a ve Stockholmu (1924–1927), od r. 1927 byl ředitelem matematického ústavu v Jarsholmu. Zabýval se především integrálními rovnicemi a teorií funkcí. Je po něm pojmenována řada pojmů a tvrzení v těchto teoriích.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 113 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

CARTAN Élie Joseph (1869–1951)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

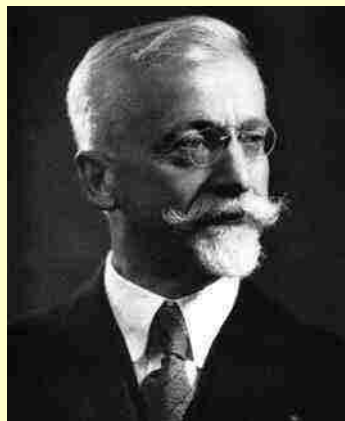
Vystudoval École normale v Paříži (1893), působil na univerzitách v Montpellier, Lyonu, Nancy a od r. 1909 na pařížské Sorbonně.

Zabýval se geometrií **Riemannových** ploch, teorií grup, teorií invariantů diferenciální geometrií, matematickou fyzikou, teorií relativity. Je zakladatelem algebraické teorie **Lieových** grup (1894), vybudoval četné aplikace těchto grup v geometrii; současné s **H. Wylem** pracoval na teorii spojitých grup. Vybudoval teorii prostorů bez křivosti (1922), které v r. 1928, neznaje tyto práce, znovuobjevil **A. Einstein**.

Obr. 1

CARTAN Élie Joseph (1869–1951)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 114 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

CASTELLI Benedetto (1577–1644)

ITALSKÝ MATEMATIK A MECHANIK.

Benediktinský mnich, žák Galileův, profesor matematiky v Římě. Zabýval se zejména hydraulikou.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 115 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 116 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

CATALAN Eugène Charles (1814–1894)

BELGICKÝ MATEMATIK.

Vystudoval v Paříži a do r. 1849 tam působil. Když odmítl poslušnost Napoleonovi III., bylo mu pedagogické působení ve Francii zakázáno. Od r. 1856 byl profesorem v Liége (Belgie). Napsal práce z různých oblastí matematiky. V diferenciální geometrii existuje Catalanova věta. Zformuloval dodnes nevyřešený „Catalanův problém“, že rovnice $x^z - y^t = 1$ nemá řešení v přirozených číslech $x, y, z, t > 1$ kromě řešení $3^2 - 2^3 = 1$. V kombinatorice hraje důležitou roli tzv. *Catalanova čísla*.

Obr. 1

CATALAN Eugène Charles (1814–1894)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 117 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

CATALDI Pietro Antonio (1548–1626)

ITALSKÝ MATEMATIK.

Pocházel z Bologne, působil ve Florencii, v Perugii a od r. 1584 v rodné Bologni. Zabýval se především aritmetikou. Známé jsou jeho výsledky o dokonalých číslech a řetězových zlomcích. Napsal kolem 30 knih a řadu dalších drobnějších prací.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 118 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 119 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

CAUCHY Augustin Louis (1789–1857)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, JEDEN Z TVŮRCŮ MODERNÍ MATEMATIKY.

Narodil se v Paříži. V r. 1807 vystudoval polytechniku, v r. 1810 pak „Školu mostů a cest“. V letech 1810–1813 pracoval jako inženýr v Cherbourgu, od r. 1813 se začal věnovat výuce a vědecké práci. V r. 1816 získal za svou práci z hydrodynamiky cenu Pařížské akademie, stal se po **Mongeově** smrti v r. 1818 jejím členem a byl jmenován profesorem na Polytechnice a na Sorbonně.

V letech 1830–1838 cestoval po Evropě. Po návratu do Paříže odmítl přísahu novému režimu a byl zbaven svého postavení. Teprve od r. 1848 pak působil na Collège de France.

Zabýval se mnoha oblastmi matematiky a byl jako autor velmi plodný. V jistých obdobích předkládal v Akademii každý týden novou práci. Publikoval více než 800 prací z aritmetiky, teorie čísel, algebry, matematické analýzy, diferenciálních rovnic, teoretické a nebeské mechaniky, matematické fyziky aj.

Zvláště významné jsou jeho práce z matematické analýzy. Jeho knihy *Kurs analýzy* (1821), *Souhrn přednášek o nekonečně malých veličinách* (1823) a *Kapitoly o aplikacích analýzy v geometrii* (1826–1828), v nichž je teorie systematicky budována s využitím pojmu **limity**, se staly standardními učebnicemi na celá desetiletí. V těchto knihách přesně definoval spojitost funkce a vybudoval teorii konvergentních řad. Zejména jako první stanovil podmínky konvergence **Taylorovy** řady k dané funkci, přičemž pečlivě rozlišil pouhou konvergenci této řady od konvergence k dané funkci. Zavedl pojem poloměr konvergence, dokázal větu o součinu dvou absolutně konvergentních řad apod. Zavedl určitý integrál jakožto limitu vhodných součtů

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 120 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

(úpravou této myšlenky vybuodoval později **Riemann** integrál, který je po něm pojmenován), dokázal integrabilitu spojitých funkcí atd.

Významným způsobem Cauchy rovněž rozvinul teorii analytických funkcí komplexní proměnné, založenou v 18. století **L. Eulerem** a **d'Alembertem**. Zavedl tzv. *Cauchyho integrál*, odvodil rozklad analytické funkce v mocninnou řadu, vypracoval teorii residuí a četné aplikace této teorie v nejrůznějších oblastech matematiky.

V teorii diferenciálních rovnic zformuloval tzv. *Cauchyho úlohu*, dokázal základní věty o řešitelnosti, zavedl některé integrační metody v teorii parciálních diferenciálních rovnic.

Významné práce napsal z teorie křivek a ploch. V algebře odvodil základní větu o symetrických polynomech, rozvíjel teorii determinantů, o nichž odvodil řadu fundamentálních výsledků, zejména větu o násobení.

Zavedl pojem modul komplexního čísla, pojem komplexně sdružená čísla aj. Významné práce publikoval i v jiných oblastech matematiky.

Obr. 1 Cauchy v mládí

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4 Cauchy na francouzské známce

CAUCHY Augustin Louis (1789–1857)

obr. č. 1 z 4

Cauchy v mládí

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 121 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CAUCHY Augustin Louis (1789–1857)

obr. č. 2 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 122 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CAUCHY Augustin Louis (1789–1857)

obr. č. 3 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 123 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CAUCHY Augustin Louis (1789–1857)

obr. č. 4 z 4

Cauchy na francouzské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 124 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 125 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

CAVALIERI Bonaventura (1598–1647)

ITALSKÝ MATEMATIK, JEDEN Z PŘEDCHŮDCŮ ZAKLADATELŮ INFINITESIMÁLNÍHO POČTU.

Narodil se v Miláně, získal široké humanitní vzdělání, které mu později umožnilo studium řady antických autorů v originále. Jeho učitel matematiky **B. Castelli** ho seznámil se svým učitelem **G. Galileim**. V r. 1629 byl Cavalieri na **Galileiho** doporučení přijat na katedru matematiky univerzity v Bologni.

Jeho základní prací je *Geometrie* (1635). Cavalieri vyvinul novou metodu určování ploch a objemů, v níž jsou naznačeny základní myšlenky infinitezimálního počtu.

Obr. 1

CAVALIERI Bonaventura (1598–1647)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 126 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 127 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

CAYLEY Arthur (1821–1895)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Vystudoval univerzitu v Cambridgi (1841). V letech 1843–63 pracoval jako advokát, současně se však zabýval matematikou. Od r. 1863 působil na univerzitě v Cambridgi. Jeho hlavní matematické práce se týkají algebry, algebraické geometrie a teorie invariantů. Je zakladatelem teorie matic, položil základy teorie algebraických invariantů a abstraktní teorie konečných grup. Na jeho výsledcích je založen tzv. Cayleyho–Kleinův model **Lobačevského** geometrie. Současně s **Darbouxem** vybuodoval teorii singulárních řešení diferenciálních rovnic. Existuje Cayleyho křivka, čísla, transformace, plocha, tabulky atd.

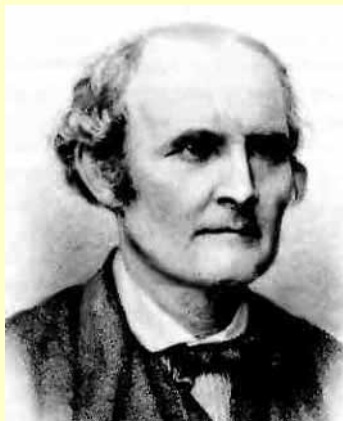
Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

CAYLEY Arthur (1821–1895)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 128 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CAYLEY Arthur (1821–1895)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 129 z 638

FullScreen

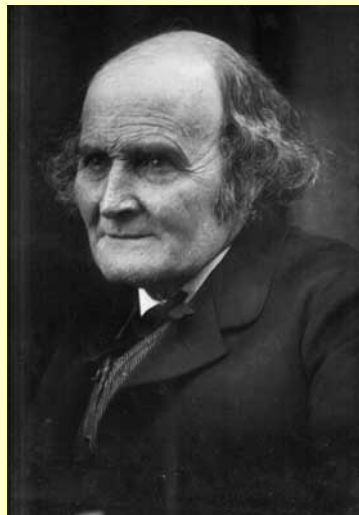
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CAYLEY Arthur (1821–1895)

obr. č. 3 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 130 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

CLAVIUS Christopher (1538–1612)

NĚMECKÝ MATEMATIK A TEOLOG.

Příslušník jezuitského řádu, vystudoval univerzitu v portugalské Coimbře. Působil převážně v Římě. Zasloužil se o reformu kalendáře. Ačkoliv nedosáhl vlastních závažnějších matematických výsledků, proslul jako učitel a autor učebnic. Je autorem jedné z verzí překladu *Eukleidových Základů*.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 131 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CLAVIUS Christopher (1538–1612)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 132 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

<<

COHEN Paul Joseph (*1934)

AMERICKÝ MATEMATIK.

Působí na Stanfordově univerzitě. V r. 1963 dokázal, že *hypotéza kontinua* je v *Zermelo–Fraenkelově* teorii množin nerozhodnutelným tvrzením.

Obr. 1

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 133 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

COHEN Paul Joseph (*1934)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 134 z 638

FullScreen

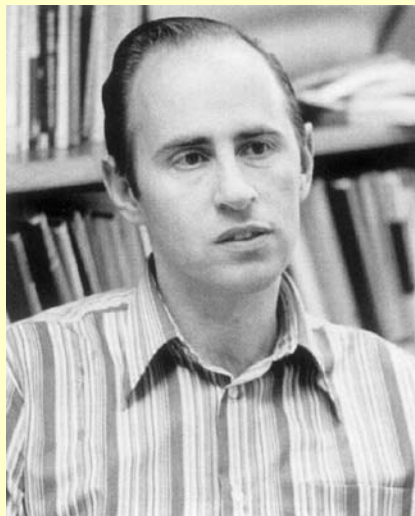
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

COHEN Paul Joseph (*1934)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 135 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

CRELLE August Leopold (1780–1855)

NĚMECKÝ MATEMATIK A INŽENÝR.

V matematice byl samoukem. Dlouhá léta pracoval jako projektant železnic v Prusku. Do dějin matematiky vešel především jako zakladatel proslulého matematického časopisu *Journal für reine und angewandte Mathematik* (1826), běžně nazývaného Crellův žurnál.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 136 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CRELLE August Leopold (1780–1855)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 137 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 138 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

ČECH Eduard (1893–1960)

ČESKÝ MATEMATIK.

Již jako gymnazista projevoval mimořádné nadání pro matematiku. Vystudoval matematiku a deskriptivní geometrii na pražské univerzitě. Studia přerušena válkou ukončil v r. 1919. V letech 1921–1922 studoval v Turinu u proslulého G. Fubiniho. Již v této době se stává světovou vědeckou kapacitou. Při odchodu z Turina mu Fubini navrhl napsání společné monografie o projektivní a diferenciální geometrii. Tak vznikly dvě světoznámé knihy; jedna vyšla italsky v Bologni, druhá francouzsky v Paříži. V r. 1923 byl Čech jmenován mimořádným a v r. 1928 řádným profesorem na přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Od r. 1931 se začal intenzivně věnovat topologii a velmi brzy se i v tomto oboru vypracoval mezi přední světové matematiky. Jeho proslulý brněnský topologický seminář se stal ve světě pojmem.

V r. 1945 přešel z Brna na Karlovu univerzitu, v r. 1950 se stal ředitelem Matematického ústavu, který se později stal pracovištěm ČSAV. Ve své vědecké práci se vrátil k diferenciální geometrii, byl rovněž autorem řady učebnic vysokoškolských i středoškolských.

Ze všech českých matematiků je ve světě nejznámější, jeho jméno je citováno v topologii i v geometrii, je po něm nazvána řada výsledků.

Obr. 1

Obr. 2 E. Čech na české známce

ČECH Eduard (1893–1960)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 139 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ČECH Eduard (1893–1960)

obr. č. 2 z 2

E. Čech na české známce

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 140 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

DARBOUX Jean Gaston (1842–1917)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

Zabýval se téměř všemi odvětvími matematiky a fyziky, nejdůležitější práce se však týkají diferenciální geometrie a diferenciálních rovnic.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 141 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DARBOUX Jean Gaston (1842–1917)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 142 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DARBOUX Jean Gaston (1842–1917)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 143 z 638

FullScreen

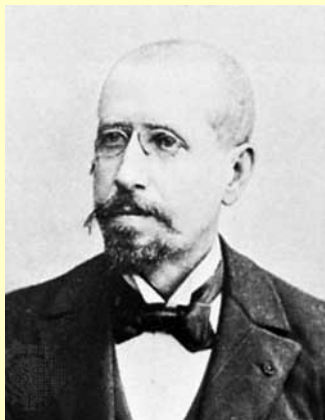
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DARBOUX Jean Gaston (1842–1917)

obr. č. 3 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 144 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 145 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

DEDEKIND Richard Julius Wilhelm (1831–1916)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Narodil se v Brauchensweigu, vystudoval univerzitu v Göttingen (1852), kde byl žákem **Gaussovým** a **Dirichletovým**. V letech 1854–1858 tam také působil. Od r. 1858 do r. 1862 byl profesorem na polytechnice v Curychu a od r. 1862 na technice v Brauchensweigu.

Hlavní Dedekindovy práce se týkají algebraické teorie čísel. Nejvýznamnější výsledky z této oblasti uveřejnil v *Jedenadvacátém doplňku* k **Dirichletovým Kapitolám z teorie čísel**.

Dedekind stál u zrodu moderní algebry — studoval grupy, okruhy a jiné struktury. Zejména zavedl pojem *okruh* a podal obecnou definici *ideálu*. Při studiu ideálů dospěl k tomuto pojmu v ještě obecnější formě, než to učinil jeho dlouholetý přítel **G. Cantor**.

Dedekind jako jeden z prvních řádně vybuodoval reálná čísla (*dedekindovské řezy*). Zformuloval úplný systém axiomů aritmetiky (dnes nazývaný *Peanův systém*), zejména jako první přesně zformuloval princip úplné *matematické indukce*. Zavedl do matematiky na množinovém podkladě definovaný pojem „zobrazení“. Jako první definoval nekonečné množiny (jako množiny ekvivalentní s nějakou svou vlastní podmnožinou).

Vybudoval základní pojmy *teorie svazů*, je po něm pojmenována řada matematických pojmů a tvrzení.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4 Dedekind na poštovní známce NDR

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

◀◀ ◀ ▶ ▶▶

Zpět Dopředu

Stránka 146 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DEDEKIND Richard Julius Wilhelm (1831–1916)

obr. č. 1 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 147 z 638

FullScreen

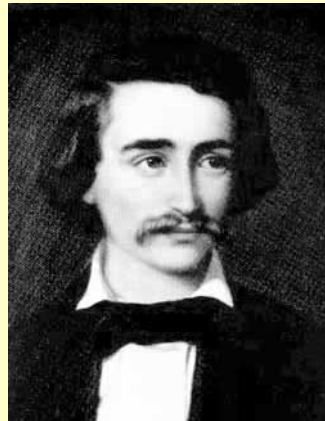
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DEDEKIND Richard Julius Wilhelm (1831–1916)

obr. č. 2 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 148 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DEDEKIND Richard Julius Wilhelm (1831–1916)

obr. č. 3 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 149 z 638

FullScreen

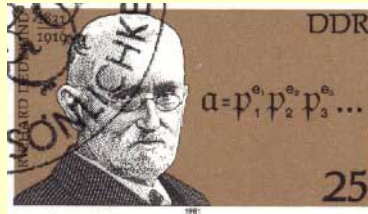
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DEDEKIND Richard Julius Wilhelm (1831–1916)

obr. č. 4 z 4

Dedekind na poštovní známce NDR

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 150 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 151 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

DESCARTES René (latinsky Renatus CARTESIUS) (1596–1650)

FRANCOUZSKÝ FILOZOF, MATEMATIK, FYZIK A PŘÍRODOVĚDEC, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ NOVOVĚKÉ FILOZOFIE A VĚDY.

Pocházel z úřednické rodiny. Navštěvoval jesuitskou školu a pak vystudoval práva na univerzitě v Poitiers. Již v té době navázal trvalé přátelství s **M. Mersennem**. (Z vědeckých diskusí okruhu **Mersennových** přátel se během doby vyvinula pařížská Akademie.)

Před vstupem do státních služeb potřeboval nabyt vojenské zkušenosti, proto vstoupil v r. 1617 jako dobrovolník do nizozemské armády. (Jako člen katolické armády se možná v r. 1620 zúčastnil i bitvy na Bílé hoře.)

V r. 1621 opustil vojenskou službu a cestoval po Evropě. Nejdéle pobyl v Itálii (1623–1625). R. 1626 se vrátil do Paříže, začal opět navštěvovat **Mersennův** kroužek a promýšlel svůj filozofický systém. Svým racionalismem si získal řadu stoupenců, stal se však terčem útoků jezuitů.

V r. 1628 Francii opustil a 20 dalších let žil v Nizozemí. V tomto období, v r. 1637, vyšla v Leydenu jeho proslulá *Rozprava o metodě*, v níž vyložil principy své **analytické metody** a aplikoval ji v matematice a fyzice. Je to první tištěná práce obsahující prvky analytické geometrie, protože dřívější práce **Fermatova** zůstala pouze v rukopisu.

Po r. 1638 se Descartes matematikou prakticky nezabýval. Ani v Nizozemí nemohl vydávat své práce bez problémů. V r. 1649 odjel do Švédska, kde se však nachladil a zemřel na zápal plic.

V r. 1667 byl s poctami pohřben v Paříži, jeho díla však byla od r. 1663 na seznamu zakázané literatury.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 152 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

Matematikou se začal hlouběji zabývat v r. 1618. Ačkoliv údajně nestudoval díla **F. Vièty**, dospěl k analogické algebraické symbolice. Zvolil symboly a, b, c, \dots pro označování koeficientů, x, y, z, \dots pro označení neznámých. Pro označování mocnin se až do té doby užívalo různých zkratk slov „čtverec“, „krychle“, apod. Descartes zavedl dnešní označení x^2, x^3 atd. Jeho zápisy rovnic — až na rovnítko — jsou tedy zcela moderní.

Pro řešení jednoho z **Pappových** problémů využil *metody souřadnic*, směry os však nevolil kolmé. Zakreslil jen jednu z os a od jejích bodů vynášel na přímkou druhého směru úsečky požadované velikosti. Jeho soustava souřadnic tedy nebyla v dnešním slova smyslu *kartézská*. (Tento název byl odvozen od latinské podoby jeho jména.) Dospěl i k pojmu rovnice křivky, popsal nové druhy křivek, například tzv. *Descartův list*.

Znovu zformuloval *základní větu algebry* (před ním již **A. Girard** v r. 1629). Aby mohla platit, uznával nejen záporné, ale dokonce i „imaginární“ kořeny rovnic. Vyslovil známé pravidlo o určení počtu kladných kořenů polynomu pomocí počtu znaménkových změn v posloupnosti koeficientů.

Řadu svých výsledků popsal v dopisech přátelům. Už kolem r. 1620 tak například znal tzv. *Eulerovu větu o mnohostěnech* aj.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4 R. Descartes na francouzské známce

Obr. 5 R. Descartes na francouzské známce

DESCARTES René (latinsky Renatus CARTESIUS) (1596–1650)

obr. č. 1 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 153 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DESCARTES René (latinsky Renatus CARTESIUS) (1596–1650)

obr. č. 2 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 154 z 638

FullScreen

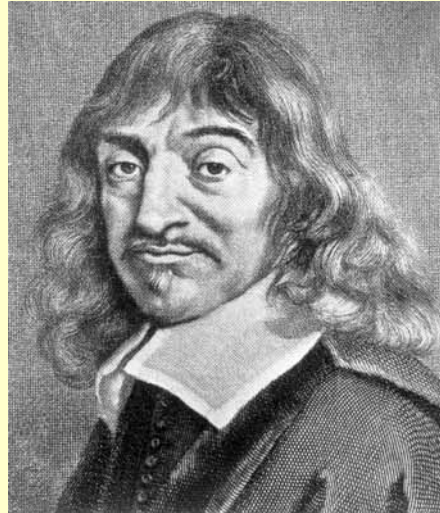
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DESCARTES René (latinsky Renatus CARTESIUS) (1596–1650)

obr. č. 3 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 155 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DESCARTES René (latinsky Renatus CARTESIUS) (1596–1650)

obr. č. 4 z 5

R. Descartes na francouzské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 156 z 638

FullScreen

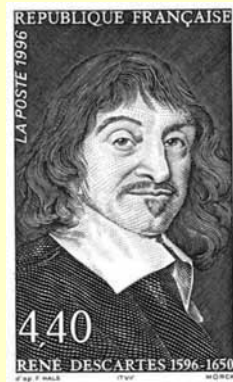
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DESCARTES René (latinsky Renatus CARTESIUS) (1596–1650)

obr. č. 5 z 5

R. Descartes na francouzské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 157 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 158 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

DIOFANTOS z Alexandrie (3. stol.)

ŘECKÝ MATEMATIK, JEDEN Z POSLEDNÍCH VELKÝCH MATEMATIKŮ STAROVĚKU.

O jeho životě není téměř nic známo, ví se pouze, že žil a pracoval v Alexandrii. Z jeho díla se zachovaly pouze zlomky. Z třináctidílného traktátu *Aritmetika* to bylo původně 6 knih, ve druhé polovině 20. století však byly nalezeny další čtyři a úryvky z knihy o mnohoúhelnících. Jeho přínos k matematice je však přesto vynikající. Zavedl záporná čísla a pracoval s písmeny jako symboly. V *Aritmetice* kromě jistých algebraických základů vybudoval teorii neurčitých rovnic a odvodil některé metody pro jejich řešení v kladných racionálních číslech. Jeho výklad je přitom striktně analytický. Diofantovy práce se po staletích staly východiskem prací *Fermata*, *Eulera* a dalších. Je po něm nazvána řada pojmů především z teorie čísel.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 159 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

DIRAC Paul Adrien Maurice (1902–1984)

BRITSKÝ FYZIK A MATEMATIK, NOSITEL NOBELOVY CENY (1933), JEDEN ZE ZAKLADATELŮ KVANTOVÉ MECHANIKY.

Patří k nejvýznamnějším teoretickým fyzikům 20. století. Od r. 1932 byl profesorem na univerzitě v Cambridgi, kde vedl katedru, na níž působil již I. Newton.

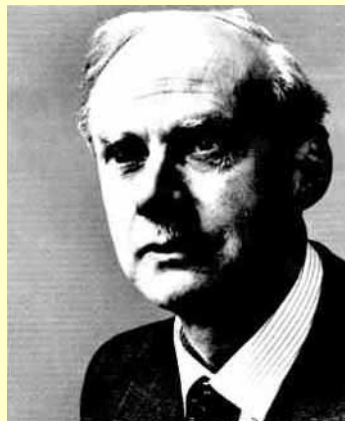
Ve funkcionální analýze hraje důležitou roli tzv. Diracova rovnice, v matematické fyzice se pracuje s tzv. Diracovou δ -funkcí, která byla prvním známým případem tzv. *zobecněných funkcí*.

Obr. 1

Obr. 2 P. Dirac na kresbě I. Waloscheka

DIRAC Paul Adrien Maurice (1902–1984)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 160 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DIRAC Paul Adrien Maurice (1902–1984)

obr. č. 2 z 2

P. Dirac na kresbě I. Waloscheka

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 161 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#) [Dopředu](#)

Stránka 162 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

DIRICHLET Peter Gustav Lejeune (1805–1859)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Studoval v Berlíně, v Göttingen a v Paříži. V letech 1822–1827 působil v Paříži jako domácí učitel, od r. 1827 byl docentem na univerzitě ve Vratislavi, od r. 1829 v Berlíně. Po smrti **K. Gausse** v r. 1855 přešel na jeho místo do Göttingen.

Zabýval se teorií čísel, matematickou analýzou a matematickou fyzikou a ve všech těchto oborech dosáhl významných výsledků. Jeho přednášky měly značný vliv na řadu mladších matematiků. Mezi jeho žáky patřili například **Riemann**, **Dedekind** a **Kronecker**.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

DIRICHLET Peter Gustav Lejeune (1805–1859)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 163 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DIRICHLET Peter Gustav Lejeune (1805–1859)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 164 z 638

FullScreen

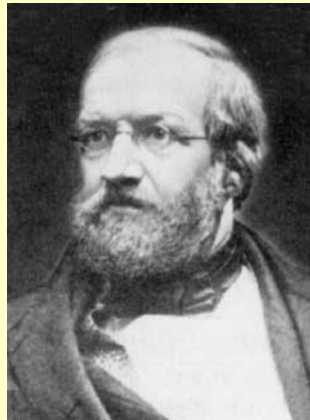
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DIRICHLET Peter Gustav Lejeune (1805–1859)

obr. č. 3 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 165 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 166 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

DOBROVSKÝ Josef (1753–1829)

ČESKÝ JAZYKOVĚDEC A HISTORIK, ZAKLADATEL SLAVISTIKY.

Největší osobnost českého osvícenství a vůdčí duch počáteční etapy českého národního obrození. Byl skeptický k možnostem oživení českého jazyka a nesouhlasil s vyzdvižením ideje národa na nejvyšší místo hierarchie hodnot. Jeho dílo má epochální význam pro poznání vývoje a charakteru českého jazyka a literatury.

Obr. 1 Busta J. Dobrovského v Pantheonu Národního muzea v Praze

DOBROVSKÝ Josef (1753–1829)

obr. č. 1 z 1

Busta J. Dobrovského v Pantheonu Národního muzea v Praze

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 167 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 168 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

<<

DUNS SCOTUS John (1266?–1308)

SKOTSKÝ SCHOLASTICKÝ TEOLOG.

Studoval v Oxfordu a v Paříži, kde také žil v exilu. Působil jak profesor teologie v Paříži a od r. 1307 v Kolíně nad Rýnem. Založil scholastický směr po něm nazvaný.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 169 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

DÜRER Albrecht (1471–1528)

NĚMECKÝ MALÍŘ A GRAFIK.

Působil zejména v Norimberku, hodně však také cestoval. Je autorem řady teoretických spisů o perspektivě. Je autorem řady kompozičně i obsahově složitých grafických cyklů, v nichž lze mnohdy vystopovat jeho zaujetí matematickými zákonitostmi. Známa je například jeho kresba *Obr. 1 Melancholie*, na níž je zobrazen magický čtverec. Na obrázku 2 je detail tohoto obrazu.

Obr. 2 Detail obrazu Melancholie

Obr. 3 Dürerův autoportrét ve 13 letech

Obr. 4 Dürerův autoportrét ve 21 letech

Obr. 5 Dürerův autoportrét ve 22 letech

Obr. 6 Dürerův autoportrét ve 26 letech

Obr. 7 Dürerův autoportrét ve 28 letech

DÜRER Albrecht (1471–1528)

obr. č. 1 z 7

Melancholie

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 170 z 638

FullScreen

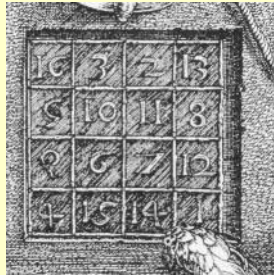
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DÜRER Albrecht (1471–1528)

obr. č. 2 z 7

Detail obrazu Melancholie

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 171 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DÜRER Albrecht (1471–1528)

obr. č. 3 z 7

Dürerův autoportrét ve 13 letech

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 172 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DÜRER Albrecht (1471–1528)

obr. č. 4 z 7

Dürerův autoportrét ve 21 letech

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 173 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DÜRER Albrecht (1471–1528)

obr. č. 5 z 7

Dürerův autoportrét ve 22 letech

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 174 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DÜRER Albrecht (1471–1528)

obr. č. 6 z 7

Dürerův autoportrét ve 26 letech

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 175 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

DÜRER Albrecht (1471–1528)

obr. č. 7 z 7

Dürerův autoportrét ve 28 letech

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 176 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 177 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

EINSTEIN Albert (1879–1955)

NĚMECKÝ FYZIK, OBJEVITEL **teorie relativity**, JEDEN Z NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH A NEJZNÁMĚJŠÍCH SVĚTOVÝCH VĚDCŮ VŠECH DOB.

Narodil se v Ulmu, vystudoval techniku v Curychu (1900). Pracoval na patentovém úřadu ve švýcarském Bernu (1902–1908), na univerzitách v Curychu (1909–1911) a v Praze (1911–1912, na německé univerzitě), na technice v Curychu (1912–1914) a konečně na berlínské univerzitě (1914–1933). V r. 1933 emigroval do USA a působil již natrvalo v Princetonu v *Institute for Advanced Study*.

V r. 1905 zformuloval *speciální* a v r. 1916 *obecnou teorii relativity*. V r. 1921 obdržel Nobelovu cenu.

Obr. 1 A. Einstein jako mladý vědec

Obr. 2 A. Einstein při přednášce

Obr. 3

Obr. 4 A. Einstein na známce Ghany

EINSTEIN Albert (1879–1955)

obr. č. 1 z 4

A. Einstein jako mladý vědec

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 178 z 638

FullScreen

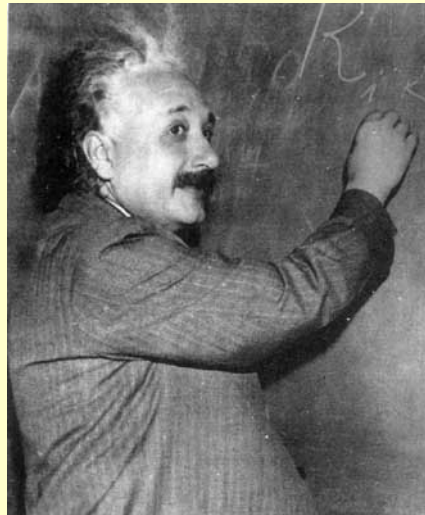
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EINSTEIN Albert (1879–1955)

obr. č. 2 z 4

A. Einstein při přednášce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 179 z 638

FullScreen

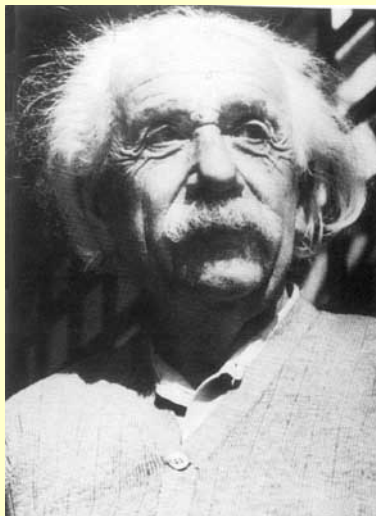
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EINSTEIN Albert (1879–1955)

obr. č. 3 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 180 z 638

FullScreen

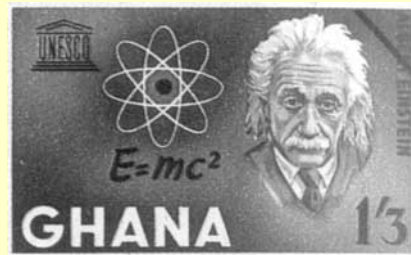
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EINSTEIN Albert (1879–1955)

obr. č. 4 z 4

A. Einstein na známce Ghany

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět Dopředu

Stránka 181 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 182 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

ERATOSTHENÉS z Kyrény (asi 276–asi 194 př. Kr.)

STAROŘECKÝ MATEMATIK A ASTRONOM, SOUČASNÍK A PŘÍTEL ARCHIMÉDŮV.

Vzdělání nabyt v Alexandrii a v Aténách. Od r. 225 byl správcem slavné alexandrijské knihovny. Zemřel dobrovolnou smrtí hladem poté co oslepl.

Psal práce filozofické, geografické a matematické, z jeho díla se však dochovaly jen zlomky. Jako první změřil téměř přesně délku zemského poledníku. V matematice je dodnes známo *Eratosthénovo síto* — jednoduchý návod na vyhledávání prvočísel.

Obr. 1

ERATOSTHENÉS z Kyrény (asi 276–asi 194 př. Kr.)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 183 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

ERDÖS Paul (1913–1996)

MAĎARSKÝ MATEMATIK, VÝZNAMNÝ ODBORNÍK V TEORII ČÍSEL, KOMBINATORICE AJ.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 184 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ERDÖS Paul (1913–1996)

obr. č. 1 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 185 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ERDÖS Paul (1913–1996)

obr. č. 2 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 186 z 638

FullScreen

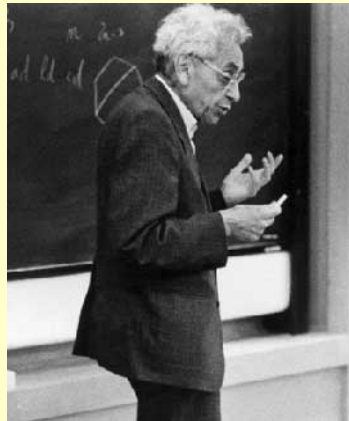
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ERDÖS Paul (1913–1996)

obr. č. 3 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 187 z 638

FullScreen

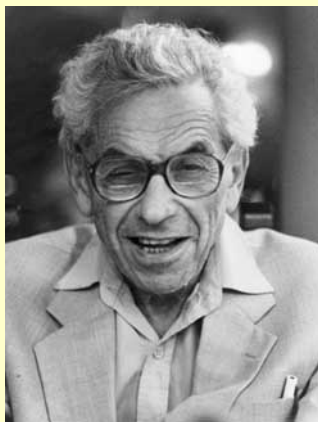
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ERDÖS Paul (1913–1996)

obr. č. 4 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 188 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 189 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

EUKLEIDÉS z Alexandrie (asi 340–270 př. Kr.)

STAROŘECKÝ MATEMATIK, AUTOR NEJVÝZNAMNĚJŠÍ MATEMATICKÉ KNIHY DOSAVADNÍ HISTORIE.

O jeho životě se nedochovaly prakticky žádné ověřené informace. Žil a působil v Alexandrii, která v té době byla významným centrem vzdělanosti. Zabýval se geometrií, optikou a teorií hudby. Jako jeden z prvních se začal zabývat logickými základy matematiky. Jeho hlavním dílem je kniha *Základy* (řecky *Stoicheia*, latinsky *Elementa*), kterou napsal pravděpodobně kolem r. 300 př. Kr. Tato kniha byla prakticky 2 000 let učebnicí matematiky a dodnes neztratila na své důležitosti. Je tvořena 13 knihami (přesněji řečeno kapitolami), které se netýkají jen geometrie. Kromě planimetrie a stereometrie je zde vyložena i geometrická algebra, řešení kvadratických rovnic, teorie čísel aj. *Základy* jsou prvním (a geniálním) pokusem o axiomatickou výstavbu matematické disciplíny (i když to objektivně vzato nebylo Eukleidovým úmyslem).

Originální text *Základů* se nedochoval. Ve 4. století se Theon ujal redakce značně rozdílných spisů díla. Doplnil řadu příkladů, důkazů apod. Latinské překlady některých částí *Základů* (z řeckých textů) jsou doloženy až z 5., resp. 6. století (Boethius). Mnoho překladů pořídili arabští učenci v 8.–12. století, rovněž ze starších verzí než byla verze Theonova.

V Evropě se ve 12.–15. století pořizovaly latinské překlady z překladů arabských. Až v r. 1505 vyšla latinská verze Theonova vydání. Tato verze se výrazně odlišovala od reedice, kterou v r. 1509 vydal Luca Pacioli. Mezi zastánci obou verzí vypukly ostré spory. Až do 19. století pak pokračovaly snahy o rekonstrukci pravděpodobné původní verze.

Česky vyšly *Základy* pouze jednou v r. 1907 v nepříliš zdařilém překladu F. Servíta.

Obr. 1
Obr. 2
Obr. 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 190 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EUKLEIDÉS z Alexandrie (asi 340–270 př. Kr.)

obr. č. 1 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 191 z 638

FullScreen

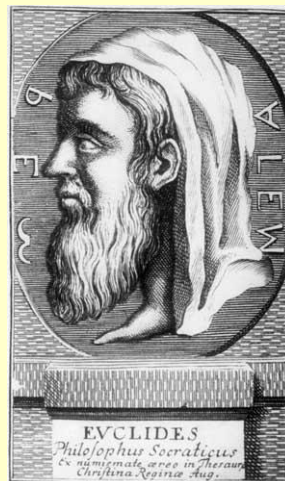
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EUKLEIDÉS z Alexandrie (asi 340–270 př. Kr.)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 192 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EUKLEIDÉS z Alexandrie (asi 340–270 př. Kr.)

obr. č. 3 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 193 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 194 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

EULER Leonhard (1707–1783)

ŠVÝCARSKÝ MATEMATIK, FYZIK A FYZIOLOG, JEDEN Z NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH MATEMATIKŮ VŠECH DOB.

Eulerův otec byl vzdělaným venkovským pastorem, který sám studoval matematiku u **Jacoba I. Bernoulliho**. Nadaný Leonhard se stal žákem **Johanna I. Bernoulliho** společně s **Bernoulliho** syny **Nicolasem** a **Danielem**.

Po ukončení studií na univerzitě v Basileji chtěl Euler získat místo na tamní katedře fyziky, pro své mládí — 19 let — však byl odmítnut. Od r. 1727 pak působil v Petrohradě v tamní Akademii, nejprve jako profesor fyziologie a anatomie, od r. 1730 jako profesor fyziky a od r. 1733 převzal po **Danielu Bernoullim** i katedru matematiky.

V r. 1741 přijal nabídku pruského krále a odešel do Akademie v Berlíně, kde působil až do r. 1766. V období svého berlínského působení dosáhl nejvýznamnějších matematických výsledků.

V r. 1766 se vrátil do Petrohradu. V té době již přestával vidět i na druhé oko, takže ve vědecké práci byl odkázán na pomoc rodiny a přátel. Nejvíce s ním spolupracovali jeho syn Johann Albrecht a především budoucí akademik **N. I. Fuss**, který s Eulerem spolupracoval od r. 1773 denně 8-9 hodin.

Eulerovy vědecké zájmy se týkaly prakticky všech přírodních věd, v nichž bylo možno aplikovat matematiku. Pomineme jeho zásadně důležitá díla z astronomie, optiky, teorie navigace, hydrodynamiky atd. a budeme si všimát pouze jeho prací matematických.

Zvláště významné jsou jeho práce z matematické analýzy, kterou systematicky rozpracovával

prakticky celý život. Desítky jeho prací byly shrnuty do díla *Úvod do analýzy nekonečně malých veličin*, které vyšlo v r. 1748 v Lausanne. První díl této monografie byl věnován vlastnostem racionálních a transcendentních funkcí, ve 2. dílu studoval vlastnosti křivek 2., 3. a 4. řádu a ploch 2. řádu. Zde jsou, kromě jiného, zavedeny například tzv. *Eulerovy úhly*, které hrají dodnes fundamentální roli v matematice a v mechanice.

Po *Úvodu* vydal Euler později čtyřdílný traktát z analýzy. 1. díl (Berlín 1755) byl věnován diferenciálnímu počtu, další tři (Petrohrad 1768–1770) počtu integrálnímu. V posledním dílu je vybudován *variální počet*, jehož je Euler společně s **J. Lagrangem** zakladatelem.

Práci *Základy algebry*, která vyšla r. 1768, musel osleplý Euler již diktovat. Jeho tvůrčí invence však byla neuvěřitelná a neustále vzrůstala. Téměř polovinu všech svých prací vytvořil v posledních 10 letech života. Zabýval se v této době matematickou analýzou, optikou, hydrodynamikou, teorií pravděpodobnosti, teorií čísel aj. Jako první zavedl funkce komplexní proměnné, objevil neočekávané vztahy mezi goniometrickými a exponenciálními funkcemi, prakticky do dnešní podoby vybuďoval trigonometrii.

Vybuďoval analytickou teorii čísel. (Jen teorii čísel věnoval 140 prací.) Byl jedním z tvůrců moderní diferenciální geometrie, přispěl k vybudování základů diskrétní matematiky (kombinatoriky a teorie grafů). Zavedl řadu pojmů, které se po staletích objevily v algebraické topologii.

S jeho jménem se dnes setkáváme prakticky ve všech oblastech matematiky. Je řada Eulerových vět, identit, funkcí, transformací, substitucí, konstant, úhlů, integrálů, rovnic atd. Jeho tvůrčí invence přesáhla veškerou představivost. Publikoval 685 vědeckých prací z nejrůznějších oblastí, věnovaných těm nejobtížnějším problémům. Jako slepý diktoval matematické práce nejvyšší obtížnosti s výpočty, jejichž komplikovanost je dodnes neuvěřitelná. Od r. 1909 dodnes vychází ve Švýcarsku jeho souborné dílo, na němž se podílí řada matematiků z celého světa. Předběžně je rozpočítáno na 72 svazků.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 195 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5 L. Euler na poštovní známce NDR

Obr. 6 L. Euler na švýcarské poštovní známce

Obr. 7 L. Euler na poštovní známce SSSR

Obr. 8 L. Euler na poštovní známce NDR

Obr. 9 L. Euler na švýcarské bankovce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 196 z 638

FullScreen

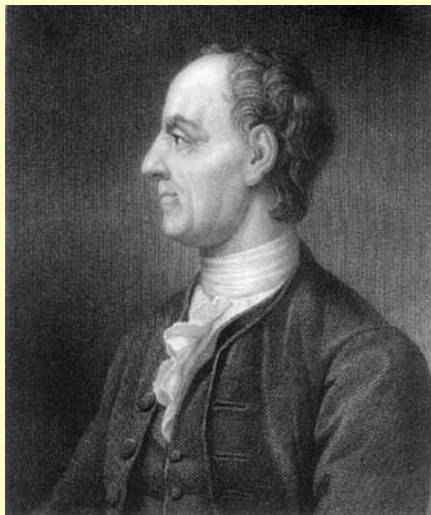
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EULER Leonhard (1707–1783)

obr. č. 1 z 9

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 197 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EULER Leonhard (1707–1783)

obr. č. 2 z 9

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 198 z 638

FullScreen

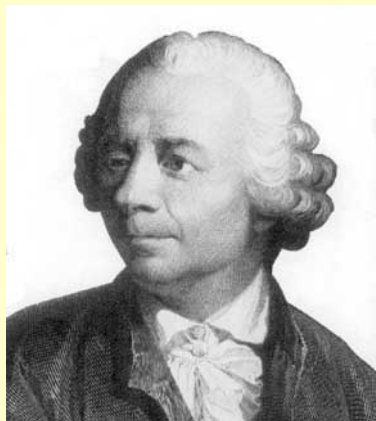
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EULER Leonhard (1707–1783)

obr. č. 3 z 9

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 199 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EULER Leonhard (1707–1783)

obr. č. 4 z 9

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 200 z 638

FullScreen

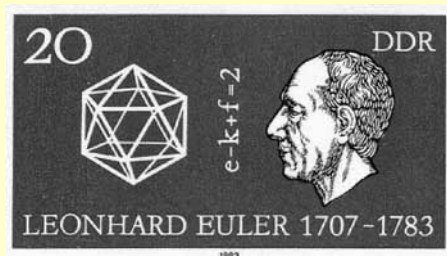
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EULER Leonhard (1707–1783)

obr. č. 5 z 9

L. Euler na poštovní známce NDR

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 201 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EULER Leonhard (1707–1783)

obr. č. 6 z 9

L. Euler na švýcarské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 202 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EULER Leonhard (1707–1783)

obr. č. 7 z 9

L. Euler na poštovní známce SSSR

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 203 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EULER Leonhard (1707–1783)

obr. č. 8 z 9

L. Euler na poštovní známce NDR

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět Dopředu

Stránka 204 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

EULER Leonhard (1707–1783)

obr. č. 9 z 9

L. Euler na švýcarské bankovce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 205 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 206 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

FERMAT Pierre (1601–1665)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK A PRÁVNÍK.

Vystudoval práva na univerzitě v Toulouse, kde také prakticky celý život jako právník působil. Matematikou se zabýval pouze ve svém volném čase. Přesto patří k nejvýznamnějším osobnostem celé historie matematiky.

Zabýval se teorií čísel, geometrií, algebrou a teorií pravděpodobnosti. Za svého života téměř nic nepublikoval, většina jeho výsledků je známa z korespondence, kterou vedl například s **Pascalem**, **Descartem**, **Cavalierim**, **Torricellim**, **Huygensem** aj.

Další četné výsledky jsou rovněž známy z rukopisných poznámek, které si dělal při čtení **Diofantovy Aritmetiky**. (Takový je například původ *velké Fermatovy věty*, o níž hovoříme dále.) Tam samozřejmě nezaznamenával důkazy nebo metody, kterými se k výsledkům dostal. Řadu jeho původních výsledků tak později znovu dokázali například **Euler**, **Cauchy** a další.

Z řady výsledků z teorie čísel dosáhla největšího ohlasu tzv. *malá a velká Fermatova věta*.

Malá Fermatova věta, tj. tvrzení: *prvočíslo p, které nedělí a, dělí vždy číslo $a^{p-1} - 1$* , hraje v teorii čísel zásadní roli.

Velká Fermatova věta, tj. tvrzení, že rovnice $x^n + y^n = z^n$ nemá pro $n > 2$ řešení v množině přirozených čísel, se stala jednou z nejslavnějších hypotéz v dějinách matematiky. Dokázat se jí podařilo až v r. 1995.

Fermat je společně s **Descartem** zakladatelem **analytické geometrie**. Základy souřadnicové metody zpracovával dokonce ještě dříve než **Descartes**. V knize *Úvod do teorie rovinných a prostorových míst* (1636) odvodil, že přímky lze popsat rovnicemi 1. stupně a kuželosečky

rovnícemi 2. stupně.

V r. 1639 v podstatě využil diferencování k hledání extrémů funkcí a k nalezení tečny. Odvodil formule pro derivování mocnin s racionálními exponenty, formuli pro integraci per partes aj.

V této oblasti byl bezprostředním předchůdcem **Leibnizovým**.

Fermat je rovněž jedním ze zakladatelů *teorie pravděpodobnosti*. Úspěšný byl i při řešení řady fyzikálních problémů, například z optiky.

Řada Fermatových výsledků vešla ve známost po jeho smrti, když jeho syn v r. 1669 publikoval sborník jeho prací.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5 Česká známka ke Světovému roku matematiky 2000

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 207 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FERMAT Pierre (1601–1665)

obr. č. 1 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět Dopředu

Stránka 208 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FERMAT Pierre (1601–1665)

obr. č. 2 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 209 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FERMAT Pierre (1601–1665)

obr. č. 3 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 210 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FERMAT Pierre (1601–1665)

obr. č. 4 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 211 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FERMAT Pierre (1601–1665)

obr. č. 5 z 5

Česká známka ke Světovému roku matematiky 2000

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 212 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

<<

FERRERS Norman Macleod (1829–1903)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Jsou po něm pojmenovány tzv. *Ferrersovy diagramy*, které hrají důležitou roli v kombinatorice.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 213 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 214 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

FIBONACCI (vl. jménem Leonardo Pisánský) (asi 1170–po 1240)

ITALSKÝ MATEMATIK, PRVNÍ VELKÝ MATEMATIK EVROPSKÉHO STŘEDOVĚKU.

Narodil se v Pise, studoval v Alžíru, kde se naučil arabsky a ovládl arabskou matematiku. Navštívil mnohé evropské a asijské země a všude doplňoval své matematické vzdělání. Seznámil Evropu s pozičním systémem, vybudoval algebru lineárních a kvadratických rovnic, odvodil řadu praktických početních pravidel. Sám také byl geniálním počtářem. Jeho základní práce jsou *Liber abaci* (*Kniha o abaku*, 1202), *Geometrická praktika* (1220) a *Kniha o čtverci* (1225). Zvláštní význam měla především první z nich. Abakus pro něj nebyl jen početní přístroj, spíše počítání vůbec. Styl jeho výkladu byl originální. Touto knihou ovlivnil generace evropských matematiků. V matematice hrají důležitou roli *Fibonacciova čísla*, což jsou členy posloupnosti 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, ... Tato čísla se vyskytují v řadě překvapivých aplikací. V USA vychází časopis *The Fibonacci Quarterly*.

Obr. 1

Obr. 2 Fibonacciova socha v Pise

FIBONACCI (vl. jménem Leonardo Pisánský) (asi 1170–po 1240)

obr. č. 1 z 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 215 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FIBONACCI (vl. jménem Leonardo Pisánský) (asi 1170–po 1240)

obr. č. 2 z 2

Fibonacciova socha v Pise

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 216 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 217 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

FOURIER Jean Baptiste Joseph (1768–1830)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ MATEMATICKÉ FYZIKY.

Pocházel z velmi chudé rodiny, v osmi letech osiřel. Ukončil vojenskou školu, na níž pak od r. 1784 vyučoval rétoriku, historii a filozofii. V r. 1795 odešel studovat na pařížskou polytechniku, již v r. 1796 však na ní začal sám vyučovat. V r. 1798 se s řadou dalších vědců zúčastnil proslulé **Napoleonovy** egyptské expedice. V Egyptě pak působil až do r. 1817 jako diplomat, sekretář univerzity apod. Když se v r. 1817 vrátil do Paříže, stal se záhy sekretářem Akademie. Po **Laplaceově** smrti (1827) se navíc stal předsedou vědecké rady v École Polytechnique.

První Fourierovy matematické výsledky se týkaly algebry. V r. 1796 dokázal tvrzení o počtu reálných kořenů algebraické rovnice ležících v zadaném intervalu (tzv. *Fourierova věta*). V analýze pak rozvinul řadu idejí **Newtonových**. Jeho hlavním oborem činnosti se však stala **matematická fyzika**. V letech 1807–1811 pravidelně v pařížské Akademii přednášel své výsledky o studiu vedení tepla v pevném tělese. Vysledky tohoto studia publikoval v *Analytické teorii tepla* (1822). Tady uveřejnil metodu (*Fourierova metoda*) řešení parciálních diferenciálních rovnic. V základu této metody leží rozvoj funkcí v trigonometrické řady – dnes tzv. **Fourierovy řady**. Tyto řady byly sice zkoumány již dříve, teprve Fourier jich však využil v matematické fyzice. Fourier dále vypracoval i základy teorie tzv. *Fourierova integrálu*.

Obr. 1

Obr. 2

FOURIER Jean Baptiste Joseph (1768–1830)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 218 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FOURIER Jean Baptiste Joseph (1768–1830)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 219 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 220 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

FRAENKEL Abraham Adolf (1891–1965)

IZRAELSKÝ MATEMATIK A LOGIK NĚMECKÉHO PŮVODU.

Narodil se v Mnichově, působil na univerzitě v Jeruzalémě. Zabýval se teorií množin a základy matematiky. Doplnil **Zermelovu** teorii množin o tzv. *axióm substituce*. Vzniklá teorie **Zermelo-Fraenkelova** je dodnes nejběžnější axiomatickou teorií množin. Fraenkelova monografie *Základy teorie množin* byla přeložena do řady jazyků.

Obr. 1

FRAENKEL Abraham Adolf (1891–1965)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 221 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 222 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

FRANKLIN Benjamin (1706–1790)

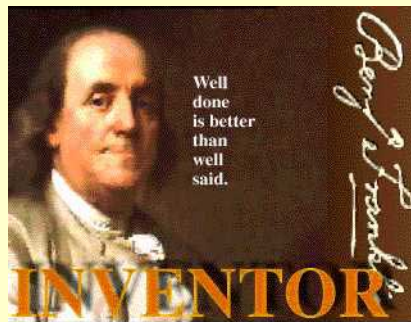
AMERICKÝ STÁTNÍK, PŘÍRODOVĚDEC A FILOZOF.

Vzděláním samouk se vlastní pílí vypracoval na jednoho z předních osvícenských myslitelů. Dosáhl významných výsledků v meteorologii, v r. 1750 zkonstruoval hromosvod, působil v diplomatických službách ve Francii, podílel se na přípravě americké *Deklarace nezávislosti* a americké *Ústavy*.

Obr. 1

FRANKLIN Benjamin (1706–1790)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 223 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 224 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

FREGE Gottlob Friedrich Ludwig (1848–1925)

NĚMECKÝ LOGIK, MATEMATIK A FILOZOF.

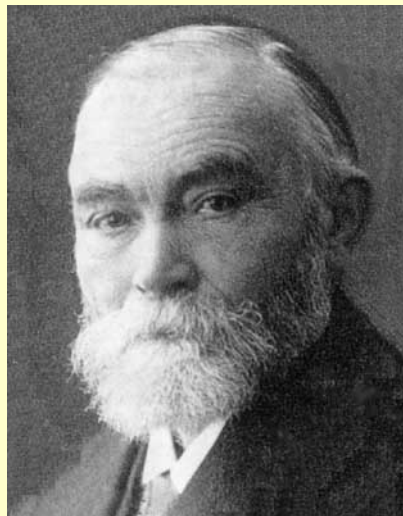
Působil převážně v Jeně. V období 1879–1903 se v řadě prací pokoušel vyvodit matematiku z logických principů a k těmto účelům vybudoval bohatou symboliku. Jeho práce zůstaly současníky prakticky nepochopeny. Dokonce ani G. Cantor nepostřehl, jak blízko byl Frege svým pojetím čísel jeho množinovému přístupu.

Význam Fregeho prací plně vyvstal poté, co Russell a Whitehead publikovali dílo *Principia mathematica* (1910–1913). Na základě Fregeho myšlenek vypracoval Russell tzv. *logicismus*. Frege byl důrazným odpůrcem intuicionismu, současně se však stavěl i proti rostoucímu formalismu v matematice.

Obr. 1

FREGE Gottlob Friedrich Ludwig (1848–1925)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 225 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

FRÉCHET Maurice René (1878–1973)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, ŽÁK A SPOLUPRACOVNÍK J. HADAMARDA.

Zabýval se funkcionální analýzou, topologií, teorií pravděpodobnosti aj. V topologii například zavedl pojmy *metrický prostor*, *kompaktnost*, *úplnost*, *separabilita*.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 226 z 638

FullScreen

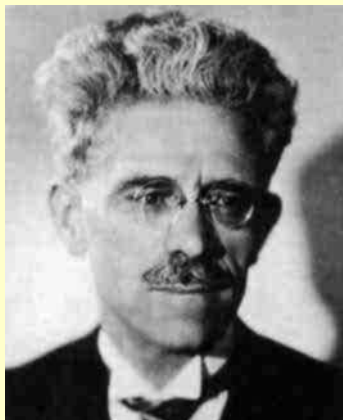
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FRÉCHET Maurice René (1878–1973)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 227 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

FROBENIUS Georg Ferdinand (1849–1917)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Zabýval se především algebrou, práce zásadního významu napsal z teorie kvadratických forem, z maticového počtu a z teorie konečných grup. Zavedl například pojmy *radikál*, *faktor-algebra* aj.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 228 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FROBENIUS Georg Ferdinand (1849–1917)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 229 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

FUBINI Guido (1879–1943)

ITALSKÝ MATEMATIK.

Působil na univerzitách v Catánii, v Ženevě a v Turinu. Od r. 1939 žil v USA (Princeton, New York). Zabýval se matematickou analýzou, geometrií, matematickou analýzou, balistikou aj. Společně s E. Čechem založil projektivní diferenciální geometrii. Významně přispěl k teorii nekonečných řad (Fubiniova věta o diferencování řad funkcí) a k integrálnímu počtu.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 230 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

FUBINI Guido (1879–1943)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 231 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 232 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

FULKERSON Delbert Ray (1924–1976)

AMERICKÝ MATEMATIK.

Jeho studia na univerzitě v Illinois přerušila 2. světová válka, kdy sloužil v armádě. Po válce studia dokončil na univerzitě ve Wisconsinu. Řadu let působil v Rand Corporation, střídavě však externě působil na předních amerických univerzitách. Od r. 1971 byl profesorem aplikované matematiky na univerzitě v Ithace.

Patřil k předním světovým osobnostem v oblasti operačního výzkumu, zásadním způsobem přispěl k rozvoji kombinatorické optimalizace a grafových algoritmů.

«

FUSS Nikolaj Ivanovič (1755–1825)

RUSKÝ MATEMATIK.

Narodil se v Basileji, kde vystudoval univerzitu. Od r. 1773 působil v Petrohradě, kde spolupracoval s **L. Eulerem**, který mu posledních deset let života diktoval své práce.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 233 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 234 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

GALILEI Galileo (1564–1642)

ITALSKÝ FYZIK, ASTRONOM, MATEMATIK A FILOZOF, ZAKLADATEL EXPERIMENTÁLNÍCH METOD ZKOUMÁNÍ PŘÍRODY, KRITIK SCHOLASTIKY, PŘEDSTAVITEL RENESANČNÍHO MECHANISTICKÉHO POJETÍ PŘÍRODY.

Narodil se v Pise. Podle přání rodičů se měl stát lékařem; medicínu studoval na univerzitě v Pise v letech 1581–1585.

Vliv jeho učitele matematiky O. Ricciho však byl tak silný, že se začal věnovat především přírodním vědám.

V r. 1589 se Galilei stal na univerzitě v Pise vedoucím katedry matematiky, v r. 1592 však odešel do Padovy. Tam dostal za svůj vynález dalekohledu doživotní profesuru (1609), přesto se však v r. 1610 vrátil do Pisy.

Počínaje rokem 1613 se začal dostávat do sporů s církví, neboť jeho astronomická pozorování začala být v nesouladu s církevním učením. Především jeho spis *Dialog o dvou největších soustavách světa – ptolemaiovské a koperníkovské*, který vyšel 21. 2. 1632, se stal podnětem k již druhému inkvizičnímu procesu s Galileim. V procesu byl Galilei odsouzen do izolace ve svém sídle poblíž Florencie a jeho knihy byly zakázány.

Teprve když v r. 1637 zcela oslepl, povolil papež jeho žákům **Castellimu**, **Torricellimu** a **Vivianimu**, aby mu pomáhali v práci.

V r. 1638 vyšly v holandském Leydenu Galileiho *Rozpravy a matematické důkazy o dvou nových vědách*, které v dialozích přinesly výklad jeho mechaniky.

V matematice byl Galilei předchůdcem **Cavalieriho** v matematické analýze, je rovněž jedním

z předchůdců zakladatelů teorie pravděpodobnosti.

V roce Galileiho narození zemřel **Michelangelo**, v roce Galileiho úmrtí se narodil **I. Newton**.

I tato nahodilá fakta jako by symbolizovala skutečnost, že Galileiho dílo, vyšlé z renesance, pomohlo připravit nástup vědecké revoluce v 17. století.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 Galilei na italské bankovce

Obr. 4

Obr. 5 Galileův portrét od J. Sustermanse z r. 1636

Obr. 6 Galileův portrét od J. Sustermanse z r. 1636

Obr. 7 Galilei na italské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 235 z 638

FullScreen

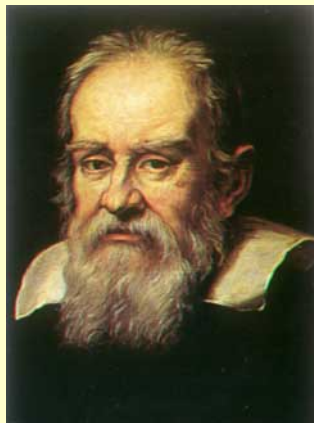
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GALILEI Galileo (1564–1642)

obr. č. 1 z 7

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 236 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GALILEI Galileo (1564–1642)

obr. č. 2 z 7

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 237 z 638

FullScreen

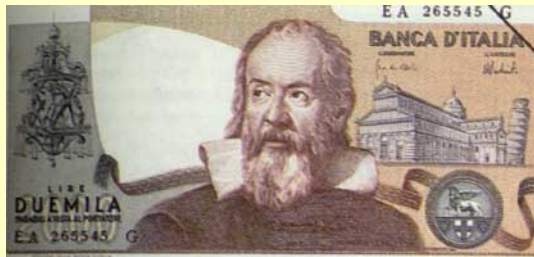
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GALILEI Galileo (1564–1642)

obr. č. 3 z 7

Galilei na italské bankovce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 238 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GALILEI Galileo (1564–1642)

obr. č. 4 z 7

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 239 z 638

FullScreen

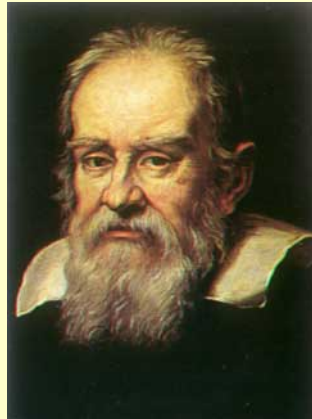
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GALILEI Galileo (1564–1642)

obr. č. 5 z 7

Galileův postrét od J. Sustermanse z r. 1636

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 240 z 638

FullScreen

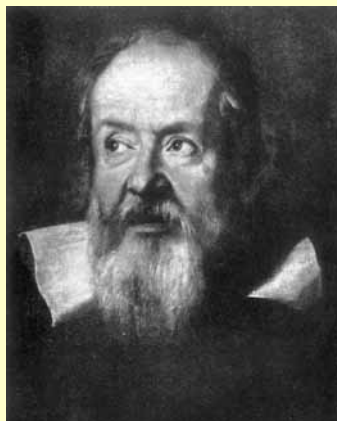
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GALILEI Galileo (1564–1642)

obr. č. 6 z 7

Galileův postrét od J. Sustermanse z r. 1636

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 241 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GALILEI Galileo (1564–1642)

obr. č. 7 z 7

Galilei na italské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 242 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 243 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

GALOIS Évariste (1811–1832)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, ZAKLADATEL MODERNÍ ALGEBRY.

Narodil se v Bourg-la-Reine. Již v mládí projevoval matematické madání, v patnácti letech studoval práce **Cauchyho**, **Gausse** a dalších. Ještě za studií na lyceu, v r. 1829, publikoval svůj první článek *Důkaz jedné věty o periodických řetězových zlomcích*. Současně zaslal Akademii práci o řešitelnosti algebraických rovnic, rukopis se však ztratil.

V r. 1830 začal studovat na slavné École normale supérieure. V červenci 1830 však v Paříži vypukla revoluce a Galois byl pro své evoluční vystoupení ze školy vyloučen. Dne 15. 6. 1831 byl pro své radikální republikánské postoje dokonce odsouzen k 9 měsícům vězení. Krátce po propuštění z vazby byl vyprovokován k souboji, jehož následkům v necelých 21 letech podlehl.

Série tří jeho významných prací vyšla již v r. 1830. V dubnu *Rozbor pojednání o algebraickém řešení rovnic*, v červnu *O řešení numerických rovnic a K teorii čísel*. V témže roce zaslal jako soutěžní práci Akademii svoji teorii permutací a algebraických rovnic.

Na svou další práci *O podmínkách řešitelnosti rovnic pomocí koeficientů*, kterou poslal Akademii počátkem roku 1831, dostal do vězení v říjnu 1831 odpověď, že rukopis není „dostatečně jasný“ ani „dostatečně propracovaný“. Ani matematikové takového formátu jako **Cauchy** zřejmě nerozeznali závažnost a genialitu Galoisových výsledků. Galois, přesvědčený o správnosti svých prací, napsal v předvečer souboje obsáhlý dopis svému příteli, C. Chevalleyemu, v němž podrobně popsal své výsledky a metody, kterými jich dosáhl. Přál si, aby tento dopis byl po jeho smrti předán **K. Jacobimu** a **K. Gaussovi**. I přesto však zůstaly jeho výsledky, částečně pro vysokou obtížnost problematiky, ještě dlouhá léta nepochopeny.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#) [Dopředu](#)

Stránka 244 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

Všechny jeho práce byly opublikovány až 14 let po jeho smrti **J. Liouvillem**. Teprve když v r. 1870 znamenitý francouzský matematik **C. Jordan** napsal knihu, v jejíž předmluvě uvedl, že popisovaná teorie obsahuje fakticky výsledky Galois, vstoupily ve všeobecnou známost.

V čem spočívá hlavní význam Galoisových výsledků? Již **P. Ruffini** (1799) předpokládal a **N. Abel** dokázal, že obecně nelze v radikálech řešit algebraické rovnice stupně výše než čtvrtého. Galois nejen že dospěl ke stejnému výsledku nezávisle na nich, ale našel i nutné a dostačující podmínky toho, aby danou rovnicí bylo možno v radikálech řešit. Přitom vybudoval novou teorii a zavedl do matematiky takové objekty jako například **grupa, podgrupa, normální dělitel** atd. Samotný pojem „grupa“ ostatně užil poprvé samotný Galois.

Jakkoliv byl problém, který Galois vyřešil, mimořádně důležitý, další vývoj ukázal, že jeho metody byly pro vývoj nejen algebry, ale celé matematiky, ještě důležitější. Galois se stal, společně s **Abelem**, skutečným zakladatelem moderní algebry.

Pro úplnost je však nutno říci, že Galois přispěl i k rozvoji dalších odvětví matematiky, zejména k teorii eliptických funkcí a integrálního počtu.

Obr. 1

Obr. 2 E. Galois na kresbě svého bratra pořízené v r. 1848

Obr. 3 E. Galois na francouzské poštovní známce

GALOIS Évariste (1811–1832)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 245 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GALOIS Évariste (1811–1832)

obr. č. 2 z 3

E. Galois na kresbě svého bratra pořázené v r. 1848

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 246 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GALOIS Évariste (1811–1832)

obr. č. 3 z 3

E. Galois na francouzské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 247 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 248 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

GAUSS Karl Friedrich (1777–1855)

NĚMECKÝ MATEMATIK, FYZIK, GEOFYZIK A ASTRONOM, JEDEN Z NEJVĚTŠÍCH MATEMATIKŮ VŠECH DOB.

Pocházel z úřednické rodiny. Už v dětství projevoval výjimečné nadání pro matematiku. V r. 1786 se udála často tradovaná příhoda, kdy učitel zadal dětem určit součet $1 + 2 + \dots + 100$ a Gauss mu obratem odpověděl, neboť bleskově sečetl $(1 + 100) + (2 + 99) + \dots + (50 + 51) = 50 \cdot 101 = 5\,050$.

V 11 letech malý Karl studoval knihy o vyšší matematice. Na stipendium brunšvického vévody vystudoval na univerzitě v Göttingen (1795–1798) a již za studií dosáhl některých důležitých matematických výsledků.

V r. 1801 se Gauss proslavil výpočtem dráhy planety Ceres. Komplikovanými a náročnými výpočty určil dráhu přesně na základě pouhých tří pozorování. Poté přijal nabízené místo profesora astronomie a vedoucího hvězdárny v Göttingen. Na tomto místě pak zůstal natrvalo.

Byl samotářský, společnosti se v podstatě stranil, pracoval i bydlel v observatoři. Udržoval však četná korespondenční přátelství, dopisoval si s řadou významných lidí a soustavně sledoval vědecký život v celé Evropě.

Jeho vědecká práce byla neobyčejně mnohostranná. Zabýval se algebrou, teorií čísel, diferenciální geometrií, geodézií, nebeskou mechanikou, teoretickou astronomií, teorií elektřiny a magnetismu. Ve všech těchto oblastech dosáhl prvořadých výsledků a v mnoha směrech předznamenal jejich další vývoj.

Již v r. 1799 ve své disertační práci podal první důkaz *základní věty algebry*. Ke konci svého

studia na univerzitě napsal (a v r. 1801 publikoval) práci *Aritmetické výpočty*, v níž odvodil některé základní výsledky z teorie čísel a moderní algebry. Zde je uvedena teorie *kvadratických zbytků*, podrobně je zde rozpracována teorie kvadratických forem aj. Kromě obecné metody pro řešení rovnic typu $x^n - 1 = 0$ popsal souvislost mezi těmito rovnicemi a konstrukcí pravidelných mnohoúhelníků. Jako první od dob antických řeckých geometrů tak udělal výrazný pokrok v řešení otázky těchto konstrukcí. Konkrétně, určil všechny hodnoty n , pro něž lze pravidelný n -úhelník sestavit pomocí pravítka a kružítka⁴. Zdůrazněme, že tyto úvahy Gauss provedl ve svých 19 letech.

V téže době dosáhl Gauss neuvěřitelné zručnosti i ve výpočtové technice. Sestavil velké tabulky prvočísel, kvadratických zbytků, vyjádřil všechny zlomky tvaru $1/p$ pro $p = 1, 2, \dots, 1000$ ve tvaru desetinného čísla, přičemž ve všech případech našel úplnou periodu, což někdy znamenalo výpočet na několik set desetinných míst.

V algebře se několikrát vrátil k základní větě algebry, pro niž našel celkem šest zcela rozdílných důkazů. Prakticky vybudoval tzv. *vyšší geodézii*. V letech 1821–1823 publikoval *metodu nejmenších čtverců*, užívanou v numerické matematice dodnes.

Významně přispěl k rozvoji geometrie. Jako první dospěl k principům neeukleidovské geometrie, výsledky v této oblasti však nikdy nepublikoval.

Obr. 1

Obr. 2 K. Gauss v r. 1803

Obr. 3 K. Gauss v r. 1828

⁴Přesně řečeno, Gauss dokázal následující tvrzení: *Pravidelný mnohoúhelník je eukleidovsky konstruovatelný právě tehdy, když počet jeho vrcholů je roven číslu $n = 2^k \cdot p_1 \cdot p_2 \cdot \dots \cdot p_k$, kde p_1, p_2, \dots, p_k jsou navzájem různá Fermatova prvočísla.* Odtud okamžitě vyplývá, že pravidelné n -úhelníky jsou eukleidovsky konstruovatelné například pro $n = 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 15, 16, 17, \dots$ a nejsou eukleidovsky konstruovatelné například pro $n = 7, 9, 11, 13, 14, \dots$ (Připomeňme, že Fermatova prvočísla jsou prvočísla tvaru $F_m = 2^k + 1$, $k = 2^m$. Dodnes je jich však známo pouze pět a nevíme, zda existují nějaká další.)

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 249 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

Obr. 4 K. Gauss na německé bankovce

Obr. 5 K. Gauss na německé poštovní známce

Obr. 6 K. Gauss na německé poštovní známce

Obr. 7 Socha Gausse a Webera

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 250 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GAUSS Karl Friedrich (1777–1855)

obr. č. 1 z 7

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 251 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GAUSS Karl Friedrich (1777–1855)

obr. č. 2 z 7

K. Gauss v r. 1803

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 252 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GAUSS Karl Friedrich (1777–1855)

obr. č. 3 z 7

K. Gauss v r. 1828

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 253 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GAUSS Karl Friedrich (1777–1855)

obr. č. 4 z 7

K. Gauss na německé bankovce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 254 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GAUSS Karl Friedrich (1777–1855)

obr. č. 5 z 7

K. Gauss na německé poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 255 z 638

FullScreen

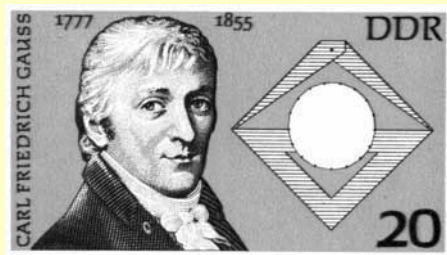
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GAUSS Karl Friedrich (1777–1855)

obr. č. 6 z 7

K. Gauss na německé poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 256 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GAUSS Karl Friedrich (1777–1855)

obr. č. 7 z 7

Socha Gausse a Webera

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 257 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 258 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

GENTZEN Gerhard Karl Erich (1909–1945)

NĚMECKÝ MATEMATIK A LOGIK.

Byl žákem [H. Weyla](#) a [D. Hilberta](#). Od r. 1934 pracoval u [Hilberta](#) v Göttingen, 1944–1945 na německé univerzitě v Praze, kde také v r. 1945 tragicky zemřel. Zabýval se logikou a základy matematiky. V r. 1936 dokázal pomocí transfinitní indukce *bezspornost aritmetiky*.

Obr. 1

GENTZEN Gerhard Karl Erich (1909–1945)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 259 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 260 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

GERSTNER František Josef (1756–1832)

ČESKÝ TECHNIK A PEDAGOG.

Vystudoval na pražské univerzitě matematiku a astronomii a po krátkém působení ve Vídni přednášel v Praze matematiku a mechaniku. Byl významnou autoritou v technických otázkách, ovlivnil například rozhodnutí o stavbě první železniční dráhy v rakouské monarchii — koňky České Budějovice-Linec.

«

GIRARD Albert (1595–1633)

HOLANDSKÝ MATEMATIK.

Povoláním byl vojenský inženýr. Zabýval se algebrou a trigonometrií. Jako první zformuloval tzv. *základní větu algebry*. Přeložil do francouzštiny *Diofantovo* dílo.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 261 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 262 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

GÖDEL Kurt (1906–1978)

AMERICKO-RAKOUSKÝ MATEMATIK A LOGIK, JEDEN Z NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH MATEMATIKŮ 20. STOLETÍ.

Narodil se v Brně. Otec zde byl úředníkem a později ředitelem textilní továrny. Kurt chodil v Brně do základní evangelické školy a v r. 1924 zde na německém reálném gymnáziu maturoval. (Jeho rodiče pocházeli z brněnské německé menšiny, takže K. Gödel nebyl ani českého ani židovského původu, jak je občas v nejrůznějších pramenech uváděno.)

Již na základní a střední škole byl nadaný a zvědavý, zvláštní zájem projevoval o jazyky (do nepovinné češtiny však nikdy nechodil). Asi od 14 let ho zaujala matematika.

Po maturitě odešel studovat na vídeňskou univerzitu, nejprve fyziku a od r. 1926 definitivně matematiku, především u **H. Hahna**. V r. 1929 předložil svou disertační práci. V tomto roce mu předčasně zemřel otec a Kurt požádal tři dny po jeho smrti o zproštění československého státního občanství.

Dne 6. 2. 1930 získal na vídeňské univerzitě doktorát z matematiky, od r. 1931 se tam stal soukromým docentem. Pro nemoc a zahraniční cesty tam však mnoho nepřednášel, prakticky jen tři semestrální kurzy.

V letech 1933–1940 byl třikrát pozván do USA, v r. 1940 tam definitivně emigroval. Působil v Princetonu v *Institute for Advanced Study*, kde působila řada nejvěhlasnějších matematiků a fyziků, mj. **A. Einstein**.

V r. 1948 získal americké občanství, v r. 1953 byl v Princetonu jmenován profesorem. V r. 1951 získal nejvyšší americké ocenění vědecké práce — **Einsteinovu** cenu.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 263 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

V r. 1958 publikoval poslední vědeckou práci, pak jen revidoval a připravoval do tisku své dřívější výsledky apod. V té době se začal prudce zhoršovat jeho zdravotní stav, po operaci musel dodržovat velmi přísnou dietu a počaly se u něho projevovat známky duševní choroby (podezřívavost, počínající paranoia). Zemřel v podstatě vysílením, protože ze strachu před otrávením přestal přijímat potravu.

Z matematických výsledků stojí na prvním místě proslulá **věta o neúplnosti**, kterou dokázal v r. 1930 a publikoval o rok později. Tato věta, jak jsme podrobně popsali ve 4. kapitole *Teorie množin*, znamenala, kromě jiného, zhroucení tzv. *Hilbertova programu*, který měl za cíl vybudovat na nových základech moderní matematiku.

V r. 1938 Gödel dokázal, že *axióm výběru* a *zobecněná hypotéza kontinua* jsou konsistentní s axiomatickými teoriemi množin, napsal i významnou práci o *intuicionistické logice*. Významně přispěl k rozvoji teoretické fyziky, především obecné teorie relativity. (Málo se ví, že právě K. Gödel je autorem myšlenky o „putování v čase“, která byla mnohokrát využita v science-fiction.) Jeho výsledky v této oblasti výrazně oceňoval sám **A. Einstein**, s nímž se Gödel za svého amerického pobytu důvěrně spřátelil.

Gödel se zabýval i základy matematiky a filozofií vědy. Propracoval axiomatiku teorie množin, z níž se vyvinul ve spojení s axiomatikou **P. Bernays**e dnes nejrozšířenější *system Gödel–Bernaysův*.

Obr. 1 K. Gödel s rodiči a starším bratrem v Brně v r. 1910

Obr. 2 Gödelovo svatební foto z r. 1938

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5 K. Gödel s A. Einsteinem v Princetonu v r. 1950

GÖDEL Kurt (1906–1978)

obr. č. 1 z 5

K. Gödel s rodiči a starším bratrem v Brně v r. 1910

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 264 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GÖDEL Kurt (1906–1978)

obr. č. 2 z 5

Gödelovo svatební foto z r. 1938

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 265 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GÖDEL Kurt (1906–1978)

obr. č. 3 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 266 z 638

FullScreen

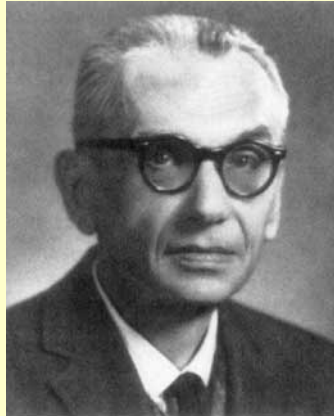
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GÖDEL Kurt (1906–1978)

obr. č. 4 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 267 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

GÖDEL Kurt (1906–1978)

obr. č. 5 z 5

K. Gödel s A. Einsteinem v Princetonu v r. 1950

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 268 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 269 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

GRASSMANN Hermann Günther (1809–1877)

NĚMECKÝ MATEMATIK, FYZIK A FILOLOG.

Narodil se ve Štětíně v dnešním Polsku. studoval na berlínské univerzitě teologii a filosofii. V té době se začal zajímat o matematiku. Od r. 1842 vyučoval na gymnáziu ve Štětíně. Zabýval se algebrou a teorií vícerozměrných prostorů. Položil základy vektorového a tenzorového počtu, je jedním ze zakladatelů tzv. formalismu v matematice. Jeho práce byly psány obtížným jazykem a nezvyklou symbolikou, proto byly málo přístupné. Za svého života se nedočkal uznání, nikdy ani nepůsobil na vysoké škole.

Obr. 1

GRASSMANN Hermann Günther (1809–1877)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 270 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

GRUNERT Johann August (1787–1872)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Působil nejprve na gymnáziích, od r. 1833 pak na univerzitě v Greifswaldu. Byl vydavatelem časopisu *Archiv für Mathematik und Physik*.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 271 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 272 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

HADAMARD Jacques (1865–1963)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

V mládí se intenzívně zabýval studiem jazyků, krátce studoval polytechniku, v r. 1890 ukončil École normale. Působil krátce v Bordeaux, od. r. 1900 v Paříži. Byl mnohonásobným laureátem pařížské Akademie. Jeho práce mají zásadní význam v řadě odvětví matematiky.

V r. 1896 odvodil současně s Vallée Poussinem formuli pro asymptotické rozložení prvočísel. V analýze existuje Hadamardova nerovnost, Hadamardova věta o poloměru konvergence mocninné řady, jsou po něm nazvána tvrzení ve variačním počtu a jinde. Významných výsledků dosáhl i v matematické fyzice, v teorii diferenciálních rovnic aj.

V Collège de France založil matematický seminář, jehož členy byli nejpřednější francouzští matematikové, jako například Borel, Lebesgue a další.

Hadamard byl vášnivým cestovatelem, navštívil například Čínu, Brazílii, SSSR aj. V době okupace Francie žil v emigraci v USA, tři jeho synové však zahynuli v bojích o Francii.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

HADAMARD Jacques (1865–1963)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 273 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HADAMARD Jacques (1865–1963)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 274 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HADAMARD Jacques (1865–1963)

obr. č. 3 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 275 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

HAHN Hans (1879–1934)

RAKOUSKÝ MATEMATIK A LOGIK.

Působil převážně ve Vídni. Je autorem řady prací z matematické analýzy, variačního počtu aj. V teorii lineárních prostorů hraje důležitou roli *Hahn–Banachova věta* o prodloužení lineárního funkcionálu.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 276 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

Hahn Hans (1879–1934)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 277 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

HALL Phillip (1904)

ANGLICKÝ MATEMATIK PŮSOBÍCÍ V CAMBRIDGI.

Přední světový odborník v teorii grup (Hallova věta – 1937). V kombinatorice hraje důležitou roli Hallova věta „o svatbách“.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 278 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HALL Phillip (1904)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 279 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 280 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

HAMILTON William Rowan, sir (1805–1865)

IRSKÝ MATEMATIK A ASTRONOM.

Narodil se v Dublinu. Byl geniálním dítětem. Ve třech letech uměl číst a ovládal aritmetiku a geografii, ve 12 letech znal 12 cizích jazyků a studoval **Eukleidovy Základy**. V 16 letech studoval **Laplaceovu** „Nebeskou mechaniku“ (a objevil v ní chybu v jednom důkazu). Vystudoval univerzitu v Dublinu (1827), kde pak působil jako profesor astronomie a irský královský hvězdář.

Zabýval se mechanikou, teorií diferenciálních rovnic (rovnice Hamiltonova - **Ostrogradského - Jacobiho**), funkcionální analýzou (známý Hamiltonův operátor). Objevil variační princip v teoretické mechanice. Prakticky současně s **Grassmannem** podal formálně přesný výklad teorie komplexních čísel jako zvláštní případ číselných oborů s několika jednotkami. 22 let se zabýval teorií kvaternionů (1843–65). Původně byly kvaterniony jen umělou konstrukcí, v moderní matematice však našly četné aplikace.)

Hamilton byl také jedním ze zakladatelů vektorového počtu; zavedl pojem „vektor“ (1847). Hamiltonovým jménem jsou nazvány funkce popisující pohyb mechanického systému, diferenciální operátor, kanonické rovnice v teoretické mechanice, princip v teoretické mechanice, řada pojmů v teorii grafů, grupa aj.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4 Hamilton na irské poštovní známce

Obr. 5 Ukázka Hamiltonova rukopisu na irské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 281 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HAMILTON William Rowan, sir (1805–1865)

obr. č. 1 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 282 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HAMILTON William Rowan, sir (1805–1865)

obr. č. 2 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 283 z 638

FullScreen

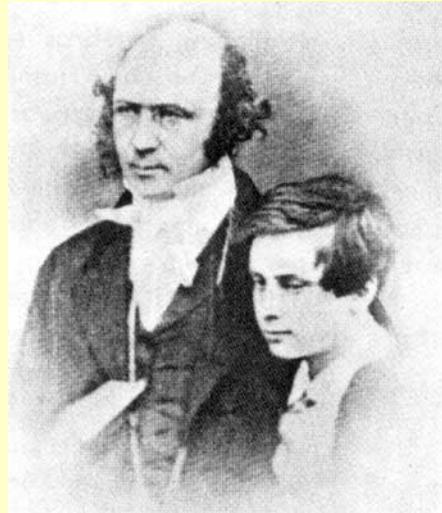
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HAMILTON William Rowan, sir (1805–1865)

obr. č. 3 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět Dopředu

Stránka 284 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HAMILTON William Rowan, sir (1805–1865)

obr. č. 4 z 5

Hamilton na irské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 285 z 638

FullScreen

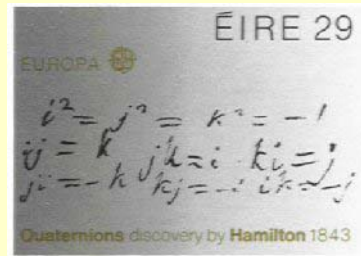
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HAMILTON William Rowan, sir (1805–1865)

obr. č. 5 z 5

Ukázka Hamiltonova rukopisu na irské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 286 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 287 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

HARDY Godfrey Harold (1877–1947)

ANGLICKÝ MATEMATIK, NEJVĚTŠÍ SVĚTOVÝ ODBORNÍK V TEORII ČÍSEL PRVNÍ POLOVINY 20. STOLETÍ.

Působil v Cambridgi (1906–19), Oxfordu (1919–28), pak krátce v USA a od r. 1931 opět v Oxfordu. Mnoho prací publikoval společně s J. Littlewoodem, významný podíl má na geniálních pracích indického matematika S. Ramanujana. Je po něm nazvána řada vět v teorii čísel, ale též například Hardyho-Littlewoodova věta v teorii Fourierových řad aj.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

HARDY Godfrey Harold (1877–1947)

obr. č. 1 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 288 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HARDY Godfrey Harold (1877–1947)

obr. č. 2 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 289 z 638

FullScreen

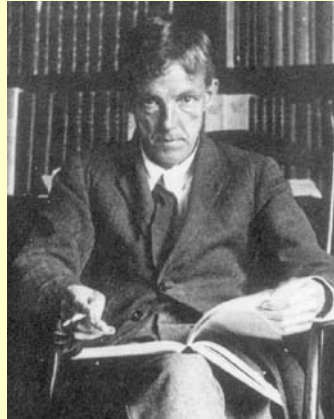
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HARDY Godfrey Harold (1877–1947)

obr. č. 3 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 290 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HARDY Godfrey Harold (1877–1947)

obr. č. 4 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 291 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#) [Dopředu](#)

Stránka 292 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

HASSE Helmut (1898–1979)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Jeho životní osudy byly v mnohém podivné a netypické. Po otci byl židovského původu, matka se narodila v USA, avšak od dětství žila v Německu. Hasse studoval na univerzitách v Kielu a v Göttingen a po studiích působil na univerzitách v Halle a v Marburgu. V r. 1933, po nástupu nacismu, kdy museli německé vysoké školy opustit všichni vyučující židovského původu (a mnozí z nich pak emigrovali nebo zemřeli v koncentračních táborech), nastoupil Hasse, přestože jeho původ nebyl „arijský“, na prestižní profesorské místo do Göttingen.

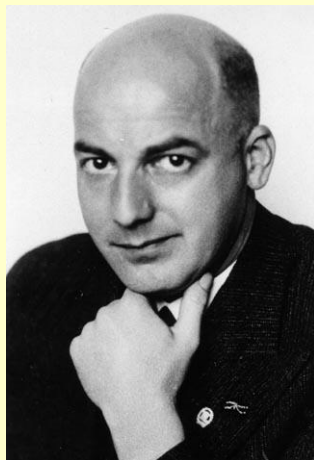
Během druhé světové války působil v Berlíně a zabýval se balistikou, od r. 1949 se stal profesorem na Humboldtově univerzitě ve východním Berlíně, od r. 1950 působil v Hamburku.

Zabýval se zejména algebrou a teorií čísel. Řadu let byl rovněž redaktorem *Crellova žurnálu*.

Obr. 1

HASSE Helmut (1898–1979)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 293 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 294 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

HAUSDORFF Felix (1868–1942)

NĚMECKÝ MATEMATIK, ZAKLADATEL OBECNÉ TOPOLOGIE A TEORIE METRICKÝCH PROSTORŮ.

Narodil se ve Vratislavi, studoval matematiku a astronomii na univerzitách v Lipsku, Freiburgu a v Berlíně. Studia ukončil v r. 1891 v Lipsku, kde se stal o pět let později docentem. Publikoval v těchto letech řadu prací z astronomie a optiky, současně však pracoval i v různých oblastech matematiky.

Hlavní zájem však v 90. letech věnoval literatuře a filozofii; mezi jeho přáteli byla řada umělců a literátů. Pod pseudonymem Dr. Paul Mongré v té době publikoval dvě knihy básní a aforismů, řadu filozofických esejů a článků o literatuře. V r. 1904 napsal úspěšnou divadelní hru.

V r. 1902 byl jmenován mimořádným profesorem matematiky v Lipsku a od té doby postupně opouštěl své mimomatematické zájmy. Intenzivně se začal věnovat především teorii množin. V r. 1910 přešel na univerzitu do Bonnu, kde napsal své stěžejní dílo, monografii *Grundzüge der Mengenlehre (Základy teorie množin)*, první monografii o této teorii ve světové literatuře.

Tato kniha vyšla poprvé v r. 1914, kdy již Hausdorff působil na univerzitě v Greifswaldu (1913–1921). Z Greifswaldu se vrátil zpět do Bonnu, kde přednášel až do r. 1935, kdy musel pro svůj židovský původ z univerzity odejít. Pracoval však nadále vědecky, především v teorii množin a topologii, přestože jeho práce mohly být publikovány pouze mimo Německo.

Několikrát mu hrozila internace do koncentračního tábora, jeho přátelům se ji však vždy podařilo odvrátit. Když však byla na počátku r. 1942 internace neodvratná, spáchal i se svou manželkou a její sestrou sebevraždu.

Hausdorff patří k největším matematikům 20. století. Jeho kniha z teorie množin vchovala celé generace matematiků. Jak jsme již uvedli, lze ho považovat za zakladatele *obecné topologie* a *teorie metrických prostorů*.

V topologii je po něm pojmenována důležitá třída prostorů, jeho jméno nese řada tvrzení z topologie a teorie uspořádaných množin.

Obr. 1

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 295 z 638

FullScreen

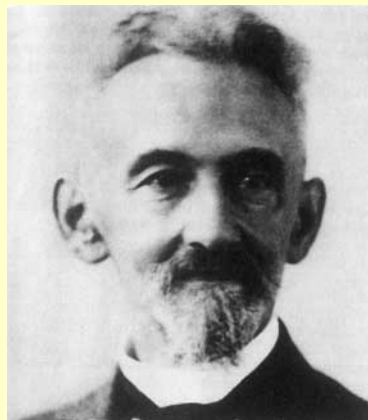
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HAUSDORFF Felix (1868–1942)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 296 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HAUSDORFF Felix (1868–1942)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 297 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

HEAWOOD Percy John (1861–1955)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Působil na univerzitě v Durhamu. Zabýval se řadou oblastí matematiky, nejznámější jsou však jeho výsledky týkající se *problému čtyř barev*. První práci z této problematiky publikoval již v r. 1890, kdy našel chybu v *Kempeho důkazu* a současně dokázal tzv. *větu o pěti barvách*.

Obr. 1

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 298 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HEAWOOD Percy John (1861–1955)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 299 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HEAWOOD Percy John (1861–1955)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 300 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

HEGEL Georg Wilhelm Friedrich (1770–1831)

NĚMECKÝ FILOZOF, POSLEDNÍ VELKÝ SYSTEMATIK TZV. *německého idealismu*.

Všechno bytí je podle něj ztělesněním myšlenky a všechno dění je v podstatě pohybem pojmu. Hegel přitom uplatnil základní dialektické schéma *téze – antitéze – syntéza*. Na Hegelovo učení navázalo novohegelovství, z jehož levého proudu se posléze konstituoval i marxismus.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 301 z 638

FullScreen

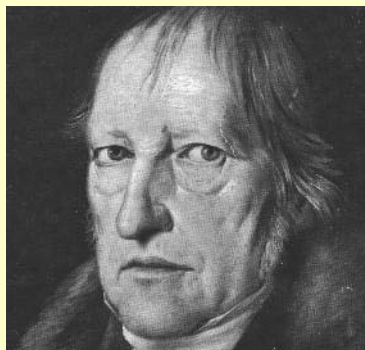
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HEGEL Georg Wilhelm Friedrich (1770–1831)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 302 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

<<

HEINE Heinrich Eduard (1821–1881)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Spolupracoval například s G. Cantorem (*Heine-Cantorova věta*). V teorii množin hraje důležitou roli *Heine-Borelova věta*.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 303 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 304 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

HEISENBERG Werner Karl (1901–1976)

NĚMECKÝ FYZIK, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ KVANTOVÉ MECHANIKY.

Jeho *princip neurčitosti* má zásadní význam nejen pro fyziku, ale i pro filozofii a metodologii současné vědy. V r. 1932 obdržel Nobelovu cenu.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 W. Heisenberg na uruguayské poštovní známce

HEISENBERG Werner Karl (1901–1976)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 305 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HEISENBERG Werner Karl (1901–1976)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 306 z 638

FullScreen

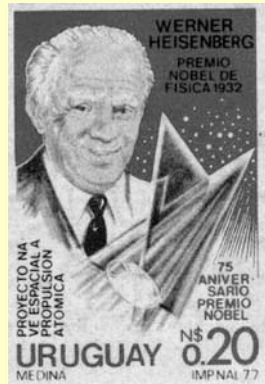
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HEISENBERG Werner Karl (1901–1976)

obr. č. 3 z 3

W. Heisenberg na uruguayské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 307 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

HERBRAND Jacques (1908–1931)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK A LOGIK.

Vystudoval École normale (1929). Po roční službě v armádě odešel na studijní pobyt do Německa. Při prázdninovém pobytu v Alpách zahynul při horolezeckém neštěstí. Přes své mládí (zahynul ve 23 letech) dosáhl řady významných výsledků v logice a moderní algebře.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 308 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HERBRAND Jacques (1908–1931)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 309 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

HERMITE Charles (1822–1901)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

Zabýval se obecnou teorií funkcí, algebraickými i transcendentními rovnicemi, teorií řad, integrálním počtem, speciálními funkcemi, teorií čísel aj. Jeho nejdůležitější práce se však týkají eliptických funkcí a jejich aplikací.

Jeho jméno nesou: polynomy, funkce, matice, operátory, tenzory, prostory aj.

Obr. 1

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 310 z 638

FullScreen

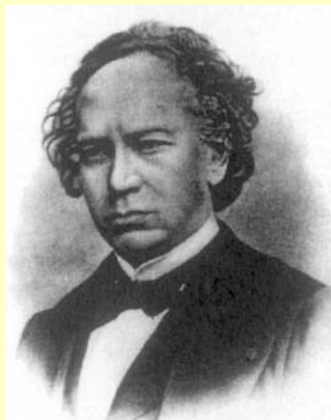
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HERMITE Charles (1822–1901)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 311 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HERMITE Charles (1822–1901)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 312 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 313 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

HILBERT David (1862–1943)

NĚMECKÝ MATEMATIK, JEDEN Z NEJVĚTŠÍCH MATEMATIKŮ MODERNÍ ÉRY.

Narodil se v Königsbergu (dnes Kaliningrad). Zájem o matematiku u něj probudila matka, která se sama živě zajímala o filozofii, astronomii a matematiku. V letech 1880-1884 David studoval v rodném městě na univerzitě, která patřila v 19. století mezi nejpřednější nejen v Německu, ale v celé Evropě. (Pouze 2. semestr navštěvoval univerzitu v Heidelbergu.)

Již od gymnaziálních let byl blízkým přítelem **H. Minkowského**, s nímž také na univerzitě studoval. Po obhájení doktorské disertace odjel do Lipska k **F. Kleinovi** a pak ještě do Paříže na studijní pobyt k **Ch. Hermiteovi**. V červnu 1886 se stal soukromým docentem v Königsbergu, v r. 1892 se tam stal mimořádným profesorem, když nahradil **A. Hurwitze**. O rok později se stal řádným profesorem po **F. Lindemannovi**, v r. 1895 pak odešel jako vedoucí katedry do Göttingen, kde aktivně působil až do r. 1930. V r. 1925 těžce onemocněl zhoubnou anémií, ze které se sice uzdravil, k plné tvůrčí aktivitě se však již přece jen nevrátil.

Hilbert zcela mimořádně ovlivnil vývoj matematiky na přelomu 19. a 20. století. V Göttingen založil výraznou vědeckou školu, která měla zásadní vliv na rozvoj matematiky ve 20. století. Dílo samotného Hilberta přitom zahrnuje prakticky všechny oblasti matematiky. Byl v pravém slova smyslu univerzálním matematikem.

V jeho práci lze vysledovat několik period, v nichž se postupně věnoval různým oblastem matematiky, přičemž v každé z nich dosáhl zcela mimořádných výsledků. V letech 1892–1893 se zabýval *teorií invariantů*, 1893–1898 *teorií algebraických čísel*, 1898–1902 *základy geometrie*, 1900–1906 *Dirichletovým principem*, problematikou *variálního počtu* a *diferenciálních*

rovníc, 1900–1910 *teorií integrálních rovnic*, 1908–1909 *Waringovým problémem*, 1910–1922 *matematickou fyzikou*, 1918–1939 *logickými základy matematiky*.

Ve významné monografii *Základy geometrie* (1899) podal úplný systém axiomů eukleidovské geometrie.

Tzv. *Hilbertův program*, o němž jsme hovořili ve 4. kapitole *Teorie množin* byl pokusem o vybudování formální matematiky a prokázání její bezspornosti. Ačkoli *Gödelovy* výsledky z r. 1931 prokázaly nereálnost tohoto programu, přispěl výrazně k výstavbě základů matematiky. Ve dvoudílné monografii *Základy matematiky* (1934, 1939), kterou napsal společně s *P. Bernaysem*, rozpracoval své ideje o tom, jak by měla formální výstavba matematiky vypadat.

V r. 1900 na 2. Mezinárodním matematickém kongresu v Paříži vystoupil se známým a závazným referátem, v němž zformuloval 23 tzv. *Hilbertových problémů*, které byly podle jeho mínění nejzávažnější pro vývoj matematiky ve 20. století. Naprostá většina těchto problémů se ukázala jako mimořádně plodná a jejich výběr opravdu odrazil základní trendy matematiky ve 20. století.

Podle Hilbertova mínění v matematice nemohly existovat neřešitelné problémy. I když vývoj tuto představu výrazně revidoval, zůstává Hilbert jednou z nejvýraznějších postav moderní matematiky.

Obr. 1

Obr. 2 D. Hilbert v r. 1886

Obr. 3 D. Hilbert v r. 1900

Obr. 4 D. Hilbert v r. 1932

Obr. 5 D. Hilbert v r. 1937

Obr. 6

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 314 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HILBERT David (1862–1943)

obr. č. 1 z 6

text 1 2 3 4 5 6

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 315 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HILBERT David (1862–1943)

obr. č. 2 z 6

D. Hilbert v r. 1886

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 316 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HILBERT David (1862–1943)

obr. č. 3 z 6

D. Hilbert v r. 1900

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 317 z 638

FullScreen

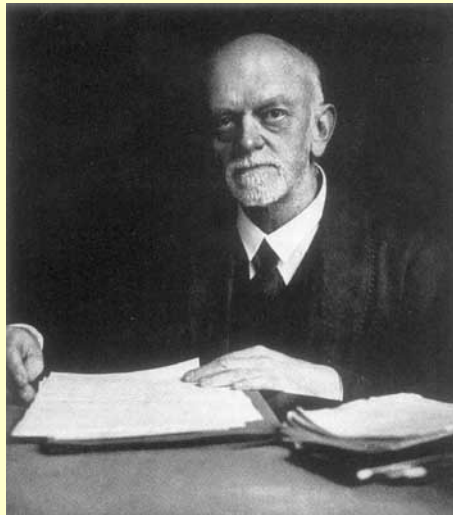
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HILBERT David (1862–1943)

obr. č. 4 z 6

D. Hilbert v r. 1932

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 318 z 638

FullScreen

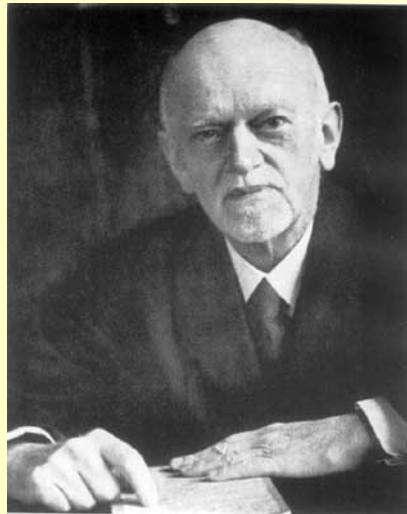
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HILBERT David (1862–1943)

obr. č. 5 z 6

D. Hilbert v r. 1937

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 319 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HILBERT David (1862–1943)

obr. č. 6 z 6

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 320 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

HÖLDER Otto Ludwig (1859–1937)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Byl profesorem na univerzitě v Lipsku. Zabýval se především teorií grup, teorií analytických funkcí, **Fourierovými** řadami aj. V algebře je důležitá tzv. **Jordan-Hölderova** věta.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 321 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HÖLDER Otto Ludwig (1859–1937)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 322 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 323 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

HORNER William George (1786–1837)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Studoval a působil v Bristolu. Zabýval se především algebraickými rovnicemi. V r. 1819 vypracoval metodu pro přibližné řešení rovnic libovolného stupně, dnes nazývanou **Ruffini-Hornerovou**. Je po něm nazvána metoda výpočtu podílu polynomu a výrazu $x - a$, tzv. *Hornerovo schéma*. Tuto metodu však ještě dříve objevil **Ruffini**.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 324 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

de l'HOSPITAL Guillaume François Antoine, markýz (1661–1704)(též l'Hôpital)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

Sloužil v armádě, kterou však musel pro špatný zrak opustit. V letech 1691-1692 studoval matematiku pod vedením **Johanna I. Bernoulliho**. Zabýval se matematickou analýzou a geometrií. V r. 1696 publikoval první tištěnou učebnici diferenciálního počtu – *Analýza nekonečně malých veličin*. K jejímu sepsání využil poznámek z přednášek **J. Bernoulliho**.

V této knize je uveřejněno známé **l'Hospitalovo pravidlo** pro výpočet limit, jehož autorem je však právě **J. Bernoulli**.

Obr. 1

de l'HOSPITAL Guillaume François Antoine, markýz (1661–1704)

obr. č. 1 z 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 325 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

HURWITZ Adolf (1859–1919)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Profesor univerzity v Königsbergu a polytechniky v Curychu. Pracoval pod vlivem **F. Kleina** a berlínské matematické školy. V r. 1895 dokázal tzv. *Hurwitzovo kritérium*, umožňující rozestat, kdy mají všechny kořeny polynomu zápornou reálnou část.

Obr. 1

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 326 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HURWITZ Adolf (1859–1919)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 327 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HURWITZ Adolf (1859–1919)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 328 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 329 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

HUYGENS Christian (1629–1695)

NIZOZEMSKÝ MATEMATIK A FYZIK.

Narodil se v Haagu, studoval na univerzitách v Leydenu a v Bredách. V letech 1665–1681 žil v Paříži, poté v Haagu.

Práce z mechaniky, fyziky a astronomie mu přinesly věhlas v tehdejším vědeckém světě. Stýkal se s řadou učenců, například s **Newtonem** a **Leibnizem**.

V matematice se zabýval především matematickou analýzou a jejími aplikacemi. Jeho práce *O počítání při hře v kostky čili o počítání při hazardních hrách* (1657) byla vůbec první prací z teorie pravděpodobnosti.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 Ch. Huygens na nizozemské známce

HUYGENS Christian (1629–1695)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 330 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HUYGENS Christian (1629–1695)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 331 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

HUYGENS Christian (1629–1695)

obr. č. 3 z 3

Ch. Huygens na nizozemské známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 332 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

CHURCH Alonzo (1903–1995)

AMERICKÝ MATEMATIK A LOGIK.

Přední světový odborník v matematické logice a v teorii algoritmů.
V r. 1936 zformuloval proslulou *Churchovu tézi*.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 333 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

CHURCH Alonzo (1903–1995)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 334 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 335 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

JACOBI Carl Gustav Jacob (1804–1851)

NĚMECKÝ MATEMATIK, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ TEORIE ELIPTICKÝCH FUNKCÍ.

Vystudoval univerzitu v Berlíně, působil na univerzitách v Berlíně (1825–1829) a v Königsbergu (1829–1835). Od r. 1836 žil v Berlíně a věnoval se pouze vědecké práci.

Dosáhl významných výsledků v teorii funkcí, teorii čísel, lineární algebře, teorii diferenciálních rovnic, mechanice aj.

Obr. 1

Obr. 2

JACOBI Carl Gustav Jacob (1804–1851)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 336 z 638

FullScreen

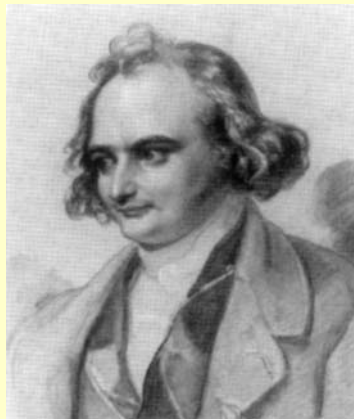
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

JACOBI Carl Gustav Jacob (1804–1851)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 337 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

JANG Hui (asi 1238–asi 1298)

ČÍNSKÝ MATEMATIK.

Je autorem dvou knih, které vyšly v letech 1261 a 1275, v nichž, kromě jiného, užíval desetinné zlomky a zavedl tzv. *Pascalův trojúhelník*.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 338 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#) [Dopředu](#)

Stránka 339 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

JORDAN Camille Marie Edmond (1838–1922)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

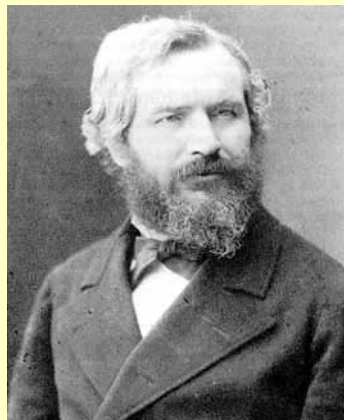
Do r. 1873 pracoval jako inženýr, poté vyučoval na polytechnice a na Collége de France v Paříži. Od r. 1885 byl rovněž redaktorem nejvýznamnějšího francouzského matematického časopisu *Journal de mathématique pure et appliqué*.

Zabýval se algebrou, teorií čísel, teorií funkcí, geometrií, topologií, diferenciálními rovnicemi, krystalografií aj. S jeho jménem je spojena *Jordan-Hölderova věta* o kompozičních řadách grup, *jordanovský tvar matice*, *Jordanova křivka*, *Jordanova míra* (1892) aj. Zavedl pojem „faktorgrupa“, jako první studoval funkce s konečnou variací, nekonečné grupy aj. Napsal první systematickou učebnici teorie grup a *Galoisovy teorie*.

Obr. 1

JORDAN Camille Marie Edmond (1838–1922)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 340 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

KEMPE Alfred Bray (1849–1922)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Povoláním byl právník, jeho zálibou však byla matematika a hudba. V r. 1879 publikoval nesprávný „důkaz“ věty o čtyřech barvách, jeho ideje však byly využity při počítačovém důkazu tohoto tvrzení o sto let později.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 341 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KEMPE Alfred Bray (1849–1922)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 342 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 343 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

KEPLER Johann (1571–1630)

NĚMECKÝ ASTRONOM, MATEMATIK A MECHANIK.

Narodil se ve Württembergu, vystudoval univerzitu v Tübingen (1593). V letech 1594–1600 vyučoval v Grazu (Rakousko), od r. 1600 působil v Praze jako pomocník **Tychona Brahe**. Po Brahově smrti se stal říšským matematikem. Protože však byl nespokojen s nepravidelným placením, odjel r. 1612 do Lince, kde vyučoval matematiku; poté ještě učil v Ulmu. Svými zákony položil základy nebeské mechaniky. Z matematických výsledků jsou nejdůležitější výsledky geometrické.

Obr. 1

Obr. 2 J. Kepler na maďarské známce

KEPLER Johann (1571–1630)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 344 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KEPLER Johann (1571–1630)

obr. č. 2 z 2

J. Kepler na maďarské známce

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 345 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

KIRCHHOFF Gustave-Robert (1824–1887)

NĚMECKÝ FYZIK A MECHANIK.

Je znám především svými fyzikálními výsledky, sehrál však důležitou roli při vypracování metod matematické fyziky.

Obr. 1 G. Kirchhoff na známce NDR

Obr. 2 G. Kirchhoff na známce NDR

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 346 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KIRCHHOFF Gustave-Robert (1824–1887)

obr. č. 1 z 2

G. Kirchhoff na známce NDR

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 347 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KIRCHHOFF Gustave-Robert (1824–1887)

obr. č. 2 z 2

G. Kirchhoff na známce NDR

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 348 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 349 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

KIRKMAN Thomas Penyngton (1806–1895)

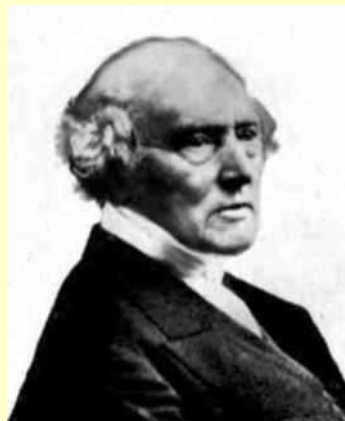
ANGLICKÝ KNĚZ.

Ve volných chvílích se zabýval matematikou. Byl přítelem takových osobností jako např. [Cayley](#), [de Morgan](#) či [Hamilton](#). Jeho jméno je spojeno se známým kombinatorickým „problémem patnácti školaček“ (1850). Kirkman však byl autorem celé řady podobných problémů.

Obr. 1

KIRKMAN Thomas Penyngton (1806–1895)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 350 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 351 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

KLEIN Felix Christian (1849–1925)

NĚMECKÝ MATEMATIK, JEDEN Z ČELNÝCH SVĚTOVÝCH MATEMATIKŮ DRUHÉ POLOVINY 19. STOLETÍ.

Narodil se v Düsseldorfu, vystudoval univerzitu v Bonnu (1869), kde byl žákem **Plückerovým**. V letech 1869–1870 studoval ještě dále v semináři **K. Weierstrasse** a **E. Kummera** v Berlíně, v r. 1870 pak ještě u **J. Darboux** v Paříži. Tam se rovněž spřátelil se **S. Lie**. Od r. 1872 působil na univerzitě v Erlangenu, od r. 1875 na technice v Mnichově a od r. 1880 na univerzitě v Lipsku. Konečně v letech 1886–1910 působil v Göttingen.

Zabýval se neeukleidovskou geometrií, teorií algebraických rovnic, teorií eliptických funkcí aj. Své ideje v oblasti geometrie vyložil v r. 1872 v práci *Porovnání nových geometrických výsledků*, které se ve světové matematické literatuře běžně říká **Erlangenský program**.

Tato práce na dlouhá desetiletí výrazně ovlivnila vývoj i výuku geometrie. Podle Kleina je každá geometrie teorií invariantů jisté grupy transformací. Rozšířením nebo naopak zúžením této grupy lze přejít od geometrie jednoho typu ke druhé. **Eukleidova** geometrie je takto teorií invariantů metrické grupy, projektivní geometrie teorií invariantů projektivní grupy apod.

Klein v r. 1871 dokázal bezespornost **Lobačevského** geometrie, když předložil její model. V topologii je znám *Kleinův prostor* a *Kleinova plocha*.

Od r. 1910 se věnoval historii matematiky 19. století, jeho práce však zůstala nedokončena. Plánoval rovněž vydávání *Encyklopedie matematiky*, vydal dílo svého učitele **Plückera**, byl redaktorem časopisu *Mathematische Annalen*.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 352 z 638

FullScreen

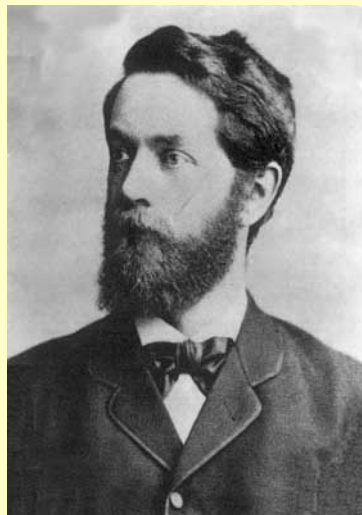
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KLEIN Felix Christian (1849–1925)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 353 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KLEIN Felix Christian (1849–1925)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 354 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KLEIN Felix Christian (1849–1925)

obr. č. 3 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 355 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

KLÜGEL Georg Simon (1739–1812)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Působil v Helmstedtu a v Halle. V letech 1782–1784 vydal sedmisvazkovou *Encyclopädie der gemeinnützigsten Kenntnisse* a v letech 1803–1808 *Mathematisches Wörterbuch*, shrnující na nepřilíš vysoké úrovni tehdejší matematické znalosti.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 356 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 357 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

KOPERNÍK Mikuláš (1473–1543)

POLSKÝ MATEMATIK, ASTRONOM A LÉKAŘ.

Po studiích na krakovské univerzitě a v Itálii se stal kanovníkem a lékařem. V klášteře, v němž působil, si vybudoval malou hvězdárnu a věnoval se astronomii. Dospěl k zásadní revizi **Ptolemaiovy** geocentrické soustavy. Ve svém nejvýznamnějším díle *De revolutionibus orbium coelestium* (O obězích sfér nebeských) popsal heliocentrickou soustavu. Jeho výsledky se staly základem a východiskem pozdějších objevů **Galileiho**, **Keplera** a **Newtona**.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 M. Koperník na maďarské poštovní známce

Obr. 4 M. Koperník na liberijské poštovní známce

Obr. 5 M. Koperník na československé poštovní známce

Obr. 6 M. Koperník na polské poštovní známce z období německé okupace

Obr. 7 M. Koperník na německé poštovní známce

Obr. 8 M. Koperník na polské bankovce

KOPERNÍK Mikuláš (1473–1543)

obr. č. 1 z 8

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 358 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KOPERNÍK Mikuláš (1473–1543)

obr. č. 2 z 8

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 359 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KOPERNÍK Mikuláš (1473–1543)

obr. č. 3 z 8

M. Koperník na maďarské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 360 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KOPERNÍK Mikuláš (1473–1543)

obr. č. 4 z 8

M. Koperník na liberijské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 361 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KOPERNÍK Mikuláš (1473–1543)

obr. č. 5 z 8

M. Koperník na československé poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 362 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KOPERNÍK Mikuláš (1473–1543)

obr. č. 6 z 8

M. Koperník na polské poštovní známce z období německé okupace

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 363 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KOPERNÍK Mikuláš (1473–1543)

obr. č. 7 z 8

M. Koperník na německé poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 364 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KOPERNÍK Mikuláš (1473–1543)

obr. č. 8 z 8

M. Koperník na polské bankovce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 365 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

KÖNIG Dénes (1884–1944)

MAĎARSKÝ MATEMATIK.

Působil na technice v Budapešti. V r. 1936 vydal první monografii *Theorie der endlichen und unendlichen Graphen* o teorii grafů ve světové literatuře.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 366 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KÖNIG Dénes (1884–1944)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 367 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 368 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

KRONECKER Leopold (1823–1891)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Vystudoval univerzitu v Berlíně (1845), kde byl žákem **E. Kummera**. Od r. 1861 na berlínské univerzitě přednášel.

Zabýval se teorií čísel, teorií kvadratických forem, teorií grup, teorií eliptických funkcí aj. Byl horlivým přívržencem aritmetizace matematiky; předpokládal, že celou matematiku lze vybudovat na základě aritmetiky celých čísel, která jediná mají reálnou podstatu. V tomto směru byl velmi jednostranný, jeho mnohé závěry byly chybné.

Jako názorový předchůdce intuicionismu nesouhlasil s řadou metod moderní matematiky. Ostře a někdy i nevybíravě po dlouhá léta brojil zejména proti moderní škole teorie funkcí reprezentované **K. Weierstrassem** a samozřejmě zvláště nesmiřitelně proti **Cantorově** teorii množin.

Sám však významně přispěl k rozvoji matematiky. V r. 1866 zavedl funkci δ_{ij} dvou celočíselných proměnných, tzv. *Kroneckerovo delta*. Řadu nových výsledků odvodil v teorii čísel.

Udal metodu, kterou lze vždy — i když třeba obtížně a zdlouhavě — nalézt všechny racionální kořeny polynomu s racionálními koeficienty.

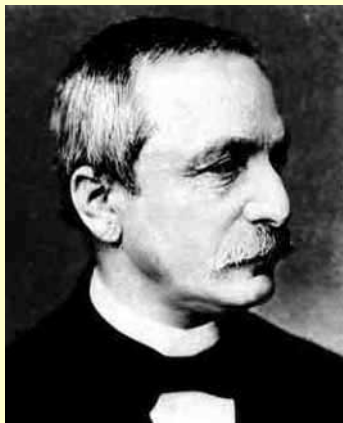
Od r. 1880 pokračoval ve vydávání časopisu *Journal für reine und angewandte Mathematik* založeného **Crellem**.

Obr. 1

Obr. 2

KRONECKER Leopold (1823–1891)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 369 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KRONECKER Leopold (1823–1891)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 370 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 371 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

KUMMER Ernst Eduard (1810–1893)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Vystudoval univerzitu v Halle (1831), působil na univerzitách ve Vratislavi a v Berlíně, kde byl současně i profesorem na vojenské akademii. V letech 1863–1878 byl vědeckým sekretářem berlínské akademie.

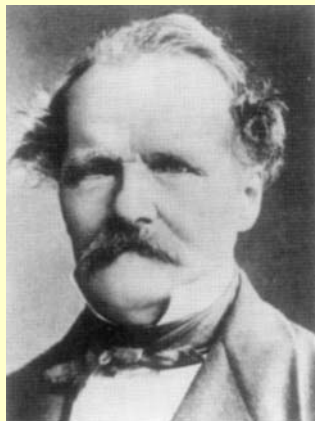
Je autorem významných prací z teorie čísel, geometrie, teorie nekonečných řad aj. V r. 1842 založil teorii algebraických čísel, dokázal tzv. *Kummerovu větu* v teorii čísel. V r. 1847 dokázal velkou *Fermatovu větu* pro všechna $n \leq 100$. Společně s *Weierstrassem* organizoval v Berlíně první matematický vědecký seminář.

Obr. 1

Obr. 2

KUMMER Ernst Eduard (1810–1893)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 372 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KUMMER Ernst Eduard (1810–1893)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 373 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#) [Dopředu](#)

Stránka 374 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

KURATOWSKI Kazimierz (1896–1980)

POLSKÝ MATEMATIK.

Narodil se ve Varšavě, studoval (1913–1920) na univerzitách v Glasgowě a ve Varšavě. Působil na univerzitách ve Varšavě (1921–1927, od 1934) a na polytechnice ve Lvově (1927–1934).

Byl předním světovým odborníkem v topologii, teorii množin a teorii grafů. Rozvíjel axiomatiku topologických prostorů, předložil axiomatiku operátoru uzávěru (*Kuratowského operátor*). Vycházejí z hypotézy kontinua, dokázal společně s Banachem (1929), že neexistuje jediná míra.

V teorii grafů dokázal nutnou a dostatečnou podmínku *planarity grafů* (1935). Je autorem světoznámých monografií z topologie a teorie množin.

Obr. 1

Obr. 2 K. Kuratowski s P. Hiltonem

KURATOWSKI Kazimierz (1896–1980)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 375 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

KURATOWSKI Kazimierz (1896–1980)

obr. č. 2 z 2

K. Kuratowski s P. Hiltonem

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 376 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 377 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

KUSÁNSKÝ Mikuláš (1401–1464)

(VL. JMÉNEM NIKOLAUS CRYFFTZ ČI KHRYPPFS, ZVANÝ TÉŽ NIKOLAUS DE CUSA ČI CUSANUS), NĚMECKÝ RENESANČNÍ FILOZOF, TEOLOG, CÍRKEVNÍ POLITIK A HUMANISTA.

Studoval na univerzitách v Heidelbergu a v Padově, r. 1449 se stal kardinálem. Zabýval se teologií, astronomií, geografii, mechanikou, filozofií a právy. Obhajoval experimentální metody poznání.

Nevěřil v možnost kvadratury kruhu a proto se snažil zkonstruovat dostatečně přesné přibližné metody. Značnou pozornost věnoval problematice nekonečna a protikladům diskrétního a spojitého.

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 378 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

LAGRANGE Joseph Louis (1736–1813)

MATEMATIK A MECHANIK ITALSKÉHO PŮVODU.

Narodil se v Turinu, vystudoval vojenskou (dělostřeleckou) školu. Ještě před jejím dokončením na ní začal vyučovat matematiku. Zabýval se matematickou analýzou a organizoval vědeckou společnost, z níž se vyvinula *Turinská akademie*. Začal také vydávat časopis této akademie – *Miscellanea Turinensis*; sám byl přitom autorem většiny prací zde otištěných. Jeho práce *O způsobu hledání nejmenších a největších hodnot integrálů* natolik zaujala L. Eulera, že ho jako třiatvacetiletého prosadil za člena Berlínské akademie. V r. 1774 vydal Lagrange společně s Eulerem práci *Metody nalezení křivek majících vlastnost maxima nebo minima*. Touto prací se datuje vznik *variačního počtu*.

V letech 1766–1787 byl Lagrange prezidentem Berlínské akademie. Obdržel dvakrát cenu Pařížské akademie; v r. 1764 za práci *O libraci Měsíce* a v r. 1776 za práci *O teorii Jupiterových měsíců*.

V r. 1787 odešel do Paříže, kde se stal řádným členem Akademie. V r. 1788 vydal *Analytickou mechaniku*, v níž shrnul všechny své dosavadní výsledky z této oblasti a vybudoval jednotnou teorii — klasickou *analytickou mechaniku*, jakožto teorii o obecných diferenciálních pohybových rovnicích.

V Paříži vyučoval elementární matematiku a matematickou analýzu. Kurs analýzy vydal ve dvou dílech: *Teorie analytických funkcí* (1797) a *Kapitoly z teorie funkcí* (1801–1806).

Lagrange odvodil formuli pro zbytek *Taylorovy* řady (*Lagrangeův zbytek*), v teorii diferenci-

álních rovnic zavedl *metodu variace konstant*. V algebře budoval teorii, jejímž zobecněním vznikla *Galoisova teorie*.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5 Lagrange na francouzské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 379 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LAGRANGE Joseph Louis (1736–1813)

obr. č. 1 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět Dopředu

Stránka 380 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LAGRANGE Joseph Louis (1736–1813)

obr. č. 2 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 381 z 638

FullScreen

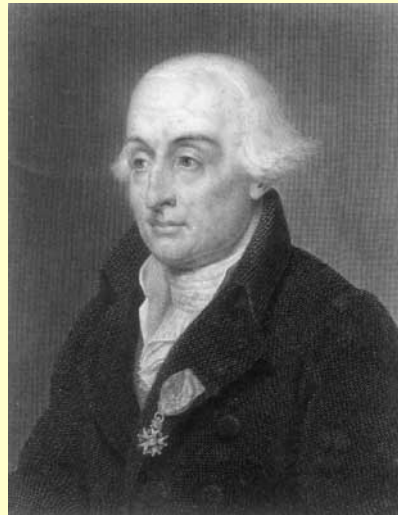
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LAGRANGE Joseph Louis (1736–1813)

obr. č. 3 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 382 z 638

FullScreen

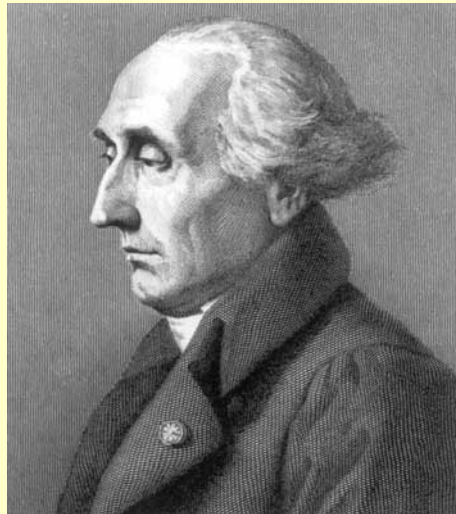
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LAGRANGE Joseph Louis (1736–1813)

obr. č. 4 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 383 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LAGRANGE Joseph Louis (1736–1813)

obr. č. 5 z 5

Lagrange na francouzské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 384 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 385 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

LAPLACE Pierre Simon (1749–1827)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, FYZIK A ASTRONOM.

Narodil se v rodině duchovního, studoval v církevní škole jazyky, literaturu a umění, ale také matematiku a astronomii. Svými filozofickými díly se blížil francouzským materialistům. V r. 1766 přijel do Paříže, kde za d' **Alembertova** přispění získal místo profesora na dělostřelecké škole (1775). Po Velké francouzské revoluci se aktivně zúčastnil reorganizace vzdělávacího systému a zastával nejrůznější funkce, například byl ministrem vnitra. Jeho vědecká činnost byla velmi rozmanitá. Patří mu řada fundamentálních výsledků v matematice, v experimentální a teoretické fyzice i v nebeské mechanice. V matematice se zabýval převážně teorií parciálních diferenciálních rovnic, teorií pravděpodobnosti aj. Podrobně studoval rovnici $u_{xx} + u_{yy} + u_{zz} = 0$, dnes běžně nazývanou *Laplaceovou rovnicí*. Tato rovnice hraje významnou roli v teorii potenciálu, v hydrodynamice a jinde.

Laplace systematicky rozvíjel výsledky **Pascalovy**, **Fermatovy**, **Bernoulliů** a dalších z teorie pravděpodobnosti. Zdokonalil důkazové metody, odvodil důležitou limitní větu, která je dnes nazývána *Laplace-Moivreovou* (**Moivre** ji však vyslovil až v r. 1730 a pouze za speciálních předpokladů), zavedl *vytvorující funkce* a studoval integrální transformaci, která dnes hraje zásadní roli v řadě aplikací (*Laplaceova transformace*).

Významně přispěl k rozvoji nebeské mechaniky, vypracoval teorii vzniku sluneční soustavy.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 Laplace na francouzské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

◀◀ ◀ ▶ ▶▶

Zpět Dopředu

Stránka 386 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LAPLACE Pierre Simon (1749–1827)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 387 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LAPLACE Pierre Simon (1749–1827)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 388 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LAPLACE Pierre Simon (1749–1827)

obr. č. 3 z 3

Laplace na francouzské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 389 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#) [Dopředu](#)

Stránka 390 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

LEBESGUE Henri Léon (1875–1941)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ MODERNÍ TEORIE FUNKCÍ.

Působil na vysokých školách v Rennes, Poitiers a od r. 1910 v Paříži (Sorbonna, Collége de France). V r. 1902 vybudoval teorii tzv. *Lebesgueova integrálu*, v r. 1904 sestrojil *Lebesgueovu míru*. Tyto jeho práce umožnily integraci velmi široké třídy funkcí. Současně umožnily zcela nový pohled na veškeré dřívější teorie integrálu.

Řadu prací věnoval rovněž historii a filozofii matematiky.

Obr. 1

Obr. 2

LEBESGUE Henri Léon (1875–1941)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 391 z 638

FullScreen

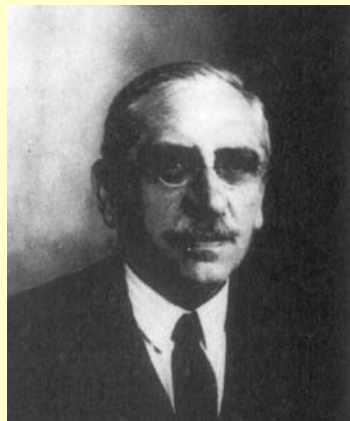
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEBESGUE Henri Léon (1875–1941)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 392 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 393 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

LEGENDRE Adrien-Marie (1752–1833)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

Zabýval se matematickou analýzou, teorií čísel, nebeskou mechanikou, geodézií aj. Nejdůležitější jsou jeho práce týkající se trigonometrie na kulové ploše. K tomuto účelu zavedl tzv. *Legendreovy polynomy* a vybudoval jejich teorii. Současně s **Gaussem** — a nezávisle na něm — vybudoval teorii nejmenších čtverců (pro výpočet drah komet).

Významně přispěl k rozvoji teorie čísel, především k popisu vlastností prvočísel. Ve druhém vydání své učebnice *Teorie čísel* uvedl formuli pro výpočet počtu $\pi(x)$ prvočísel nepřevyšujících číslo x :

$$\pi(x) \doteq \frac{x}{(\ln x - 1,08366)}.$$

Napsal také znamenitou učebnici geometrie. Současně s **Dirichletem** dokázal velkou **Fermatovu** větu pro $n = 5$.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 394 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

LEIBNIZ Gottfried Wilhelm von (1646–1716)

NĚMECKÝ MATEMATIK, FYZIK, FILOZOF, PRÁVNÍK, HISTORIK, JAZYKOVĚDEC, DIPLOMAT, VYNÁLEZCE A POLYHISTOR, ZAKLADATEL MODERNÍ MATEMATICKÉ ANALÝZY.

Narodil se v Lipsku. Jeho otec byl profesorem etiky, zemřel však již v r. 1652. Gottfried již od útlého mládí studoval spisy z otcovy rozsáhlé knihovny. Ve 12 letech uměl dokonale latinsky, v 15 letech studoval na univerzitě a četl **Descartovy** spisy.

Na lipské univerzitě studoval práva a filozofii (1661–1666), současně však také na univerzitě v Jeně (1663) matematiku. Jako magistr filozofie a doktor práv vstoupil do služeb mohučského arcibiskupa. S diplomatickým posláním pobýval v Paříži, kde se seznámil mj. s **Huygensem**, studoval díla **Galileiho**, **Fermata**, **Pascala** a dalších.

V době pařížského pobytu ho zaujal **Pascalův** počítací stroj. Vynalezl svůj vlastní, na němž bylo možno, na rozdíl od **Pascalova**, i násobit a dělit a s velkým úspěchem ho v r. 1673 předvedl v pařížské Akademii.

Vzal tento stroj i na svou služební cestu do Londýna, kde ho po předvedení Londýnská královská společnost zvolila svým novým členem.

Po návratu do Paříže ho zastihla zpráva o smrti jeho zaměstnavatele. Dohodl si proto písemně službu u hannoverského vévody, nastoupil však do ní fakticky až za tři roky. Uvedenou dobu vyplnil studiem a publikací řady svých vědeckých prací.

V říjnu 1676 se tedy stal právníkem, historiografem a knihovníkem v Hannoveru. V této funkci setrval až do konce svého života, což však vůbec neznamená, že v Hannoveru celou dobu setrval. Tak například v letech 1687–1690 uskutečnil důkladnou studijní cestu po jižním

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 395 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

Německu, Rakousku a Itálii, kde sbíral materiály pro historickou práci.

Byl jedním ze zakladatelů berlínské Akademie (1700) a stal se jejím prvním prezidentem. Podílel se rovněž na zřízení Akademií v Lipsku, Vídni a Petrohradě. V letech 1712–1714 žil ve Vídni.

Jeho hlavními matematickými pracemi jsou průkopnická díla z diferenciálního a integrálního počtu. Pracoval nad nimi již v letech 1674–1676, publikoval je však až po založení lipského časopisu *Acta Eruditorum* (1682). V r. 1684 uveřejnil práci z diferenciálního a r. 1686 i integrálního počtu. (V jeho původní terminologii to byl *summatorní počet*.)

Leibnizova terminologie a symbolika se rychle ujala. Časem došlo k paradoxní situaci: matematická analýza se svými metodami přiklonila spíše k metodám **Newtonovým**, symboliku však začala užívat většinou Leibnizovu. (Leibnizova důsledná práce s nekonečně malými veličinami prožívá renesanci až v posledních letech v tzv. *nestandardní analýze*.)

Leibniz definoval derivaci a integrál, zavedl symboly dx a \int , odvodil základní vzorce pro derivování, popsal vzájemný poměr diferencování a integrování. Vybudoval základy teorie nekonečných řad a teorie diferenciálních rovnic. Od něho pocházejí dnes tak běžně užívané pojmy jako například *funkce*, *diferenciál*, *diferenciální rovnice*, *algoritmus* aj.

Jak jsme již naznačili, základy matematické analýzy vypracovali nezávisle na sobě Leibniz a **Newton**. O prioritu v této oblasti mezi nimi vznikl dlouholetý spor, který uměle rozdmýchávali především jejich přívrženci; tento spor nakonec přežil i aktéry samotné.

Leibniz významně přispěl i k rozvoji logiky. De facto ho lze pokládat za zakladatele *logicismu*, rozpracovávaného ve 20. století především **B. Russellem**.

Podle Leibnizova názoru se matematika (a vlastně všechno lidské myšlení) mělo stát součástí formální logiky, na jejímž vybudování cílevědomě pracoval. Jeho dalekosáhlé plány, jak by aparát logiky bylo možno verifikovat tvrzení řady dalších věd, však byly v jeho době (a jsou ostatně dodnes) nerealizovatelné.

Leibniz je zakladatelem významné matematické školy, do níž lze počítat například **Johanna I.**

a **Jacoba I. Bernoulliovy, l'Hospitala, Eulera** a další.

Popis Leibnizovy filozofie se vymyká tomuto textu. Za zmínku však stojí, že je dodnes živá a dokonce prožívá jistou renesanci.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4 Leibniz na německé poštovní známce

Obr. 5 Leibniz na rumunské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 396 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEIBNIZ Gottfried Wilhelm von (1646–1716)

obr. č. 1 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 397 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEIBNIZ Gottfried Wilhelm von (1646–1716)

obr. č. 2 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 398 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEIBNIZ Gottfried Wilhelm von (1646–1716)

obr. č. 3 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 399 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEIBNIZ Gottfried Wilhelm von (1646–1716)

obr. č. 4 z 5

Leibniz na německé poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 400 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEIBNIZ Gottfried Wilhelm von (1646–1716)

obr. č. 5 z 5

Leibniz na rumunské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 401 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

LEONARDO da Vinci (1452–1519)

ITALSKÝ MALÍŘ, SOCHAŘ A ARCHITEKT VRCHOLNÉ RENESANCE.

Jeho *Obr. 1 Mona Lisa* je pravděpodobně neznámějším malířským dílem v historii. (Proto není překvapující, že byla mnohokrát karikována — viz například obrázek 2.

Obr. 2 Jedna z četných karikatur Mony Lisy

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5 Leonardo da Vinci na poštovní známce NDR

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 402 z 638

FullScreen

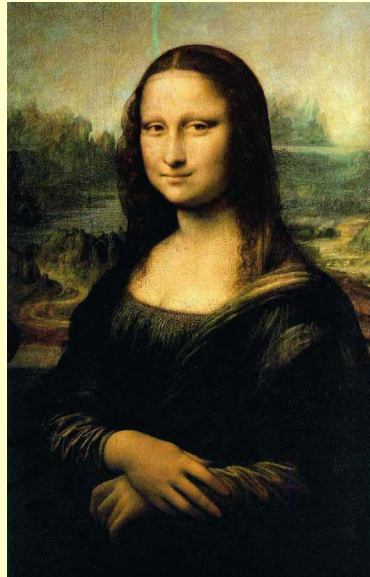
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEONARDO da Vinci (1452–1519)

obr. č. 1 z 5

Mona Lisa

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 403 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEONARDO da Vinci (1452–1519)

obr. č. 2 z 5

Jedna z četných karikatur Mony Lisy

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 404 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEONARDO da Vinci (1452–1519)

obr. č. 3 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 405 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEONARDO da Vinci (1452–1519)

obr. č. 4 z 5

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 406 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LEONARDO da Vinci (1452–1519)

obr. č. 5 z 5

Leonardo da Vinci na poštovní známce NDR

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 407 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 408 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

LERCH Matyáš (1860–1922)

PRVNÍ ČESKÝ MATEMATIK SVĚTOVÉHO JMÉNA, PRVNÍ PROFESOR MATEMATIKY NA UNIVERZITĚ V BRNĚ.

Vyrůstal ve skromných poměrech, navíc byl zdravotně postižen; po těžkém úrazu v dětství mohl chodit jen o berlích. Od mládí projevoval mimořádné nadání. Studoval na technice i na univerzitě v Praze, jeden rok také na Humboldtově univerzitě v Berlíně. K jeho učitelům patřili mj. **Weierstrass** a **Kronecker**. Lerch již za studií publikoval 14 vědeckých prací.

V r. 1886 se stal soukromým docentem na pražské technice. Poněvadž tím však neměl zaručen žádný příjem, stal se současně asistentem u **E. Weyra**. V r. 1896 tak nastala paradoxní situace. Lerch byl v té době autorem cca 120 vědeckých prací, členem Královské české společnosti nauk i České akademie (od r. 1893), současně však byl bez místa, protože asistentem mohl být podle tehdejších předpisů nejvýše 10 let a stálé místo pro něj na pražských vysokých školách nebylo. (Také jeden z ukázkových příkladů malosti českých poměrů — nejen v minulosti.) Vzhledem ke svému jménu v zahraničí a na doporučení **Ch. Hermitea** byl jmenován řádným profesorem na univerzitě ve švýcarském Fribourgu.

V r. 1900 dosáhl Lerch svého největšího vědeckého úspěchu. Jako druhý Čech (po **J. E. Purkyňovi**) obdržel Velkou cenu přížské Akademie za vynikající vědeckou práci *Essaie sur le calcul du nombre des classes de formes quadratique binaires aux coefficientes entiers*. Současně byl Lerch jedním z kandidátů řádného členství této proslulé společnosti. (Spolu s ním tehdy kandidovali matematikové takového formátu jako např. **Hilbert** či **Dedekind**. Jmenován byl tehdy **Dedekind**.)

Když v r. 1906 vypršela Lerchovi smlouva ve Fribourgu, byl jmenován profesorem na technice v Brně. Tehdy měl vskutku světové jméno, současně se však u něho začaly projevovat zdravotní potíže způsobené cukrovkou, kterou tehdy prakticky nebylo možno léčit. V r. 1920 přešel na nově zřízenou Masarykovu univerzitu v Brně, kde se stal jejím prvním profesorem matematiky. Zemřel v době svého prázdninového pobytu v Sušici na prudký zápal plic a s ním spojené diabetické kóma.

Publikoval celkem 238 původních vědeckých prací. Nejvýznamnějších výsledků dosáhl v teorii nekonečných řad, speciálních funkcí a v teorii čísel. Jeho dílo, náležející svými problémy i metodami do závěrečného období klasické matematické analýzy, je významným přínosem české matematiky k matematice světové.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 409 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LERCH Matyáš (1860–1922)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 410 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

LEVI Beppo (1875–1941)

ITALSKÝ MATEMATIK.

Působil v Turinu, Piacenze a v Bologni, v r. 1939 emigroval do Argentiny, kde působil na univerzitě v Rosariu. Zabýval se zejména geometrií.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 411 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 412 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

LIE Sophus Marius (1842–1899)

NORSKÝ MATEMATIK.

Vystudoval univerzitu v Christianii (dnešní Oslo). Na studijním pobytu v Paříži (1870) se seznámil s řadou tehdejších čelných matematiků. Na jeho další práci mělo zásadní vliv setkání s F. Kleinem v Berlíně; ten ho přivedl ke studiu teorie grup.

Lie působil na univerzitách v Oslu a v Lipsku. Jeho práce o spojitých grupách z r. 1870 položila základy teorie tzv. *Lieových grup*.

Obr. 1

LIE Sophus Marius (1842–1899)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 413 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

LINDEMANN Lorenz Leonhard (1852–1939)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Zabýval se teorií funkcí, geometrií a teorií čísel. S využitím metod Ch. Hermitea v r. 1882 dokázal, že číslo π je transcendentní.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 414 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LINDEMANN Lorenz Leonhard (1852–1939)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 415 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 416 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

LIOUVILLE Joseph (1809–1882)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

Pracoval jako inženýr a vyučoval na pařížské polytechnice. V r. 1844 dokázal existenci transcendentních čísel, když odvodil, že čísla e a e^2 nemohou být kořenem žádné algebraické rovnice s racionálními koeficienty, tj. nejsou *algebraická*.

V r. 1836 založil a po řadu let vydával *Journal de mathématiques pure et appliquée*.

Obr. 1

LIOUVILLE Joseph (1809–1882)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 417 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 418 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

LITTLEWOOD John Edeneor (1885–1977)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Narodil se v Rochesteru, v letech 1892–1900 žil v jižní Africe. Vystudoval univerzitu v Cambridgi, kde také od r. 1910 působil.

Zabýval se **Fourierovými** řadami, teorií integrálu a především teorií čísel. Od r. 1912 úzce spolupracoval s **G. H. Hardym** až do **Hardyho** smrti v r. 1947. Jejich práce byla nazývána „matematikou Littlewood-Hardyho“ pro její vysokou originalitu. Zabývali se různými obory teorie čísel, kde je po nich pojmenována řada tvrzení.

Obr. 1

LITTLEWOOD John Edeneor (1885–1977)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 419 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 420 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

LOBAČEVSKIJ Nikolaj Ivanovič (1792–1856)

RUSKÝ MATEMATIK, JEDEN Z OBJEVITELŮ NEEUKLEIDOVSKÉ GEOMETRIE.

Narodil se v Nižním Novgorodě (za komunistické diktatury přejmenovaném na Gorkij). Vystudoval univerzitu v Kazani a na ní také celý život působil. Mimo jiné byl v letech 1823–1825 děkanem matematicko-fyzikální fakulty a 1827–1846 rektorem.

V počátcích své vědecké dráhy se pokoušel, jako řada matematiků před ním, dokázat 5. Eukleidův postulát. Již v r. 1823 však předložil vědecké radě univerzity učebnici geometrie, která se výrazně odlišovala od všech dosavadních. Vydělil tzv. *absolutní geometrii* (tj. část eukleidovské geometrie, kterou lze vybudovat bez 5. postulátu) a o 5. postulátu prohlásil, že ho dokázat nelze a že všechny dosavadní „důkazy“ jsou pouhými vysvětleními. Práce však byla ostře zamítnuta a rukopis se ztratil.

Dne 23. 2. 1826 předložil Lobačevskij novou práci *Zkrácený výklad základů geometrie* a současně o jejích výsledcích na univerzitě referoval. Tento den tak lze pokládat za den „zrození“ neeukleidovské geometrie. (Jak uvádíme v biografii [Gaussově](#), byl [Gauss](#) prokazatelně prvním objevitelem neeukleidovské geometrie. Nikdy však své práce nepředložil veřejnosti.)

Ani tato Lobačevského práce však nebyla publikována a Lobačevskij sám byl vystaven nevybíravým útokům ruské matematické komunity, která jeho ideje vůbec nepochopila. Lobačevskij přesto svou geometrii budoval i nadále; první výsledky posléze publikoval v letech 1829–1830 v *Kazaňském věstníku*.

Úplný výklad své geometrie podal v letech 1835–1838 v práci *Nové základy geometrie s úplnou teorií rovnoběžek*. V r. 1841 se s překladem jedné z jeho prací seznámil [Gauss](#), který ji pokládal

za natolik závažnou, že se začal učit rusky, aby mohl Lobačevského studovat v originále. Na **Gaussovo** doporučení byl Lobačevskij jmenován členem-korespondentem akademie v Göttingen.

Poslední Lobačevského prací byla *Pangeometrie* (1855), kterou již jako slepý pouze diktoval. Za svého života se Lobačevskij nedočkal ocenění své práce a zůstal prakticky nepochopen. Jeho geometrie začala být všeobecně uznávána až po r. 1868, kdy sestrojil **Beltrami** její první model.

Obr. 1

Obr. 2 Lobačevskij na poštovní známce SSSR

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 421 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LOBAČEVSKIJ Nikolaj Ivanovič (1792–1856)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 422 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LOBAČEVSKIJ Nikolaj Ivanovič (1792–1856)

obr. č. 2 z 2

Lobačevskij na poštovní známce SSSR

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 423 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

LORENTZ Hendrik Anton (1853–1928)

NIZOZEMSKÝ FYZIK A MATEMATIK.

V r. 1904 publikoval tzv. *Lorentzovu transformaci*, kterou podstatně využil Einstein při formulaci *speciální teorie relativity* (1905).

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 H. Lorentz na nizozemské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 424 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LORENTZ Hendrik Anton (1853–1928)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 425 z 638

FullScreen

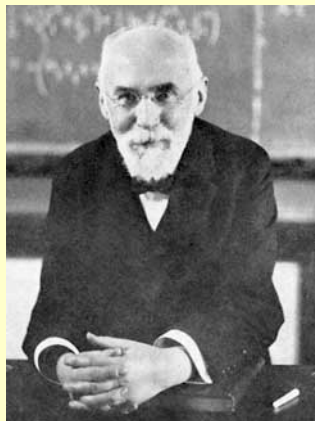
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LORENTZ Hendrik Anton (1853–1928)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 426 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LORENTZ Hendrik Anton (1853–1928)

obr. č. 3 z 3

H. Lorentz na nizozemské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 427 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 428 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

LUCAS François Edouard Anatole (1842–1891)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK.

Vystudoval Ecole normale v Amiensu a pracoval na pařížské observatoři. Během prusko-francouzské války (1870–71) sloužil jako důstojník u dělostřelectva. Po válce se stal profesorem matematiky na lyceu v Paříži.

Je znám především svými výsledky z teorie čísel. Odvodil například známou formuli pro **Fibonacciova** čísla

$$F_n = \frac{1}{\sqrt{5}} \left[\left(\frac{1 + \sqrt{5}}{2} \right)^n + \left(\frac{1 - \sqrt{5}}{2} \right)^n \right].$$

Lucas je rovněž autorem dodnes užívaného testu toho, zda dané přirozené číslo je prvočíslem. V r. 1876 pomocí této metody dokázal, že **Mersennovo** číslo $M_{127} = 2^{127} - 1$ je prvočíslo. Toto prvočíslo zůstalo největším prvočíslem objeveným bez použití počítačů.

Lucasův test ještě vylepšil v r. 1930 Lehmer. Protože se tento Lucasův-Lehmerův test ukázal jako mimořádně vhodný pro počítačové zpracování, je dnes využíván pro objevování velkých prvočísel.

Lucasův-Lehmerův test pracuje následovně: definujme posloupnost

$$S_2 = 4, S_3 = 14, S_4 = 194 \dots,$$

rekurentní formulí $S_{n+1} = S_{n-1}^2 - 2$.

Pak je **Mersennovo** číslo $M_p = 2^p - 1$, $p > 2$ prvočíslem právě tehdy, když M_p dělí S_p .

Lucas dokázal, že M_{127} opravdu dělí S_{127} , což bylo ovšem mimořádně náročné, protože musel dokázat, že

$$M_{127} = 170\ 141\ 183\ 460\ 469\ 231\ 731\ 687\ 303\ 715\ 884\ 105\ 727$$

dělí neuvěřitelně velké číslo S_{127} . To se mu podařilo jen díky tomu, že tuto dělitelnost dokázal bez toho, že by číslo S_{127} fakticky vyčíslil. (Poznamenejme pro zajímavost, že největším známým prvočíslem v době psaní tohoto textu, tj. v září 2000, je **Mersennovo** prvočíslo $M_{6972593} = 2^{6972593} - 1$, objevené v r. 1999. Toto prvočíslo má 2 098 960 cifer a jeho zapsání by si vyžádalo více místa než zabírají všechny texty na tomto CD).

Lucas byl dobře známý svými matematickými rekreacemi, z nichž jsme se v *Diskrétní matematika* zmínili o tzv. *Hanojské věži*. Jeho čtyřdílná kniha *Récréations mathématiques* (1882–94) se stala klasickou.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 429 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LUCAS François Edouard Anatole (1842–1891)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 430 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 431 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

LUTHER Martin (1483–1546)

NĚMECKÝ TEOLOG, ZAKLADATEL NĚMECKÉHO PROTESTANTISMU, HLAVNÍ PŘEDSTAVITEL NĚMECKÉ MĚŠŤANSKÉ REFORMACE.

Studoval na univerzitě v Erfurtu, od r. 1508 byl profesorem teologie na univerzitě ve Wittenbergu. Jeho kritika papežské nadvlády na křesťanstvem vyvrcholila v r. 1520, kdy byl dán papežem do klatby.

Po r. 1522 Luther vystoupil proti svým radikálním pokračovatelům a stal se zásadním odpůrcem vyústění reformace v tzv. *německou selskou válku*. Vstoupil však do dějin nejen jako reformátor církevní, ale též reformátor v oblasti jazyka, školství a vzdělávání.

Obr. 1

Obr. 2 M. Luther na německé poštovní známce

LUTHER Martin (1483–1546)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 432 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

LUTHER Martin (1483–1546)

obr. č. 2 z 2

M. Luther na německé poštovní známce

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 433 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 434 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

LUZIN Nikolaj Nikolajevič (1883–1950)

RUSKÝ MATEMATIK, ZAKLADATEL SOVĚTSKÉ ŠKOLY METRICKÉ TEORIE FUNKCÍ.

Narodil se v Tomsku, vystudoval univerzitu v Moskvě (1908). V letech 1910–1914 pobýval v Göttingen a v Paříži, od r. 1914 působil v Moskvě.

Hlavních výsledků dosáhl v teorii funkcí, v deskriptivní teorii množin a v teorii parciálních diferenciálních rovnic.

Obr. 1

LUZIN Nikolaj Nikolajevič (1883–1950)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 435 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 436 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

MacMAHON Percy Alexander (1854–1929)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Pocházel z vojenské rodiny. Narodil se na Maltě, kde působil jeho otec jako brigádní generál. Percy byl rovněž vychováván pro vojenskou kariéru. Po ukončení vojenské školy sloužil v Indii a na Maltě, v r. 1881, po dosažení důstojnické hodnosti, se stal nejprve instruktorem matematiky na vojenské akademii a po třech letech profesorem fyziky na dělostřelecké škole, kde působil až do r. 1898, kdy odešel do výslužby.

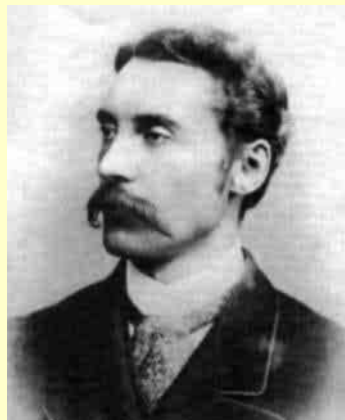
Ještě před odchodem do výslužby i poté byl aktivní v nejrůznějších oblastech a zastával rozmanité funkce. Například v letech 1894–1896 byl presidentem Londýnské matematické společnosti, v r. 1917 presidentem Královské astronomické společnosti apod.

V matematice se zabýval především teorií invariantů a poté kombinatorikou, zejména teorií číselných rozkladů a latinskými čtverci. Je autorem dvoudílné monografie *An introduction to combinatory analysis* (1915, 1916), která se stala klasickou.

Obr. 1

MacMAHON Percy Alexander (1854–1929)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 437 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

MACH Ernst (1838–1916)

RAKOUSKÝ FYZIK.

Působil na univerzitách v Praze a ve Vídni. Jeho ideje přispěly ke vzniku teorie relativity.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 438 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

MACH Ernst (1838–1916)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 439 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

MARCELLUS Claudius

ŘÍMSKÝ KONSUL V R. 222 PŘ. KR., KTERÝ VEDL V R. 212 OBLÉHÁNÍ SYRAKÚS. V R. 208 PADL V BOJI PROTI KARTAGINSKÉMU VOJEVŮDCI HANNIBALLOVI(247–183 PŘ. KR.).

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 440 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 441 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

MENGER Karl (1902–1985)

RAKOUSKO-AMERICKÝ MATEMATIK.

Začal studovat na univerzitě ve Vídni, pod vlivem **Hahnovým** se však přeorientoval na matematiku. Ještě za studií nezávisle na **Urysonovi** přišel na definici *dimense*. **Uryson** však předčasně zemřel ještě před tím, než mohl svůj objev publikovat, což ovšem Menger nevěděl. Po ukončení studií odešel Menger na **Brouwerovo** pozvání do Amsterdamu a v r. 1938 emigroval do USA, kde působil do r. 1948 na univerzitě v Notre Dame. V r. 1948 přešel do Chicaga na Illinois Institute of Technology.

Nejvýznamnějších výsledků dosáhl v geometrii a v teorii dimense.

Obr. 1

MENGER Karl (1902–1985)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 442 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 443 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

MERSENNE Marin (1588–1648)

FRANCOUZSKÝ FYZIK, MATEMATIK A TEOLOG.

Studoval na jezuitské koleji současně s [Descartem](#) a poté na pařížské Sorbonně (1609–1611). Po studiích vstoupil do kláštera.

Dopisoval si s mnoha učenci, například s [Galileim](#), [Fermatem](#), [Pascalem](#) a dalšími. Stal se centrem významné pařížské vědecké komunity, z níž se časem vyvinula Francouzská akademie (1660).

Jsou po něm nazvána *Mersennova prvočísla*, jichž je dodnes známo jen několik desítek. Právě mezi těmito prvočíslly jsou dnes vyhledávána největší prvočísla.

Obr. 1

MERSENNE Marin (1588–1648)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 444 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 445 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

MICHELANGELO Buonarroti (1475–1564)

ITALSKÝ SOCHAŘ, MALÍŘ, ARCHITEKT A BÁSNÍK.

Jeho dílem vrcholí renesance a začíná baroko. Nejvýznamnějším malířským dílem je fresková výzdoba Sixtinské kaple ve Vatikánu.

Obr. 1 Jedna z nejnámějších Michelangelových soch – David (Firence)

Obr. 2 Michelangelova socha Mojžíše (Řím)

Obr. 3 Detail Michelangelovy Piety (Řím)

Obr. 4 Postava Adama z Michelangelovy výzdoby Sixtinské kaple (Řím)

MICHELANGELO Buonarotti (1475–1564)

obr. č. 1 z 4

Jedna z nejznámějších Michelangelových soch – David (Firence)

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 446 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

MICHELANGELO Buonarotti (1475–1564)

obr. č. 2 z 4

Michelangelova socha Mojžíše (Řím)

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 447 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

MICHELANGELO Buonarotti (1475–1564)

obr. č. 3 z 4

Detail Michelangelovy Piety (Řím)

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 448 z 638

FullScreen

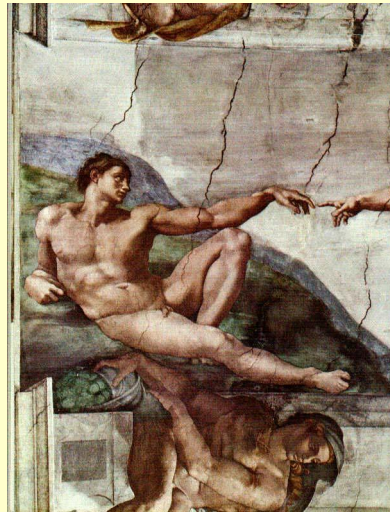
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

MICHELANGELO Buonarotti (1475–1564)

obr. č. 4 z 4

Postava Adama z Michelangelovy výzdoby Sixtinské kaple (Řím)

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 449 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

MICHELSON Albert Abraham (1852–1931)

AMERICKÝ FYZIK NĚMECKÉHO PŮVODU.

Zabýval se analýzou světla, spektroskopií a konstrukcí optických přístrojů. V r. 1907 obdržel Nobelovu cenu.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 450 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 451 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

MINKOWSKI Hermann (1864–1909)

NĚMECKÝ MATEMATIK A FYZIK.

Narodil se v Aleksotach (v dnešní Litvě), studoval v Königsbergu a v Berlíně, působil v Bonnu, v Königsbergu, v Curychu a v Göttingen.

Ještě jako student obdržel Velkou cenu pařížské akademie za práci z teorie čísel. Této teorii se také celý život věnoval, přestože se zabýval i geometrií, topologií, matematickou fyzikou aj.

Vytvořil matematické základy *obecné teorie relativity*, zejména rozvíjel teorii čtyřrozměrného prostoru – *Minkowského časoprostor*. Tato teorie byla blízka *Lobačevského* geometrii, neboť tento prostor byl opatřen hyperbolickou metrikou.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

MINKOWSKI Hermann (1864–1909)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 452 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

MINKOWSKI Hermann (1864–1909)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 453 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

MINKOWSKI Hermann (1864–1909)

obr. č. 3 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 454 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 455 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

MÖBIUS August Ferdinand (1790–1869)

NĚMECKÝ MATEMATIK A ASTRONOM.

Působil na univerzitě v Lipsku, kde byl též ředitelem hvězdárny. Zabýval se především geometrií. Vytvořil novou klasifikaci křivek a ploch. V r. 1858 předložil plochu o jedné straně – známý *Möbiův list*. Tato plocha hraje důležitou roli v topologii. V teorii čísel a v algebře jsou známy Möbiovy inverzní formule. S nimi souvisí Möbiova funkce $\mu(n)$, definovaná následovně: $\mu(1) = 1$, $\mu(n) = 0$ je-li n dělitelné čtvercem některého prvočísla a $\mu(n) = (-1)^s$, je-li n součinem s navzájem různých prvočísel.

Obr. 1

MÖBIUS August Ferdinand (1790–1869)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 456 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 457 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

de MOIVRE Abraham (1667–1754)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Narodil se ve Francii, studoval na Sorbonně, v letech 1685–1688 byl jako protestant vězněn, poté emigroval do Anglie. Byl přítelem I. Newtona.

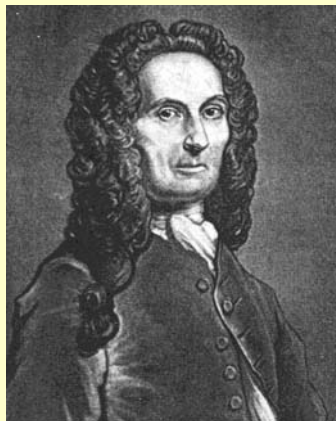
Zabýval se teorií řad, teorií pravděpodobnosti, komplexními čísly aj. Objevil souvislosti mezi rekurentními formulemi a diferencními rovnicemi.

Zformuloval pravidla pro násobení, umocňování a odmocňování komplexních čísel (*Moivreova věta*).

Obr. 1

de MOIVRE Abraham (1667–1754)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 458 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 459 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

MONGE Gaspard (1746–1818)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, CHEMIK A TECHNIK, TVŮRCE DESKRIPTIVNÍ GEOMETRIE, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ PAŘÍŽSKÉ POLYTECHNIKY.

Vystudoval školu pro vojenské inženýry v Meziéres, kde pak působil jako učitel matematiky a fyziky (1768–1780). Od r. 1780 učil hydrauliku ve škole v Louvres u Paříže. V té době se zabýval matematickou analýzou, chemií, metrologií a mechanikou.

V období Velké francouzské revoluce pracoval nejprve v komisi pro stanovení nové soustavy měř a vah, v letech 1792–1793 byl ministrem námořnictva a organizátorem národní obrany. V období císařství se sblížil s **Napoleonem**, účastnil se jeho tažení do Egypta a spolupůsobil při zakládání *Egyptského institutu* v Káhiře (1798).

Světového uznání se mu dostalo jako zakladateli **deskriptivní geometrie**, kterou sice vybudoval v 70. letech, hlavní práce o této problematice však publikoval až v r. 1799. Mj. je rovněž autorem dodnes užívaného značení parciálních derivací v diferenciální geometrii.

Obr. 1

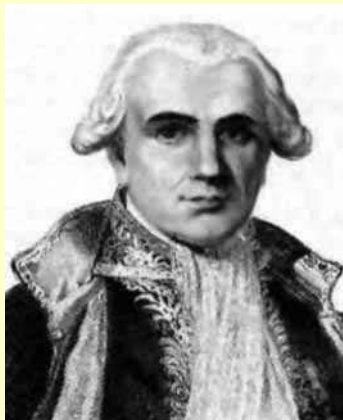
Obr. 2

Obr. 3 G. Monge na francouzské poštovní známce

Obr. 4 G. Monge na francouzské poštovní známce

MONGE Gaspard (1746–1818)

obr. č. 1 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 460 z 638

FullScreen

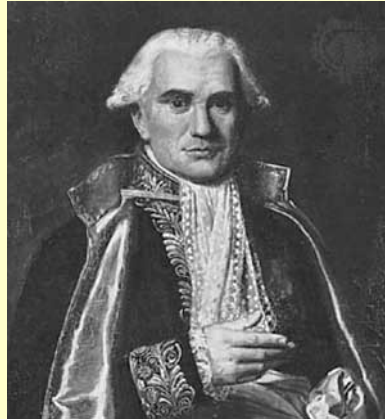
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

MONGE Gaspard (1746–1818)

obr. č. 2 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 461 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

MONGE Gaspard (1746–1818)

obr. č. 3 z 4

G. Monge na francouzské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 462 z 638

FullScreen

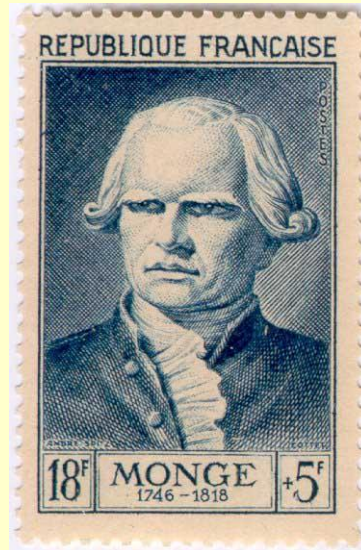
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

MONGE Gaspard (1746–1818)

obr. č. 4 z 4

G. Monge na francouzské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 463 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 464 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

de MORGAN Augustus (1806–1909)

SKOTSKÝ MATEMATIK A LOGIK.

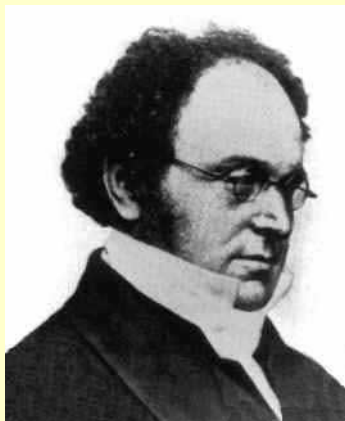
Narodil se v Indii, vystudoval univerzitu v Cambridgi, působil převážně v Londýně. Je autorem řady prací z algebry, aritmetiky, matematické analýzy, teorie pravděpodobnosti, především je však jedním ze zakladatelů formální algebry. V r. 1847 uveřejnil práci *Formální logika čili výpočet odvození nutného a možného*, v níž jistým způsobem předběhl G. Boolea. Později de Morgan s úspěchem studoval logiku relací (známá *de Morganova pravidla*).

Obr. 1

Obr. 2 de Morgan na studentské karikatuře

de MORGAN Augustus (1806–1909)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 465 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

de MORGAN Augustus (1806–1909)

obr. č. 2 z 2

de Morgan na studentské karikatuře

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 466 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#) [Dopředu](#)

Stránka 467 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

MORGENSTERN Oscar (1902–1977)

AMERICKÝ MATEMATIK A EKONOM.

Narodil se v Görlitz v Rakousku-Uhersku (v dnešním Německu), vystudoval univerzitu ve Vídni (1925). Do r. 1928 byl na studijních pobytech v Anglii, USA, Francii a Itálii. Pak až do r. 1937 působil na vídeňské univerzitě a v r. 1938 emigroval do USA.

Rozpracovával matematické metody v ekonomii. Společně s von Neumannem od r. 1928 budoval *teorii her*. Jejich společná práce *Teorie her a ekonomické chování* vyšla v r. 1944.

«

NAPOLEON I. Bonaparte (1769–1821)

FRANCOUZSKÝ CÍSAŘ V LETECH 1804–1814, PAK JEŠTĚ ZNÁMÝCH „STO DNÍ“ V R. 1815.

Původním jménem Napoleone Buonaparte. Bohatý zdroj informací o Napoleonovi lze nalézt na oficiálních [Napoleonových stránkách](#) na Internetu.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 468 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NAPOLEON I. Bonaparte (1769–1821)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 469 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NAPOLEON I. Bonaparte (1769–1821)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 470 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NAPOLEON I. Bonaparte (1769–1821)

obr. č. 3 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 471 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

n

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 472 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

NEPER John (1550–1617)(též NAPIER)

SKOTSKÝ MATEMATIK.

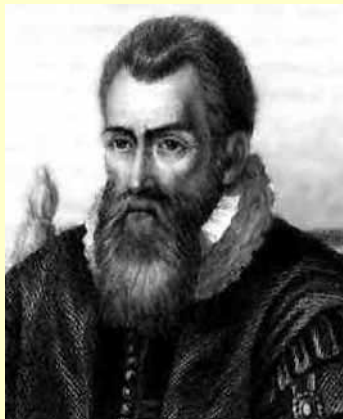
Sloužil v armádě a současně se zabýval matematikou, především zjednodušením výpočetních metod. Již v r. 1594 přišel na ideu logaritmů, jejichž vlastnosti popsal v práci *Popis podivuhodných vlastností logaritmů* (1614). Zde jsou i tabulky logaritmů některých elementárních funkcí.

Obr. 1

Obr. 2

NEPER John (1550–1617)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 473 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEPER John (1550–1617)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 474 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 475 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

NETTO Eugen Otto Erwin (1848–1919)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Vystudoval matematiku u [Weierstrasse](#) v Berlíně (1870). Působil na gymnáziu, od r. 1879 byl mimořádným profesorem na univerzitě ve Štrasburku (který v té době patřil Německu), v r. 1882 přešel jako mimořádný profesor do Berlína a v r. 1888 byl jmenován řádným profesorem v Giessenu.

Zabýval se zejména teorií grup a jejími aplikacemi v teorii čísel.

Obr. 1

NETTO Eugen Otto Erwin (1848–1919)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 476 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 477 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

NEUMANN John von (1903–1957)

AMERICKÝ MATEMATIK MAĎARSKÉHO PŮVODU, JEDEN Z NEJVĚTŠÍCH MATEMATIKŮ 20. STOLETÍ.

Narodil se v Budapešti. Studoval matematiku a chemii nejprve na univerzitě v Berlíně (1921–1923), poté na polytechnice v Curychu.

Studia dokončil na univerzitě v Budapešti. V letech 1927–1929 působil na univerzitě v Berlíně, poté na univerzitě v americkém Princetonu (1930–1933) a od r. 1933 pak v tamním *Institute for Advanced Study*.

Od r. 1940 byl významně zapojen do vojenského výzkumu, v letech 1943–1955 pracoval v proslulé laboratoři v Los Alamos. V letech 1954–1955 byl členem Výboru pro vývoj elektronických počítačů, od r. 1954 pak členem komise USA pro atomovou energii. Byl prezidentem *American Mathematical Society*, obdržel řadu vědeckých poct a vyznamenání.

Výrazně ovlivnil vývoj matematiky ve 20. století. Zabýval se logikou, teorií množin, algebrou, funkcionální analýzou, teorií míry, topologií, teorií spojitých grup, teorií pravděpodobnosti, vývojem elektronických počítačů, teorií her, teorií automatů aj.

Prvních významných matematických výsledků dosáhl v době svého berlínského působení, kdy spolupracoval na *Hilbertově programu*. Je autorem ideje zobecnění teorie množin, tzv. teorie tříd, zformalizované v *Gödel-Bernaysově axiomatice*.

Zobecnil výsledky H. Weyla a G. Carlemanna a vytvořil *spektrální teorii neomezených lineárních operátorů* v hilbertovských prostorech. Tuto práci pak rozvíjel v různých oblastech matematiky i v kvantové mechanice.

V teorii topologických grup dokázal, že každá souvislá kompaktní topologická grupa konečné

dimenze je Lieovou grupou.

Společně s O. Morgensternem položil v r. 1928 základy *teorie her* a dokázal, že tuto teorii lze aplikovat v ekonomii a v řadě společenských věd. Společně se S. Ulamem poprvé zformuloval tzv. *metodu Monte-Carlo*. V r. 1944 našel matematické ekvivalenty *Schrödingerovy vlnové mechaniky* a *Heisenbergovy maticové mechaniky*.

Po válce zformuloval progresivní koncepci konstrukce elektronických počítačů, která byla respektována až do 80. let 20. století. Byl jedním z autorů projektu ENIAC (1944).

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 von Neumann před počítačem ENIAC

Obr. 4 von Neumann na maďarské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 478 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEUMANN John von (1903–1957)

obr. č. 1 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 479 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEUMANN John von (1903–1957)

obr. č. 2 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 480 z 638

FullScreen

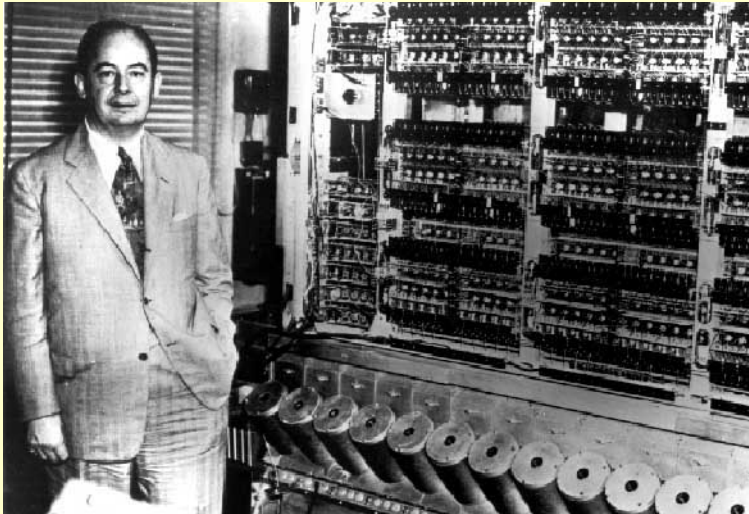
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEUMANN John von (1903–1957)

obr. č. 3 z 4

von Neumann před počítačem ENIAC

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 481 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEUMANN John von (1903–1957)

obr. č. 4 z 4

von Neumann na maďarské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 482 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 483 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

NEWTON Isaac (1642–1727)

ANGLICKÝ MATEMATIK, FYZIK, OPTIK A FILOZOF, JEDEN Z NEJVĚTŠÍCH SVĚTOVÝCH VĚDCŮ VŠECH DOB.

Narodil se ve Woolsthorpe po smrti svého otce, statkáře v Lincolnshiru. Matka se po třech letech znovu provdala a odstěhovala se, Isaaca vychovávala babička. Rodný dům, v němž prožil dětská léta, se dodnes zachoval.

Od pěti let byl v internátních školách. Matčina snaha, aby se ujal zděděného statku, ztroskotala na jeho absolutním nezájmu. Málomluvný a neustále do svých problémů zahloubaný chlapec působil dokonce na své okolí dojmem zaostalého dítěte.

V letech 1661–1665 studoval v Cambridgi na slavné *Trinity College*. Důkladně se seznámil s *Eukleidovými Základy*, s dílem *Keplera*, *Descarta*, *Galileiho* aj. Velký vliv na něj měl jeho učitel *I. Barrow*. (Ten se v r. 1669 vzdal vedení katedry, aby uvolnil místo Newtonovi.)

V letech 1665–1666 byla univerzita uzavřena, neboť v Anglii řádila morová epidemie. Newton se uchýlil do rodného Woolsthorpu a právě v tomto období rozpracovával řadu idejí, které později rozvinul ve významné teorie. V této době tak připravoval svoji optiku, gravitační teorii, klasickou mechaniku, diferenciální a integrální počet (který on sám nazýval metodou „fluxí“ (Přitom se však nepochybně věnoval i své celoživotní zálibě — alchymii.)

V letech 1669–1701 byl vedoucím katedry v Cambridgi. V r. 1702 byl zvolen členem Královské společnosti nauk, v r. 1703 byl jejím prezidentem. Zastával i další veřejné funkce. V r. 1696 se stal správcem mincovny, byl členem parlamentu, v r. 1705 byl povýšen do šlechtického stavu. V 17. století stála věda před problémem, jak popsát zákony pohybu. Pro tyto účely byl do-

savadní matematický aparát nedostatečný, neboť matematika byla, zkratkovitě řečeno, matematikou konstantních veličin. Hlavní Newtonovou zásluhou v matematice je to, že prakticky současně s **Leibnizem**, avšak zcela nezávisle na něm, vybudoval **diferenciální** a **integrální počet**.

Newtonova koncepce přitom byla zcela odlišná od koncepce **Leibnizovy**. Zatím co **Leibniz** budoval „čistou“ matematickou analýzu, vycházející přitom z abstraktních koncepcí, Newton chápal matematiku jako nástroj fyzikálního poznávání světa. Souvislost matematiky a fyziky je v jeho „metodě fluxí“ zcela zjevná.

Základní ideje této metody, jak již bylo řečeno, zformuloval v letech 1665–1666. Vycházel přitom z idejí **Cavalieriho**, **Fermata**, **Wallise**, **Barrowa** a dalších. V dalších letech pak tuto metodu intenzivně rozpracovával. Ve sporech, které později mezi ním a **Leibnizem** ohledně priority vznikly, se promítla Newtonova nesmírná línost v publikování výsledků. Tak například svou metodu fluxí prakticky sepsal pravděpodobně v r. 1671, poprvé však vyšla tiskem v r. 1736, tj. 9 let po jeho smrti. Teorii řad dokončil v r. 1669, vydal ji v r. 1711, učebnici algebry napsal v r. 1674, vyšla 1707 atd.

Tak se stalo, že **Leibniz** uveřejnil svou první práci z infinitezimálního počtu o 28 let dříve než Newton (1884), přestože Newton znal tyto výsledky fakticky o 10 let dříve než **Leibniz**. Newtonův přínos matematice však nespočívá jen ve vybudování diferenciálního a integrálního počtu. V algebře vybudoval metodu numerického řešení algebraických rovnic (*Newtonova metoda*), důležité věty odvodil o symetrických funkcích kořenů algebraických rovnic atd.

V práci *Philosophiae naturalis principia mathematica* (*Matematické základy přírodovědy*, 1687) popsal rozvinutou teorii kuželoseček, nezbytnou pro nebeskou mechaniku. Práce *Výpočet křivek třetího řádu* (1704) sehrála důležitou roli v rozvoji analytické a projektivní geometrie. Newtonovy práce z fyziky, které zcela změnily v 17. století nazírání na svět a postavení člověka v něm, mají dodnes zásadní důležitost. Jejich rozbor však přesahuje rámec tohoto textu.

Obr. 1

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 484 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4 Newtonův portrét od E. Seemana z r. 1726

Obr. 5 Newtonův portrét od Knellera z r. 1703

Obr. 6 Posmrtná Newtonova maska

Obr. 7 Newtonova medaile vydaná v r. 1727 – v roce Newtonova úmrtí

Obr. 8 Newtonova socha v Cambridgi

Obr. 9 Newton na německé poštovní známce

Obr. 10 Newton na poštovní známce SSSR

Obr. 11 Newton na francouzské poštovní známce

Obr. 12 Newton na poštovní známce Dubaie

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 485 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 1 z 12

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 486 z 638

FullScreen

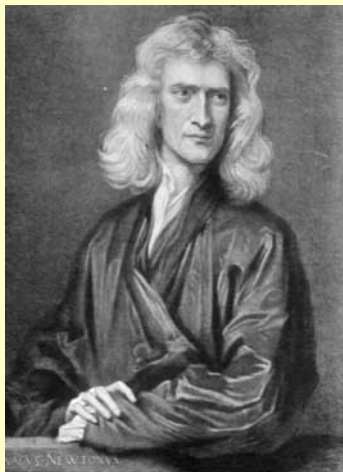
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 2 z 12

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 487 z 638

FullScreen

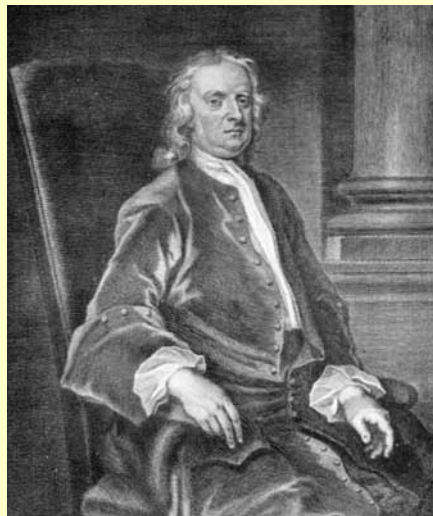
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 3 z 12

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 488 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 4 z 12

Newtonův portrét od E. Seemana z r. 1726

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 489 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 5 z 12

Newtonův portrét od Knellera z r. 1703

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 490 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 6 z 12

Posmrtná Newtonova maska

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 491 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 7 z 12

Newtonova medaile vydaná v r. 1727 – v roce Newtonova úmrtí

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 492 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 8 z 12

Newtonova socha v Cambridgi

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 493 z 638

FullScreen

Verze k tisku

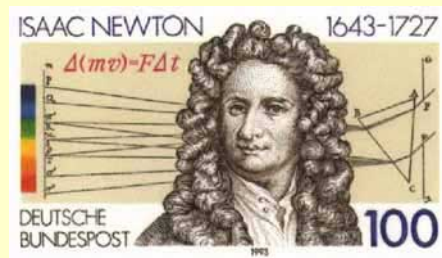
Zavřít BM

Ukončit CD

text 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 9 z 12

Newton na německé poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 494 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

text 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 10 z 12

Newton na poštovní známce SSSR

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 495 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

text 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 11 z 12

Newton na francouzské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 496 z 638

FullScreen

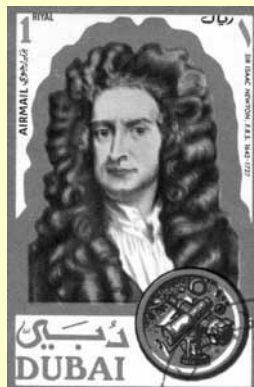
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

NEWTON Isaac (1642–1727)

obr. č. 12 z 12

Newton na poštovní známce Dubaie

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 497 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

ORE Oystein (1899–1968)

AMERICKÝ MATEMATIK NORSKÉHO PŮVODU.

Vystudoval univerzitu v Oslo, od r. 1929 působil v USA na univerzitě v Yale. Autor jedné z prvních učebnic teorie grafů.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 498 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 499 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

OSTROGRADSKIJ Michail Vasiljevič (1801–1862)

RUSKÝ MATEMATIK.

Od r. 1828 působil v Petrohradě. Zabýval se především integrálním počtem. Nepochopil ideje **Lobačevského** a velmi ostře proti neeukleidovské geometrii vystupoval.

Obr. 1

OSTROGRADSKIJ Michail Vasiljevič (1801–1862)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 500 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 501 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

OZANAM Jacques (1640–1717)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, CHEMIK A TEOLOG.

Na otcovo přání studoval teologii, více ho však zajímala matematika a chemie. Po otcově smrti teologie zanechal a stal se učitelem matematiky. Působil v Lyonu a v Paříži. Zabýval se zejména *rekreační matematikou*, analýzou, kartografií a vojenským inženýrstvím. Do dějin matematiky se zapsal především svou čtyřdílnou knihou *Récréations mathématique et physiques*, která vycházela opakovaně po 200 let.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 502 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

PACIOLI Luca (1445–1517)

ITALSKÝ MATEMATIK.

Vyučoval matematiku v Římě, Neapoli, Florencii, Bologni a Benátkách. Byl učitelem a přítelem **Leonarda da Vinciho**. V knize *Suma znalostí z aritmetiky, geometrie, učení o proporcích a proporcionalitách* (1494) shrnul většinu tehdejších znalostí z aritmetiky, algebry a trigonometrie. Po **Fibonacciově** *Knize o abaku* z r. 1202 to byla v Evropě první fundamentální matematická práce.

Obr. 1

Obr. 2 L. Pacioli na italské poštovní známce

PACIOLI Luca (1445–1517)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 503 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PACIOLI Luca (1445–1517)

obr. č. 2 z 2

L. Pacioli na italské poštovní známce

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 504 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 505 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

PAPPOS z Alexandrie (2. pol. 3. stol.)

STAROŘECKÝ MATEMATIK.

Údaje o jeho životě se nedochovaly, ví se pouze, že působil v Alexandrii. Z velké části se dochovalo jeho základní dílo *Collectio mathematica* (*Matematická sbírka*). Je to obsáhlý přehled tehdejších matematických znalostí.

«

PARMENIDÉS z Eleje (kolem 540–470 př. Kr.)

STAROŘECKÝ FILOZOF.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 506 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 507 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

PASCAL Blaise (1623–1662)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, FYZIK A FILOZOF.

Otec, Étienne Pascal (1588–1651), byl matematikem-amatérem, účastníkem **Mersennova** kroužku v Paříži a přítelem řady významných vědců. Blaise se těchto schůzek účastnil od svých 16 let, pod otcovým vedením přitom studoval matematiku.

Již v této době (1640) uveřejnil svou první práci o kuželosečkách, v níž je obsažena jedna ze základních vět projektivní geometrie, tzv. *velká Pascalova věta*.

Řadu prací věnoval číselným řadám a studiu binomických koeficientů. V práci *Traktát o aritmetických trojúhelnících* zavedl známý *Pascalův trojúhelník* – tabulku, do níž byly uspořádány koeficienty rozkladu výrazu $(a + b)^n$ pro různá n . (Tento trojúhelník však znali indiští matematikové již ve 12. století.)

Způsob zavedení kombinačních čísel Pascalovi umožnil jejich aplikaci v **teorii pravděpodobnosti**, kterou společně s **Fermatem** založil. První výsledky z teorie pravděpodobnosti a z kombinatoriky lze totiž nalézt právě v jejich vzájemné korespondenci.

Významných výsledků dosáhl i při studiu nekonečně malých veličin. Podle **Leibnizových** slov to byly právě Pascalovy ideje, které ho přivedly k vybudování infinitezimálního počtu.

V r. 1642 Pascal zkonstruoval první mechanický počítací stroj, který uměl sčítat a odčítat.

Od r. 1654 se Pascal přestal věnovat vědecké práci, r. 1655 odešel do kláštera. Ve filozofii byl názorovým odpůrcem **Descartovým**.

Obr. 1

Obr. 2 B. Pascal na francouzské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

◀◀ ◀ ▶ ▶▶

Zpět Dopředu

Stránka 508 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PASCAL Blaise (1623–1662)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 509 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PASCAL Blaise (1623–1662)

obr. č. 2 z 2

B. Pascal na francouzské poštovní známce

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 510 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 511 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

PEANO Giuseppe (1855–1932)

ITALSKÝ MATEMATIK A LOGIK.

Působil v Turinu. Zabýval se základy matematiky, logikou, neeukleidovskou geometrií a aritmetikou. Předložil několik axiomatických geometrických systémů. Společně s **Burali-Forim** se zabýval základy matematiky, v r. 1891 vytvořil známou axiomatiku množiny přirozených čísel. Významně přispěl k rozvoji formální logiky. Mnohaleté úsilí věnoval vytváření umělého jazyka *Interlingua*.

Obr. 1

PEANO Giuseppe (1855–1932)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 512 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 513 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

PEIRCE Charles Santiago Sanders (1839–1914)

AMERICKÝ MATEMATIK, LOGIK A FILOZOF.

Působil na univerzitě Ch. Hopkinse a na Harvardu. Byl významným filozofem. Je autorem termínu „pragmatismus“, jehož hlavní myšlenky zformuloval. Prácními ze sémiotiky ovlivnil matematickou logiku a soudobý pozitivismus.

Publikoval řadu prací z matematiky, fyziky, geodézie, meteorologie, astronomie a logiky. Jeho nejvýznamnější matematické práce se týkají matematické logiky, teorie pravděpodobnosti a různých odvětví algebry. V letech 1867–1885 vybudoval logiku relací jako nástroj logické analýzy matematiky. Předložil modifikaci **Booleovy** algebry, kterou přizpůsobil **de Morganově** logice. V r. 1880 nezávisle na **Frobeniovi** dokázal, že kvaterniony jsou jediným tělesem konečné dimenze nad polem reálných čísel.

Rozvíjel rovněž maticový počet a teorii spojitých grup; v tomto směru navazoval na **Poincarého**. Nezávisle na **Fregem** zavedl pojem *kvantifikátoru*. Společně s **F. Schröderem** rozvíjel teorii svazů.

Obr. 1

PEIRCE Charles Santiago Sanders (1839–1914)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 514 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 515 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

PETERSEN Julius Peter Christian (1839–1910)

DÁNSKÝ MATEMATIK.

Zabýval se algebrou, teorií čísel, analýzou, mechanikou a dalšími oblastmi matematiky, největší ohlas však měly jeho práce o pravidelných grafech. Jeho článek z r. 1891 je považován za zrod této teorie.

Proslulé se staly rovněž jeho učebnice pro střední i vysoké školy, přestože byly velmi obtížné a byly psány pro nadprůměrné studenty.

Obr. 1

PETERSEN Julius Peter Christian (1839–1910)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 516 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 517 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

PLATÓN (427–347 př. Kr.)

STAROŘECKÝ FILOZOF, JEDEN Z NEJVĚTŠÍCH ANTICKÝCH MYSLITELŮ.

Kolem r. 387 př. Kr. založil v Aténách filozofickou školu – Akademii. Byl žákem Sokratovým a učitelem Aristotelovým. Jeho učení je syntézou racionalismu a mystiky.

Učil, že znalost matematiky je pro každého vzdělaného člověka nezbytná a zavedl matematiku jako vyučovací předmět. Podle jeho mínění leží matematické objekty někde mezi skutečnými věcmi a čistými idejemi.

Je jedním ze zakladatelů logické matematické metody. Ke čtyřem matematickým disciplínám pythagorejců – aritmetice, geometrii, astronomii a hudbě, přiřadil ještě stereometrii, což však nebylo v dalším vývoji matematiky akceptováno.

Obr. 1 Platón na Raffaellově fresce

Obr. 2 Platón na ilustraci z Boethiovy knihy

Obr. 3 Freska zobrazující Platónovu Akademii

PLATÓN (427–347 př. Kr.)

obr. č. 1 z 3

Platón na Raffaelově fresce

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 518 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PLATÓN (427–347 př. Kr.)

obr. č. 2 z 3

Platón na ilustraci z Boethiovy knihy

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 519 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PLATÓN (427–347 př. Kr.)

obr. č. 3 z 3

Freska zobrazující Platónovu Akademii

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 520 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

PLÜCKER Julius (1801–1868)

NĚMECKÝ MATEMATIK A FYZIK.

Rozvíjel analytickou geometrii, vypracoval nové metody projektivní geometrie a teorii zobecněných homogenních souřadnic (*Plückerovy souřadnice*).

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 521 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PLÜCKER Julius (1801–1868)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 522 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 523 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

POINCARÉ Henri Jules (1854–1912)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, FYZIK, ASTRONOM A FILOZOF, ČLEN VÍCE NEŽ 35 ZAHRANIČNÍCH AKADEMIÍ, JEDEN Z NEJVĚTŠÍCH SVĚTOVÝCH VĚDCŮ PŘELOMU 19. A 20.STOLETÍ.

Narodil se v Nancy, vystudoval polytechniku v Paříži (1879), současně však získal doktorát z matematiky na pařížské univerzitě. V letech 1879–1881 přednášel matematickou analýzu na univerzitě v Cannes, v letech 1881–1885 pak na univerzitě v Paříži. Tam se také stal v r. 1886 profesorem matematické fyziky a teorie pravděpodobnosti a v r. 1895 i profesorem nebeské mechaniky.

Prakticky neexistuje odvětví matematiky a jejích aplikací, v němž by Poincaré nedosáhl výsledků prvořadé důležitosti. Jeho základní práce se týkají teorie čísel, algebry, topologie, algebraické topologie, diferenciálních rovnic, matematické fyziky, nebeské mechaniky, základů matematiky aj. V mnoha odvětvích přitom předvídal další vývoj vědy. Jeho dílo obsahuje více než 1 000 prací, z nichž mnohé patří stejným právem do několika vědeckých disciplín.

Významně přispěl k řešení problému tří těles, podal novou interpretaci **Lobačevského** geometrie, položil základy *kombinatorické topologie*. Počínaje rokem 1899 se účastnil diskuse o teorii elektronu, vypracované **Lorentzem**. Odvodil, že **Lorentzova** transformace generuje grupu, v níž je kvadratická forma $x^2 + y^2 + z^2 - t^2$ invariantem. Již v r. 1904 na Mezinárodním kongresu v Saint Louis (USA) zformuloval zákon, který později nazval *zákonem relativity*. Matematické důsledky tohoto zákona publikoval v práci *O dynamice elektronu* v r. 1905, tedy v téměř roce, kdy **Einstein** uveřejnil svou *speciální teorii relativity*.

Lze se oprávněně domnívat, že jen chybná filozofická koncepce Poincarého způsobila, že se

sám nestal tvůrcem teorie relativity, neboť všechna podstatná fakta této teorie znal a rozpracoval dříve než Einstein.

Ve filozofii byl přívržencem tzv. **machismu**. Užitečnost vědecké teorie podle něho spočívá pouze ve vhodnosti popisu a užitečnosti jejího použití, není však odrazem nějakých skutečných vlastností světa.

Poincarého jméno nese přední Matematický ústav v Paříži.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

◀◀ ◀ ▶ ▶▶

Zpět Dopředu

Stránka 524 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

POINCARÉ Henri Jules (1854–1912)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 525 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 526 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

PÓLYA Gyergy (1887–1985)

MAĎARSKÝ MATEMATIK.

Začal studovat jazyky a literaturu na univerzitě ve svém rodišti, v Budapešti. Matematiku začal studovat jako pomůcku k porozumění filozofii, stala se však jeho životním osudem.

V r. 1913 odešel do Göttingen, kde se setkal s [Hilbertem](#), [Wylem](#) a dalšími vynikajícími matematiky. O r. 1914 působil v Curychu, od r. 1924 v Anglii, kde spolupracoval například s [Hardym](#) a [Littlewoodem](#). V r. 1940 emigroval do USA, kde působil především na Stanfordově univerzitě v Kalifornii. Ještě před emigrací však v Evropě vydal svou nejslavnější knihu *How to solve it*, která vyšla více než v milionu výtisků v řadě jazyků.

Pólya je zakladatelem současné heuristiky, významných výsledků dosáhl v teorii funkcí komplexní proměnné, v teorii čísel aj.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

PÓLYA Gyergy (1887–1985)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 527 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PÓLYA Gyergy (1887–1985)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 528 z 638

FullScreen

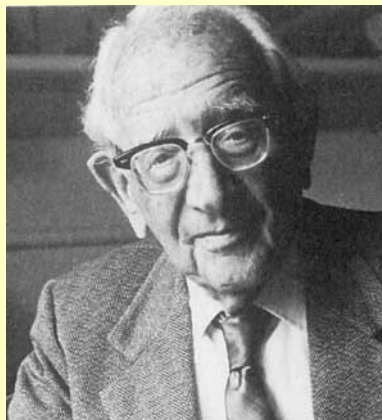
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PÓLYA Gyergy (1887–1985)

obr. č. 3 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 529 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 530 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

PTOLEMAIOS Klaudios (okolo 100–asi 178)

STAROŘECKÝ ASTRONOM, MATEMATIK A GEOGRAF.

O jeho životě není téměř nic známo. Pocházel z Egypta, žil a působil v Alexandrii. Jeho hlavním dílem je astronomická kniha známá pod názvem jejího arabského překladu *Almagest*. V ní je uveden přehled znalostí rovinné i sférické trigonometrie. Do dějin vešel jako tvůrce geocentrické soustavy.

Obr. 1

Obr. 2 Ptolemaios s astrolábem – ilustrace z knihy z 15. století

Obr. 3 Ptolemaios na poštovní známce Burundi

Obr. 4 Titulní list Ptolemaiova *Almagestu*

PTOLEMAIOS Klaudios (okolo 100–asi 178)

obr. č. 1 z 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 531 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PTOLEMAIOS Klaudios (okolo 100–asi 178)

obr. č. 2 z 4

Ptolemaios s astrolábem – ilustrace z knihy z 15. století

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 532 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PTOLEMAIOS Klaudios (okolo 100–asi 178)

obr. č. 3 z 4

Ptolemaios na poštovní známce Burundi

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 533 z 638

FullScreen

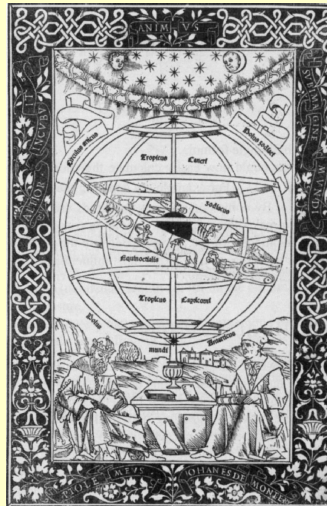
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

PTOLEMAIOS Klaudios (okolo 100–asi 178)

obr. č. 4 z 4

Titulní list Ptolemaiova Almagestu

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 534 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 535 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

PURKYNĚ Jan Evangelista (1787–1869)

ČESKÝ PŘÍRODOVĚDEC SVĚTOVÉHO VÝZNAMU, NÁRODNÍ BUDITEL A ORGANIZÁTOR ČESKÉHO VĚDECKÉHO ŽIVOTA.

Původně studoval bohosloví, později však přešel na studium lékařství. V r. 1823 se stal profesorem fyziologie ve Vratislavi, od r. 1850 byl profesorem univerzity v Praze.

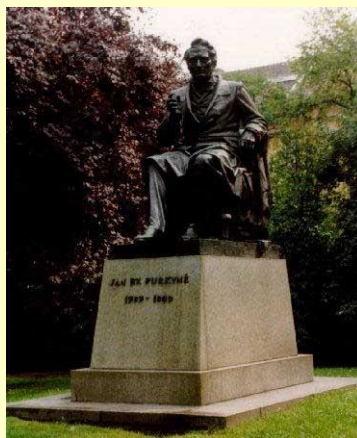
Je jedním ze zakladatelů klinické a experimentální fyziologie a psychologie, podílel se na založení *Spolku českých lékařů*, od r. 1853 vydával přírodovědný časopis *Živa*, od r. 1841 byl českým zemským poslancem.

Jeho nejvýznamnějším výsledkem je formulace **buněčné teorie**, je však po něm nazvána řada dalších přírodovědných objevů.

Obr. 1 Socha J. E. Purkyně na pražském Karlově náměstí

PURKYNĚ Jan Evangelista (1787–1869)

obr. č. 1 z 1

Socha J. E. Purkyně na pražském Karlově náměstí

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 536 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 537 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

QUINE Orman Willard van (nar. 1908)

AMERICKÝ MATEMATIK, LOGIK A FILOZOF, JEDEN Z NEJVĚTŠÍCH SVĚTOVÝCH SPECIALISTŮ V MATEMATICKÉ LOGICE, ROZSAHEM A OBSAHEM DÍLA NEJVlivnější AMERICKÝ FILOZOF VE 20. STOLETÍ.

V r. 1940 zjednodušil důkaz Gödelovy věty o neúplnosti, rozpracoval Russellovu teorii typů.

Obr. 1

QUINE Orman Willard van (nar. 1908)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 538 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 539 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

RADEMACHER Hans (1892–1969)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Od r. 1916 byl soukromým docentem v Berlíně, v r. 1922 se stal mimořádným profesorem v Hamburku, od r. 1925 pak řádným profesorem ve Wroclawi. Ačkoliv nebyl židovského původu, opustil po nástupu Hitlera k moci Německo a zbytek života prožil ve Spojených Státech.

Zabýval se nejprve teorií reálných funkcí, záhy se však přeorientoval na teorii čísel, v níž dosáhl významných výsledků.

Obr. 1

RADEMACHER Hans (1892–1969)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 540 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 541 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

RAMANUJAN Srinivasa Aaiangar (1887–1920)

INDICKÝ MATEMATIK.

V r. 1903 ukončil střední školu, pak studoval 2 roky na univerzitě v Madrásu. Až do r. 1914 pak pracoval jako úředník a soukromě se věnoval matematice, především teorii čísel. Když v r. 1914 sdělil písemně své výsledky **G. Hardy**mu do Cambridge, vzbudily mimořádný ohlas. **Hardy** ho okamžitě pozval do Cambridge, kde pak Ramanujan až do r. 1919 působil. V r. 1919 u něho propukla tuberkulóza. Ramanujan se vrátil do Indie, kde pak zakrátko zemřel.

Zabýval se algebrou a teorií čísel. Většinu prací napsal v Cambridgi, řadu z nich společně s **Hardym**. Mnohé výsledky byly zcela mimořádné. Byl největším znalcem řetězových zlomků. Uveďme alespoň jeden z jeho pozoruhodných výsledků. Odvodil například to, že součtem řady

$1 + \frac{1}{1.3} + \frac{1}{1.3.5} + \frac{1}{1.3.5.7} \dots$ a nekonečného řetězového zlomku $1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \dots}}}}$ je číslo $\sqrt{\frac{1}{2}} \pi \exp$,

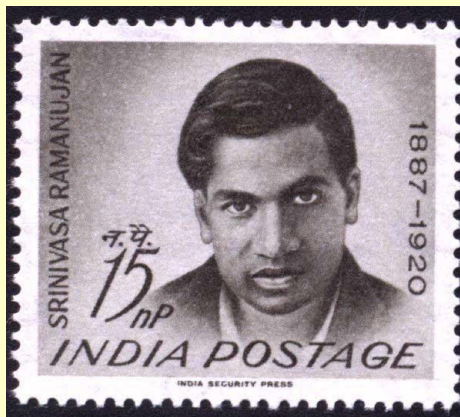
ačkoliv ani řada ani zlomek neudává racionální násobek čísla π , respektive e .

Ramanujanovi patří primát v odvození řady formulí integrálního počtu, v teorii eliptických funkcí aj. Zvláště hluboké jsou jeho výsledky v teorii čísel, z nichž řada patří dodnes k vrcholům této teorie. Byl zcela výjimečným talentem s naprosto unikátním stylem myšlení.

Obr. 1 S. Ramanujan na indické poštovní známce

RAMANUJAN Srinivasa Aaiangar (1887–1920)

obr. č. 1 z 1

S. Ramanujan na indické poštovní známce

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 542 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 543 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

RIEMANN Bernhard Georg Friedrich (1826–1866)

NĚMECKÝ MATEMATIK, JEDEN Z NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH MATEMATIKŮ 19. STOLETÍ.

Již jako student gymnázia četl práce [Eulera](#), [Legendrea](#) a dalších. Od r. 1846 studoval teologii na univerzitě v Göttingen, kde však současně navštěvoval přednášky [K. Gausse](#). Ke konci pobytu v Göttingen se již zabýval převážně geometrií.

V letech 1847–1849 studoval matematiku na univerzitě v Berlíně. Z řady svých učitelů se sblížil především s [Dirichletem](#), s nímž ho pak pojilo dlouholeté přátelství. [Dirichlet](#) měl rovněž vliv na Riemannovu matematickou orientaci.

V r. 1849 se Riemann vrátil na univerzitu do Göttingen, kde se sblížil především s matematikem a fyzikem [W. Weberem](#). Pod jeho vlivem začal studovat problematiku matematického popisu světa.

V r. 1851 obhájil doktorskou disertaci na téma *Základy obecné teorie funkcí jedné komplexní proměnné*. Během dalších tří let pak předložil na univerzitě v Göttingen dvě práce: *O možnostech reprezentace funkcí pomocí trigonometrických řad* a *O hypotézách ležících v základech geometrie*. Na jejich základě byl jmenován soukromým docentem. (Obě tyto práce publikoval až [R. Dedekind](#) v. 1868, tj. dva roky po Riemannově smrti.)

V r. 1857 se stal mimořádným a po [Dirichletově](#) smrti v r. 1859 řádným profesorem. Zemřel předčasně v necelých 40 letech na tuberkulózu.

Uspořádáním jeho matematického odkazu byl pověřen [R. Dedekind](#), který část Riemannových prací se svým komentářem publikoval. Úplné Riemannovo dílo pak vyšlo v r. 1876. Jako doplněk jeho sebraných spisů pak ještě v r. 1902 uveřejnili jeho žáci zápisy jeho přednášek

z teoretické fyziky, teorie eliptických funkcí aj.

Riemannovy vědecké zájmy byly neobyčejně široké. Dosáhl mimořádných výsledků v teorii funkcí, v matematické a teoretické fyzice, v diferenciálních rovnicích. Je zakladatelem geometrického směru v teorii analytických funkcí. K jejich studiu zavedl pojem *Riemannovy plochy*, který je nepostradatelný při studiu mnohoznačných funkcí.

Do hloubky propracoval teorii *konformních zobrazení*. Metody analytických funkcí úspěšně aplikoval ve fyzice i v nově vznikajícím odvětví geometrie – *topologii*.

Studoval podmínky existence funkcí uvnitř oblastí různého typu. Jeho metody mají dalekosáhlé aplikace v teorii algebraických funkcí.

Navrhl vyšetřovat jednu z důležitých speciálních funkcí, tzv. ζ -funkci, jako funkci komplexní proměnné a předložil v této souvislosti pět hypotéz. Pátá z nich, týkající se rozdělení kořenů této funkce, není dodnes ani dokázána ani vyvrácena. Tato teorie má mimořádné aplikace v analytické teorii čísel.

V r. 1854 zavedl tzv. *Riemannovu geometrii*, která je zásadním zobecněním geometrie **Eukleidovy** i geometrie **Lobačevského**. Rozvíjel teorii matematického prostoru, do něhož zahrnoval i funkcionální a topologické prostory. Zavedl formálně přesnou definici integrálu a dokázal jeho existenci.

Riemannovo jméno nese velká řada tvrzení z nejrůznějších oblastí matematiky. Existuje *Riemannova křivka, funkce, plocha, prostor, integrál* aj.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 544 z 638

FullScreen

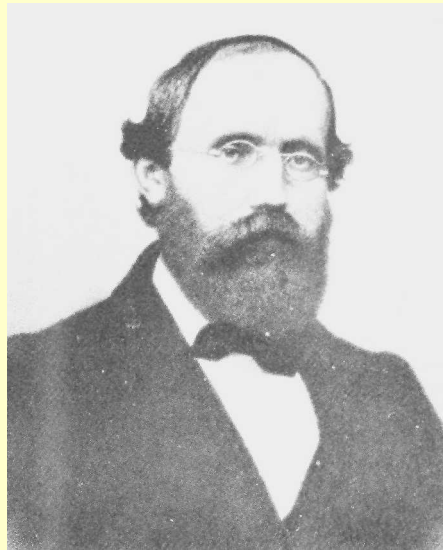
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

RIEMANN Bernhard Georg Friedrich (1826–1866)

obr. č. 1 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 545 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

RIEMANN Bernhard Georg Friedrich (1826–1866)

obr. č. 2 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 546 z 638

FullScreen

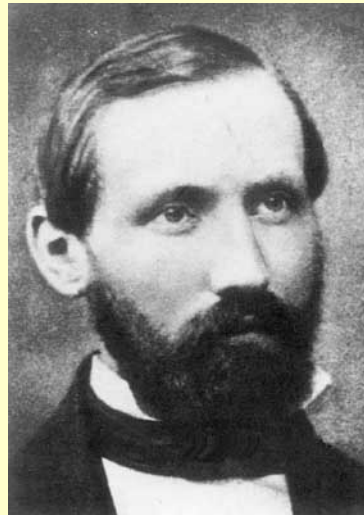
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

RIEMANN Bernhard Georg Friedrich (1826–1866)

obr. č. 3 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 547 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

RICHARD Jules Antoine (1862–1956)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK A LÉKAŘ.

Od r. 1901 působil jako ředitel *Oceánografického muzea* v Monaku. Do dějin matematiky vešel svým dopisem redakci časopisu *Revue Générale des Sciences* (1905), opublikovaném v r. 1906 v časopise *Acta Mathematica* ve Stockholmu, v němž zformuloval jednu z nejdůležitějších antinomí teorie množin.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 548 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

RICHARD Jules Antoine (1862–1956)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 549 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 550 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

ROTA Gian-Carlo (1932–1999)

AMERICKÝ MATEMATIK ITALSKÉHO PŮVODU.

Narodil se v Itálii v rodině, jejíž řada příslušníků patřila k osobnostem známým především v uměleckých kruzích; jeden z jeho strýců byl například scénáristou řady Felliniho filmů včetně *Sladkého života*.

Po 2. světové válce Rotova rodina přesídlila do Equadoru, kde Gian-Carlo dokončil středoškolské vzdělání. Od r. 1950 žil ve Spojených Státech, kde vystudoval univerzitu v Princetonu, doktorát získal v Yale. Do r. 1959 působil na Harvardově univerzitě, poté se stal profesorem aplikované matematiky na Massachusetts Institute of Technology. Od r. 1972 tam byl profesorem aplikované matematiky a filozofie (jako jediný nositel tohoto titulu v historii MIT).

Rota se nejprve zabýval funkcionální analýzou a teorií operátorů, postupně však přecházel ke kombinatorice, v níž se stal vůdčí světovou osobností. Od r. 1964 publikoval celkem 10 fundamentálních prací pod jednotným názvem *On the Foundation of Combinatorial Theory*, které se lišily podtitulem a v nichž přispěl zásadním způsobem k vývoji diskrétní matematiky.

Obr. 1

ROTA Gian-Carlo (1932–1999)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 551 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 552 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

RUDOLF II. Habsburský (1552–1612)

V LETECH 1576–1611 ŘÍMSKONĚMECKÝ CÍSAŘ A ČESKÝ KRÁL.

Byl vychováván ve Španělsku na habsburském dvoře. V r. 1572 byl korunován uherským a v r. 1575 českým králem. Od r. 1599 byl nemocen, v r. 1611 byl donucen odstoupit.

Praha se za jeho období stala významným centrem *manýrismu* (rudolfinské sbírky) a vědeckým centrem evropského významu.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 553 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

RUFFINI Paolo (1765–1822)

ITALSKÝ MATEMATIK A LÉKAŘ.

Působil jako lékař v Modeně, současně však vyučoval i matematiku. V r. 1804 uveřejnil metodu přibližného výpočtu reálných kořenů algebraických rovnic, která byla podobná metodě užívané čínskými matematiky již ve 12. století. Tuto metodu znovu „objevil“ W. Horner; je to známé *Hornerovo schéma*.

V r. 1799 Ruffini vydal učebnici algebry, v níž se dokazuje nemožnost algebraického řešení rovnic vyššího stupně než čtvrtého. I když jeho „důkazy“ nebyly správné, byl první, kdo si tuto skutečnost uvědomil. (První přesný důkaz podal v r. 1824 Abel.)

Obr. 1

RUFFINI Paolo (1765–1822)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 554 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#) [Dopředu](#)

Stránka 555 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

RUSSELL Bertrand Arthur William, sir (1872–1970)

BRITSKÝ MATEMATIK, LOGIK, SOCIOLOG, SPISOVATEL A VEŘEJNÝ ČINITEL.

Studoval matematiku a filozofii v Cambridgi (1894), kde také v letech 1910–1916 přednášel. Poté působil na mnoha univerzitách v Anglii a v USA.

Zabýval se základy matematiky, zformuloval nejznámější antinomii teorie množin. Je zakladatelem tzv. *teorie typů* a čelným představitelem tzv. *logicismu* v matematice. Jeho hlavní prací, kterou napsal společně s A. N. Whiteheadem, je monumentální dílo *Principia mathematica* (1910–1913).

Jako filozof byl jedním z tvůrců tzv. *logického pozitivismu*. V r. 1950 obdržel Nobelovu cenu za literaturu.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

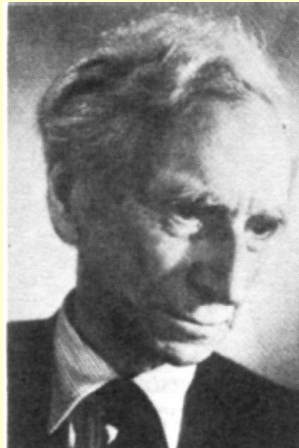
Obr. 4

Obr. 5 B. Russell na poštovní známce Grenady

Obr. 6 B. Russell na indické poštovní známce

RUSSELL Bertrand Arthur William, sir (1872–1970)

obr. č. 1 z 6

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 556 z 638

FullScreen

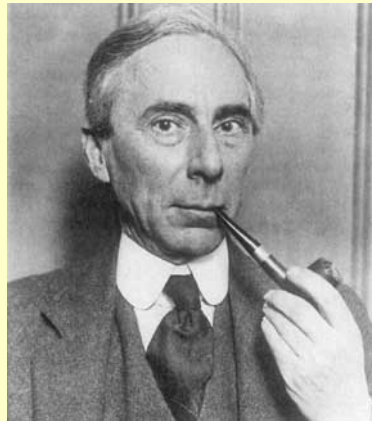
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

RUSSELL Bertrand Arthur William, sir (1872–1970)

obr. č. 2 z 6

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 557 z 638

FullScreen

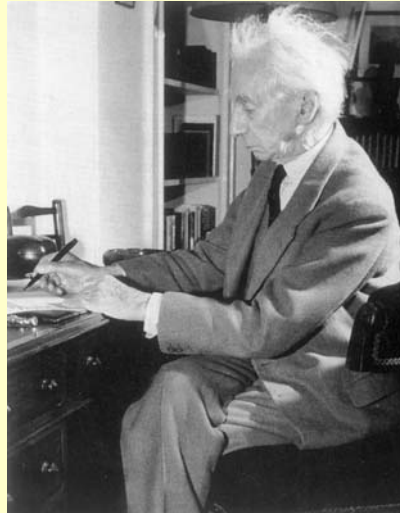
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

RUSSELL Bertrand Arthur William, sir (1872–1970)

obr. č. 3 z 6

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 558 z 638

FullScreen

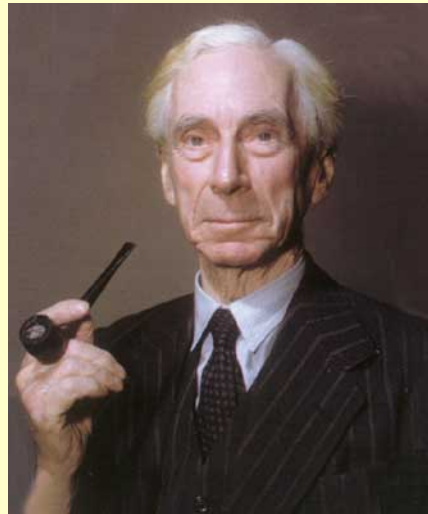
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

RUSSELL Bertrand Arthur William, sir (1872–1970)

obr. č. 4 z 6

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 559 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

RUSSELL Bertrand Arthur William, sir (1872–1970)

obr. č. 5 z 6

B. Russell na poštovní známce Grenady

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 560 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

RUSSELL Bertrand Arthur William, sir (1872–1970)

obr. č. 6 z 6

B. Russell na indické poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 561 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 562 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

SCHLÄFLI Ludwig (1814–1895)

ŠVÝCARSKÝ MATEMATIK.

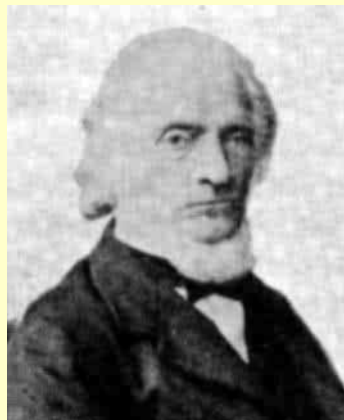
Studoval nejprve teologii a poté přírodní vědy. Byl i mimořádně jazykově nadaný. Vyborně ovládal řadu jazyků včetně například sanskrtu. Po studiích působil jako středoškolský učitel, od r. 1853 byl profesorem matematiky v Bernu.

Zabýval se zejména neeukleidovskou geometrií, aritmetikou a teorií funkcí. (Schläfliovy funkce v prostorech libovolné dimenze). Zobecnil Eulerovu větu o mnohostěnech (Schläfliův symbol). Jeho hlavní práce *Theory of continuous manifolds* vyšla až posmrtně v r. 1901.

Obr. 1

SCHLÄFLI Ludwig (1814–1895)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 563 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 564 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

van SCHOUTEN Franz (kolem 1615–1660)

HOLANDSKÝ MATEMATIK.

Narodil se v Leydenu, od r. 1631 studoval na tamní univerzitě a od r. 1643 na ní vyučoval (od r. 1645 jako profesor). Byl přítelem a žákem **R. Descarta**.

Zabýval se zejména geometrií. Připravil k vydání a v r. 1649 vydal latinsky **Descartovu Geometrii** se svými komentáři a doplňky. K vydání připravil také dílo **F. Vièty** a svého žáka **Ch. Huygense**.

Obr. 1

van SCHOUTEN Franz (kolem 1615–1660)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 565 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 566 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

<<

SCHRÖDER Ernst Friedrich Wilhelm Karl (1841–1902)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Zabýval se především matematickou logikou, rozvíjel výsledky G. Boolea a H. Grassmanna. Společně s Ch. Peircem položil základy teorie svazů.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 567 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

SCHRÖDINGER Erwin (1887–1961)

RAKOUSKÝ FYZIK, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ *kvantové mechaniky*.

Působil na univerzitách v Curychu, Berlíně, Oxfordu, Dublinu a ve Vídni. Tzv. *Schrödingerova rovnice* patří k fundamentálním výsledkům moderní fyziky. V r. 1933 obdržel Nobelovu cenu.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3 E. Schrödinger na rakouské poštovní známce

Obr. 4 E. Schrödinger na rakouské bankovce

SCHRÖDINGER Erwin (1887–1961)

obr. č. 1 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 568 z 638

FullScreen

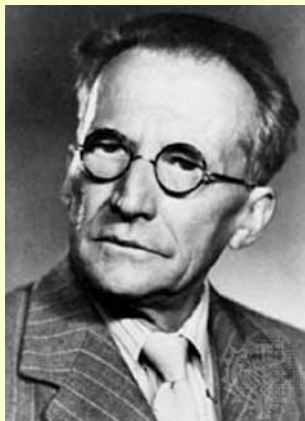
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

SCHRÖDINGER Erwin (1887–1961)

obr. č. 2 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 569 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

SCHRÖDINGER Erwin (1887–1961)

obr. č. 3 z 4

E. Schrödinger na rakouské poštovní známce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 570 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

SCHRÖDINGER Erwin (1887–1961)

obr. č. 4 z 4

E. Schrödinger na rakouské bankovce

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět Dopředu

Stránka 571 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 572 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

SIERPIŃSKI Wacław Franciszek (1882–1969)

POLSKÝ MATEMATIK.

Vystudoval matematiku na univerzitě ve Varšavě (1904). Učil nejprve na středních školách, od r. 1908 pak na univerzitě ve Lvově.

V r. 1907 se seznámil s teorií množin a začal ji intenzívně studovat. V letech 1914–1918 byl internován v Rusku, mohl však pokračovat ve vědecké práci. Po návratu začal přednášet na varšavské univerzitě.

V r. 1919 spoluzakládal jeden z nejznámějších matematických časopisů *Fundamenta Mathematicae*. V té době již patřil k nejpřednějším světovým matematikům.

Jeho nejvýznamnější výsledky se týkají teorie množin a teorie čísel. Je autorem více než 600 vědeckých prací, napsal řadu knih a učebnic.

Obr. 1

SIERPIŃSKI Wacław Franciszek (1882–1969)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 573 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 574 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

SOKRATES (asi 469–399 př.Kr.)

ŘECKÝ FILOZOF.

Působil v Athénách, významně ovlivnil vývoj filozofie. Snažil se překonat relativismus *sofistů*. Jeho způsob analýzy pojmů spočíval v systematickém kladení otázek, které přiváděly diskutující nejprve do rozporů s jejich původními výroky a posléze je dovedl k vymezení obecného pojmu. Za své postoje, kažení mládeže(!) apod. byl odsouzen k tresti smrti. Rozsudku se dobrovolně podřídil, ačkoliv mohl uprchnout.

«

SPINOZA Baruch (Benedikt) (1639–1677)

HOLANDSKÝ FILOZOF, PŘEDSTAVITEL TZV. RACIONALISMU.

Pokoušel se překonat **Descartův** dualismus. Poznání má podle něj tři stupně: smyslový, rozumový a intuitivní. Jeho filozofie výrazně ovlivnila německé idealisty i francouzské materialisty.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 575 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

SPINOZA Baruch (Benedikt) (1639–1677)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 576 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 577 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

STEINER Jacob (1796–1863)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Byl jedním ze zakladatelů projektivní geometrie. Ve své hlavní práci *Systematický výklad závislosti jedněch geometrických obrazců na druhých* (1834) buduje geometrii zcela bez užití analytických metod.

Zformuloval problém tzv. *Steinerových trojic*, z něhož se vyvinula jedna z nejdůležitějších součástí moderní kombinatoriky – *teorie blokových schémat (designů)*.

Obr. 1

Obr. 2

STEINER Jacob (1796–1863)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 578 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

STEINER Jacob (1796–1863)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 579 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 580 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

STIFEL Michael (1487–1567)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Původně augustiánský mnich, pod vlivem **M. Luthera** přešel k protestantům. Od r. 1559 byl profesorem univerzity v Jeně. Jako jeden z prvních v Evropě začal pracovat se zápornými čísly, zavedl racionální a nulový exponent a také samotný termín „exponent“. Pro zjednodušení počítání s velkými čísly začal užívat prožívání dvou posloupností — aritmetické a geometrické. Tento krok napomohl později **Bürgimu** a **Neperovi** k sestavení logaritmických tabulek.

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 581 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

STIRLING James (1692–1770)

SKOTSKÝ MATEMATIK.

Studoval v Oxfordu, odkud však byl v r. 1715 vyloučen pro politickou činnost.

Jeho nejdůležitější práce se týkají matematické analýzy a geometrie. Jeho monografie *Diferenční metoda* (1730) sehrála významnou roli ve vývoji teorie direrencí a nekonečných řad. Stirling například uvedl asymptotický rozklad logaritmu Γ -funkce (tzv. *Stirlingova řada*). Studoval funkci $B(p, q)$ a hypergeometrické funkce. V matematice dodnes hrají důležitou roli *Stirlingovy formule*.

V r. 1717 doplnil další čtyři křivky k 72 **Newtonovým** křivkám 3. stupně. Odvodil, že algebraická křivka n -tého stupně je určena $\frac{n(n+3)}{2}$ body. Několik let si dopisoval s **Eulerem**, nad řadou problémů pracovali společně.

«

STRUIK Dirk Jan (1894–2000)

AMERICKÝ MATEMATIK A HISTORIK VĚDY.

Narodil se v nizozemském Rotterdamu, vystudoval univerzitu v Leydenu, od r. 1926 žil v USA a až do své smrti v říjnu 2000 byl stále aktivní a duševně svěží.

Je autorem světoznámé knihy *Historie matematiky*.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 582 z 638

FullScreen

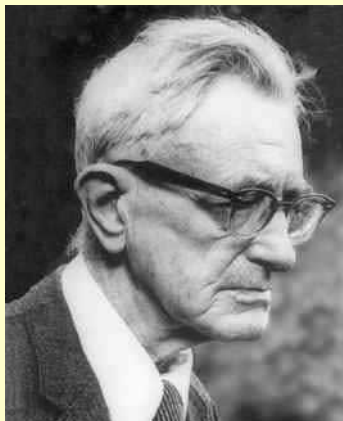
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

STRUİK Dirk Jan (1894–2000)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 583 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

TAIT Peter Guthrie (1831–1901)

SKOTSKÝ MATEMATIK A FILOZOF.

V prvních letech se věnoval matematice, později stále více konvergoval k fyzice a filozofii. Studoval *Hamiltonovy kvaterniony*, je autorem klasické práce o trajektorii golfových míčků.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 584 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

TARRY Gaston (1843–1913)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK-AMATÉR.

Měl pouze středoškolské vzdělání, pracoval na celním úřadě v Alžíru. Zabýval se řešením geometrických a číselných problémů, intenzívně se zabýval především *magickými čtverci*. Je znám především svým výsledkem z r. 1900, kdy dokázal, že neexistují ortogonální latinské čtverce šestého řádu.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 585 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

TARRY Gaston (1843–1913)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 586 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

TARSKI Alfred (1901–1977)

AMERICKÝ MATEMATIK A LOGIK POLSKÉHO PŮVODU.

Narodil se ve Varšavě, kde také vystudoval univerzitu (1924) a do r. 1926 na ní působil. V r. 1939 emigroval do USA. Od r. 1942 přednášel na univerzitě v kalifornském Berkeley. Zformuloval koncepci pravdivosti formalizovaných jazyků. I do češtiny byla přeložena jeho kniha *Úvod do logiky a metodologie deduktivních věd*.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 587 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

TARSKI Alfred (1901–1977)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 588 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

TAYLOR Brook (1685–1731)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Vystudoval univerzitu v Cambridgi. V r. 1712 objevil a v r. 1715 publikoval obecnou formuli pro rozklad funkce v mocninnou řadu. Položil rovněž základy matematického popisu kmitající struny.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 589 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

TAYLOR Brook (1685–1731)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 590 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

THEON z Alexandrie (4. stol. –)

MATEMATIK POZDNÍHO HELÉNSKÉHO OBDOBÍ.

Je znám především jako komentátor děl antických učenců. Napsal komentáře k Eukleidovým *Základům* a Ptolemaiově *Almagestu*.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 591 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

TORRICELLI Evangelista (1608–1647)

ITALSKÝ FYZIK A MATEMATIK.

Žák a pokračovatel **G. Galileiho**. Položil základy hydrodynamiky, v r. 1643 vynalezl rtuťový barometr a jeho pomocí dokázal existenci atmosférického tlaku.

Obr. 1 E. Torricelli na italské poštovní známce

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 592 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

TORRICELLI Evangelista (1608–1647)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 594 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

ULAM Stanis law Marcin (1909–1984)

AMERICKÝ MATEMATIK POLSKÉHO PŮVODU.

Narodil se ve Lvově, kde vystudoval polytechniku. V r. 1936 emigroval do USA, kde působil na řadě předních univerzit. Společně s J. von Neumannem vyvinul v letech 1941–1945 tzv. *metodu Monte-Carlo*.

Obr. 1

Obr. 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 595 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ULAM Stanis law Marcin (1909–1984)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 596 z 638

FullScreen

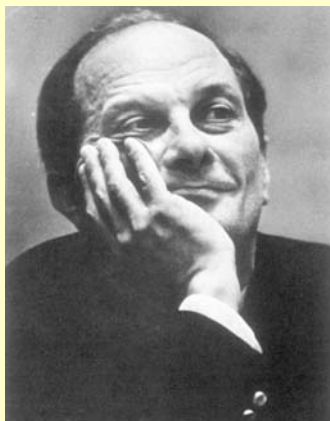
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ULAM Stanis law Marcin (1909–1984)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 597 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

URYSON Pavel Samujlovič (1898–1924)

RUSKÝ MATEMATIK, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ TOPOLOGIE.

Narodil se v Oděse, vystudoval univerzitu v Moskvě (1919). Byl žákem N. N. Luzina. Utopil se při koupání v moři ve francouzské Bretagni. Vybudoval *teorii dimense*, odvodil první z důležitých *metrizačních vět*.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 598 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

URYSON Pavel Samujlovič (1898–1924)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 599 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

de la VALLÉE POUSSIN Charles Jean (1866–1962)

BELGICKÝ MATEMATIK A FYZIK.

Zabýval se teorií množin, teorií trigonometrických řad aj. Současně s Hadamardem dokázal zákon asymptotického rozdělení prvočísel.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 600 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

VEBLEN Oswald (1880–1960)

AMERICKÝ MATEMATIK.

Jeho rodiče pocházeli z Norska, sám se však již narodil v USA. Od r. 1905 působil na univerzitě v Princetonu.

Byl významným geometrem a vůdčí osobností americké topologické školy. Významný podíl měl i na organizování amerického vědeckého života. Na jeho návrh byl do Princetonu pozván například **von Neumann** a další, byl prezidentem *American Mathematical Society* apod.

Obr. 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 601 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

VEBLEN Oswald (1880–1960)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 602 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 603 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

VENN John (1834–1923)

ANGLICKÝ MATEMATIK A LOGIK.

Od r. 1862 vyučoval logiku v Cambridgi. Zavedl termín „symbolická logika“ (1881), rozpracovával ideje G. Boolea, je jedním z předchůdců pravděpodobnostních metod v logice. K řešení úloh z logiky zavedl tzv. **Vennovy diagramy**.

Obr. 1

Obr. 2

VENN John (1834–1923)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 604 z 638

FullScreen

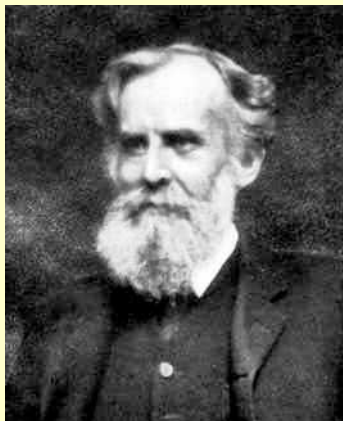
Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

VENN John (1834–1923)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 605 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 606 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

VIÈTE François (1540–1603)

FRANCOUZSKÝ MATEMATIK, „OTEC MODERNÍ ALGEBRY“.

Povoláním byl právník. Záliba v astronomii ho přivedla k trigonometrii a algebře. Jeho matematické práce byly psány neobyčejně těžkým jazykem a proto dlouho nevešly v obecnou známost. Až po jeho smrti je uspořádal **F. van Schouten** a vydány byly až r. 1646 pod názvem *Opera Vietae*.

Viète vybudoval algebru jako učení o algebraických rovnicích, založené na označování písmeny. Jako první již v r. 1591 zavedl symbolické označování nejen neznámých ale také koeficientů v rovnicích. Díky tomu bylo poprvé možno vyjadřovat řešení rovnic obecnými formullemi a samotné algebraické výrazy považovat za objekty, nad nimiž je možno provádět vhodné operace. Sám Viète si nejvíce cenil svého objevu závislosti mezi kořeny a koeficienty algebraických rovnic (*Viètovy formule*).

Pro přibližné řešení algebraických rovnic předložil metodu totožnou s pozdější *metodou Newtonovou*. V trigonometrii podal kromě jiného úplné řešení problému o určení rovinného a sférického trojúhelníku pomocí tří daných prvků. Našel rozvoje funkcí $\cos nx$ a $\sin nx$ v mocninách $\cos x$ a $\sin x$. Jako první vyšetřoval nekonečné součiny.

V *Matematickém kánonu* (1579) uveřejnil tabulky funkcí sinus, kosinus, tangens, kotangens, sekans a kosekans. Rozluštil kód, který používali Španělé ve válce proti Francii.

Obr. 1

VIÈTE François (1540–1603)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 607 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 608 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

VIVIANI Vincenzo (1622–1703)

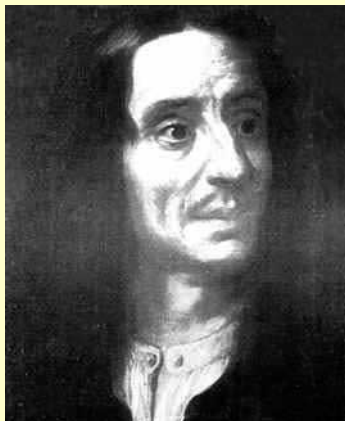
ITALSKÝ MATEMATIK A FYZIK, ŽÁK G. GALILEIHO.

Zabýval se geometrií, přeložil z arabštiny do italštiny Apollóniova knihu *Kóniká*. Je po něm pojmenována prostorová křivka – průsečnice kruhového válce s koulí, jejíž střed leží na povrchu válce a jejíž poloměr je roven průměru válce.

Obr. 1

VIVIANI Vincenzo (1622–1703)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 609 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

VOPĚNKA Petr (nar. 1935)

ČESKÝ MATEMATIK.

Působí na Karlově univerzitě v Praze, po r. 1990 byl ministrem školství. Zabývá se teorií množin, geometrií, matematickou logikou a filozofií matematiky. Je autorem řady knih (*Rozpravy s geometrií* aj.)

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 610 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

VYDRA Stanislav (1741–1804)

ČESKÝ MATEMATIK, PEDAGOG A NÁRODNÍ BUDITEL.

Byl členem jezuitského řádu a horlivým vlastencem. Po působení na českém venkově přednášel matematiku na pražské univerzitě. Jeho matematické dílo nemělo příliš vysokou úroveň, byl však výraznou postavou první etapy národního obrození.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 611 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 612 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

WALLIS John (1616–1703)

ANGLICKÝ MATEMATIK, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ LONDÝNSKÉ KRÁLOVSKÉ SPOLEČNOSTI.

Vystudoval teologii v Cambridgi (1637). Po skončení univerzity byl domácím knězem v bohatých rodinách u dvora. Matematiku studoval samostatně ještě za univerzitních studií. V r. 1649 se stal profesorem geometrie na univerzitě v Oxfordu.

Byl prvním anglickým matematikem, který se začal zabývat analýzou nekonečně malých veličin. Jeho hlavní práce *Aritmetika nekonečných veličin* (1656) sehrála důležitou roli v předhistorii integrálního počtu. V ní nezávisle na současnících (například na **Fermatovi**) fakticky určil jisté integrály mocnin s racionálním exponentem a některých dalších algebraických funkcí. Významně přispěl ke **Cavalieriho** metodě.

Jeho práce ovlivnily **I. Barrowa** a **I. Newtona**.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

WALLIS John (1616–1703)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 613 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WALLIS John (1616–1703)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 614 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WALLIS John (1616–1703)

obr. č. 3 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 615 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

<<

WANG Hao (nar. 1921)

AMERICKÝ MATEMATIK, PROFESOR NA ROCKEFELLEROVĚ UNIVERZITĚ V NEW YORKU.

Jeden z předních světových odborníků v matematické logice a v teorii množin.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 616 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 617 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

WARING Eduard (1734–1798)

ANGLICKÝ MATEMATIK A LÉKAŘ.

Působil jako lékař v Londýně, od r. 1760 byl profesorem matematiky v Cambridgi. Rozvíjel řadu odvětví matematiky, pro komplikovaný styl výkladu však u jeho současníků nebylo jeho dílo příliš známé. Tak například v algebře odvodil metodu vyjádření libovolného symetrického polynomu pomocí elementárních polynomů; tuto metodu v r. 1815 znovu objevil **K. Gauss**. V teorii čísel sehrál důležitou roli tzv. *Waringův problém* (1770), spočívající v důkazu tvrzení: *Každé přirozené číslo n_0 lze vyjádřit ve tvaru součtu $n_0 = a_1^n + a_2^n + \dots + a_k^n$ nějakého počtu k sčítanců umocněných na celé číslo n , přičemž číslo k závisí pouze na n .* První obecné řešení tohoto problému pro některá n našel v r. 1909 **D. Hilbert**.

Obr. 1

WARING Eduard (1734–1798)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 618 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

WEBER Wilhelm Eduard (1804–1891)

NĚMECKÝ FYZIK, PROFESOR NA UNIVERZITĚ V GÖTTINGEN.

Zabýval se elektrickými a magnetickými jevy. S **K. Gaussem** sestrojil první elektromagnetický telegraf.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 619 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WEBER Wilhelm Eduard (1804–1891)

obr. č. 1 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 620 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WEBER Wilhelm Eduard (1804–1891)

obr. č. 2 z 3

text 1 2 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 621 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WEBER Wilhelm Eduard (1804–1891)

obr. č. 3 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 622 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 623 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

WEIERSTRASS Karl Theodor Wilhelm (1815–1897)

NĚMECKÝ MATEMATIK, JEDEN ZE ZAKLADATELŮ MODERNÍ MATEMATICKÉ ANALÝZY.

Neměl speciální vyšší vzdělání. Začal studovat práva na univerzitě v Bonnu, avšak kvůli rostoucímu zájmu o matematiku právnickou fakultu nedokončil. V r. 1841 složil učitelské zkoušky a v letech 1842–1855 vyučoval matematiku na nejrůznějších katolických středních školách.

V r. 1856 byl jmenován mimořádným a v r. 1865 řádným profesorem matematiky na univerzitě v Berlíně. Většina jeho prací byla publikována až posmrtně, pro rozvoj matematiky v 19. století však měly zcela mimořádný význam jeho znamenité přednášky. V nich poprvé řádně zavedl a precizoval mnohé pojmy matematické analýzy. Mezi jeho žáky patřila řada čelných matematiků v čele s **G. Cantorem**.

Weierstrass se zabýval matematickou analýzou, analytickými funkcemi, variačním počtem, diferenciální geometrií a lineární algebrou. Matematickou analýzu vybudoval systematicky na pevných logických základech. Je autorem tzv. „ $\epsilon - \delta$ jazyka“, v němž je klasická matematická analýza vykládána dodnes.

Právě při budování základů analýzy si uvědomil, že je nezbytné řádně vybudovat teorii reálných čísel, kterou nezávisle na sobě posléze vytvořili jeho žáci **Cantor** a **Dedekind**.

Je po něm pojmenována řada pojmů a tvrzení.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

◀◀ ◀ ▶ ▶▶

Zpět Dopředu

Stránka 624 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WEIERSTRASS Karl Theodor Wilhelm (1815–1897)

obr. č. 1 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 625 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WEIERSTRASS Karl Theodor Wilhelm (1815–1897)

obr. č. 2 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 626 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WEIERSTRASS Karl Theodor Wilhelm (1815–1897)

obr. č. 3 z 3

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 627 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 628 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

WEYL Hermann Klaus Hugo (1885–1955)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Vystudoval v Göttingen (1908) a v letech 1910–1913 a 1930–1933 tam také působil. V mezidobí 1910–1930 byl profesorem techniky v Curychu. V r. 1933 emigroval do USA a působil v Princetonu.

Zabýval se teorií integrálních a diferenciálních rovnic, diferenciální geometrií, teorií grup, logikou, základy matematiky, teorií relativity, kvantovou mechanikou aj. Ve filozofii matematiky byl přívržencem intuicionismu.

Je autorem téze o nástupu 3. krize matematiky na počátku 20. století.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

WEYL Hermann Klaus Hugo (1885–1955)

obr. č. 1 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 629 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WEYL Hermann Klaus Hugo (1885–1955)

obr. č. 2 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 630 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WEYL Hermann Klaus Hugo (1885–1955)

obr. č. 3 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 631 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

WEYL Hermann Klaus Hugo (1885–1955)

obr. č. 4 z 4

text 1 2 3 4

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 632 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

«

WEYR Eduard (1852–1903)

ČESKÝ MATEMATIK, PROFESOR PRAŽSKÉ TECHNIKY.

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 633 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 634 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

WHITEHEAD Alfred North (1861–1947)

ANGLICKÝ MATEMATIK, LOGIK, TEORETICKÝ FYZIK A FILOZOF.

Vystudoval univerzitu v Cambridgi (1884), kde v letech 1885–1911 působil. V období 1911–1924 přednášel na univerzitě v Londýně, v letech 1924–1936 byl profesorem filozofie na Harvardově univerzitě v USA.

Zabýval se matematickou logikou, projektivní geometrií a algebrou. Společně s B. Russellem se podílel na vývoji logicismu a byl spoluautorem jejich stěžejní práce *Principia Mathematica*.

Obr. 1

WHITEHEAD Alfred North (1861–1947)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 635 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 636 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

WILSON John (1741–1793)

ANGLICKÝ MATEMATIK.

Přednášel matematiku na univerzitě v Cambridgi, v r. 1766 však ukončil univerzitní kariéru a věnoval se právu.

Známý je především tzv. *Wilsonovou větou*, která říká, že když p je prvočíslo, pak je číslo $1 + (p - 1)!$ dělitelné číslem p . Tento výsledek jako první publikoval bez důkazu Waring a připsal jej Wilsonovi. Důkaz jako první provedl až Lagrange v r. 1773; ten také současně dokázal, že platí i obrácená implikace: jestliže číslo n dělí $1 + (n - 1)!$, pak je n prvočíslo.

[HomePage](#)
[Obsah CD](#)
[Seznam biografíí](#)

[Zpět](#)
[Dopředu](#)

Stránka 637 z 638

[FullScreen](#)
[Verze k tisku](#)
[Zavřít BM](#)
[Ukončit CD](#)

«

ZÉNÓN z Eleje (asi 490–asi 430 př. Kr.)

STAROŘECKÝ FILOZOF, PŘÍSLUŠNÍK ELEJSKÉ ŠKOLY, ŽÁK PARMENIDŮV.

Parmenidés zastával názor, že údaje smyslů jsou jen zdání a pravou podstatu reality lze poznat pouze myšlením. Zénón hájí **Parmenidovo** učení pomocí důvtipných nepřímých důkazů. Dovedením k absurdnu ukazoval, že uznání pohybu, mnohosti či dokonce nekonečna vede k větším nesnázím než **Parmenidovo** učení samotné.

Zformuloval celkem 45 *aporií* (paradoxů), z nichž se dochovalo 9. (Z celého Zénónova díla se dochovaly jen zlomky.) Čtyři z těchto dochovaných aporií jsou proslulé *aporie pohybu*.

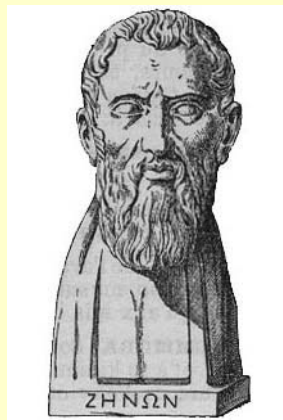
Zénón mistrně využil těžkostí spojených s intuitivní představou kontinua a s nejasnostmi kolem součtu nekonečně mnoha kladných veličin a tak dokazoval, že pohyb není možný, neboť *pohybující se nepohybuje ani na tom místě, kde jest, ani tam, kde není*. Achilleus podle něho nemůže dohonit želvu, která před ním leze, neboť *pronásledující musí dříve dojít tam odkud vyběhl prchající, takže pomalejší je nutně vždy o něco napřed* apod.

Praktické vyvrácení těchto aporií je samozřejmě snadné. Logické vyvrácení — o které se pokoušel už například **Aristotelés** — však není možné bez užití metod moderní matematiky (například teorie nekonečných řad).

Obr. 1

ZÉNÓN z Eleje (asi 490–asi 430 př. Kr.)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 638 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 639 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

ZERMELO Ernst Friedrich Ferdinand (1871–1953)

NĚMECKÝ MATEMATIK.

Působil v ústavu teoretické fyziky berlínské univerzity (1894–1897) a na univerzitách v Göttingen (1900–1910), v Curychu (1910–1926) a ve Freiburgu.

Jeho nejdůležitější práce se týkají teorie množin. Vypracoval první úspěšnou axiomatiku této teorie, dokázal, že na každé množině existuje dobré uspořádání (*Zermelova věta*, 1904–1908). K důkazu této věty zformuloval *axióm výběru*.

Rozšířením Zermelovy axiomatiky vznikla nejběžnější axiomatická teorie množin – *teorie Zermelo-Fraenkelova*.

Obr. 1

ZERMELO Ernst Friedrich Ferdinand (1871–1953)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 640 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 641 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

ZORN Max (1906–1993)

AMERICKÝ MATEMATIK NĚMECKÉHO PŮVODU.

V r. 1930 získal doktorát v Hamburku a poté působil v Halle. Již v r. 1933 však před nacistickou policií emigroval do USA. V letech 1934–1936 působil v Yale. Právě v této době dokázal proslulé *Zornovo lemma*.

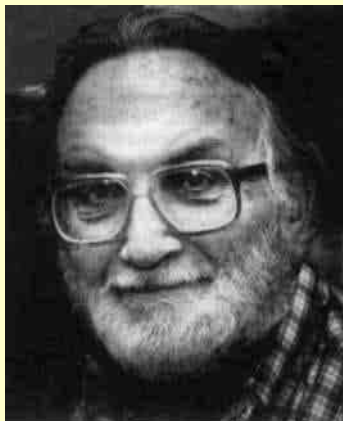
Až do r. 1946 pak působil na Kalifornské univerzitě, v r. 1946 odešel na profesorské místo do Indiany.

Ačkoliv Zorna proslavilo především již zmíněné Zornovo lemma, zabýval se především algebrou a topologií.

Obr. 1

ZORN Max (1906–1993)

obr. č. 1 z 1

text 1

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 642 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

[HomePage](#)[Obsah CD](#)[Seznam biografíí](#)[Zpět](#)[Dopředu](#)

Stránka 643 z 638

[FullScreen](#)[Verze k tisku](#)[Zavřít BM](#)[Ukončit CD](#)

«

ZUSE Konrad (1910–1995)

NĚMECKÝ TECHNIK A KONSTRUKTÉR.

Po absolvování humanitně zaměřeného gymnázia absolvoval techniku v Berlíně. V r. 1934 se začal zabývat konstrukcí mechanických počítačích strojů. V r. 1938 dokončil konstrukci mechanického programovatelného počítače Z1. Projekt na výstavbu mohutnějšího počítače Z2 na elektronickém základě přerušila 2. světová válka, kdy Zuse zpočátku sloužil v armádě. Jeho konstrukci pak dokončili ve výzkumném leteckém ústavu, kde byl před válkou zaměstnán. Během války se Zuse do ústavu vrátil a pracoval na konstrukci dokonalejších počítačů Z3 a Z4. Konstrukcí počítačů se zabýval i po válce a dosáhl řady významných technických úspěchů, byť ne takových jako konstruktéři v USA.

Obr. 1

Obr. 2

ZUSE Konrad (1910–1995)

obr. č. 1 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografíí

Zpět

Dopředu

Stránka 644 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD

ZUSE Konrad (1910–1995)

obr. č. 2 z 2

text 1 2

Biografie

HomePage

Obsah CD

Seznam biografí

Zpět

Dopředu

Stránka 645 z 638

FullScreen

Verze k tisku

Zavřít BM

Ukončit CD